زاری کرمانجی
WWW.ZARIKRMANJI.NET
هەفتەنامەیەکی سیاسی - کۆمەڵایەتییە | ژمارە (٧٠٨) | سێشەممە ١٩ی گوڵانی ٢٧٢٣ی کوردی، ٩ی ئایاری ٢٠٢٣ | نرخی ٥٠٠ دینارە

بە پێی را پرسییەکان پارتی زۆرترین کورسی پەرلەمان بەدەست دێنێتەوە

زاری کرمانجی – سۆران:
دوای دەستنیشانکردنی رۆژی هەڵبژاردن لەلایەن سەرۆکی هەرێمی کوردستان و پێداگری زۆربەی لایەنە سیاسییەکان و لایەنە دەرەکییەکان بۆ ئەنجامدانی هەڵبژاردن لەمساڵدا، چەندین سەنتەری توێژینەوە و راپرسی بەدواداچوون و کاریان لەسەر پێشبینییەکانی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان کردووە.
بەپێی لێدوانی ئەندامانی ئەو سەنتەرانە رێژەی دەنگی هەندێك حیزب کەم دەکات، لە نێویشیاندا دەنگەکانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان، بە ئەندازەیەکی زۆر کەم دەکات و ئەگەری ئەوە هەیە پێگەی هێزی دووەم لە دەست بدات، هەرچی دەنگەکانی پارتیشە بە جۆرێك دەبێت کە وەك هێزی یەکەمی کوردستان دەمێنێتەوە.
توێژەران ئاماژەیان بەوەداوە: چاوەڕێ دەکرێت چەند لیستێکی نوێ دروست بن، قورسایی کێبڕکێیان لە سلێمانی و پارێزگای هەڵەبجە بێت، ئەمەش وایکردووە کورسییەکانی ئەو پارێزگایە بەسەر لیستەکان دابەش بێت، هەرچی دەنگەکانی هەولێر و بادینانیشە زۆرینەیان بۆ پارتی دەبێت و کەمترین کێبڕکێ لەو شوێنانە دەبێت، هەروەها پێشبینی کراوە لیستی هاوبەش لە نێوان هەندێك لایەنی سیاسی دروست ببێت، بەتایبەتی چەپەکان و هەندێك حیزبی دیکە کە پێگەی جەماوەرییان کەمترە.

٣

"لە سۆران هاووڵاتییان و کەسانی بەرپرس زێدەڕۆیی دەکەنە سەر موڵکی گشتی" ٢
دۆلار دابەزی و نرخی کاڵاکان هەر دانەبەزی ٤
هەرێمی کوردستان میوانداری جامی کۆنیفا دەکات ٨
دوو هەڵوێستی مەردانەی حوزنی موکریانی ١٥

پێشینەی خانووبەرە دەستپێدەکاتەوە

٥

زاری کرمانجی– سۆران:
فەرهاد جەلال، بەڕێوەبەری بانکی خانووبەرەی سۆران، دەڵێت: تەنها لە سنووری ئیدارەی سۆران نزیکەی ١٢ هەزار کەس لە پێشینەی خانووبەرە سوودمەند بوونە و لەو ڕێگەیەوە بوونەتە خاوەنی خانووی خۆیان.
بەڕێوەبەری بانکی خانووبەرەی سۆران، دەشڵێ: ئەگەر ڕێککەوتنی هەولێر و بەغدا وەکو خۆی جێبەجێ بکرێت و بەغدا پێوە پابەند بێت و بودجەی هەرێمی کوردستان ڕەوانە بکات، پێشینەی خانووبەرە دەست پێدەکاتەوە، هەرچەندە مامەڵە بۆ وەرگرتنی پێشینە کراوە و داواکارییەکی زۆریش پێشکەش کراوە.

سبەی لە ئیدارەی سۆران دەروازەیەکی دیکەی نێودەوڵەتی دەکرێتەوە

دەروازەی زێت لەڕووی ئاوەدانکردنەوە، گەشتیاری و بازرگانی سوودی زۆری بۆ ناوچەکە دەبێت

ئەو خاڵە سنوورییە ئێستا بۆ هاتووچۆی گەشتیارییە و دواتر دەبێتە بازرگانی

زاری کرمانجی –مێرگەسۆر:
سبەی چوارشەممەلە مەراسیمێکی فەرمیدا و بە ئامادەبوونی بەرپرسانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان و تورکیا، دەروازەی نێودەوڵەتی زێت لە نێوان هەرێمی کوردستان و تورکیا لە سنووری قەزای مێرگەسۆر سەر بە ئیدارەی سۆران، بەرووی گەشتیاراندا دەکرێتەوە، بەگوتەی قایمقامی مێرگەسۆر، سەرەتا دەروازەکە بۆ هاتووچۆی گەشتیاری دەبێت و دواتر جموجۆڵی بازرگانیشی تێدا دەکرێت، ئەوەش وا دەکات لە رووی ئاوەدانکردنەوە، گەشتیاری و بازرگانی سوودی زۆری بۆ ناوچەکە هەبێت و هەلی کاریش بۆ خەڵکی ناوچەکە دەرەخسێنێت.
دەروازەی زێت، دەکەوێتە گوندی زێت سەر بە ناحیەی شێروان مەزن، دەکەوێتە نێوان باشوور و باکووری کوردستان، ئیدارەی سۆران بە پارێزگای جۆلەمێرگ لە باکووری کوردستان دەبەستێتەوە، لە دیوی شەمزینانەوە، ڕێگەیەکی ستانداردی نێودەوڵەتی بۆ راکێشاوە و کەمپێکی سەرەتایی لەناو دەروازەکەدا دروستکراوە بۆ راپەڕاندنی مامەڵەی گەشتیاران.
غەفوور ئەحمەد، قایمقامی قەزای مێرگەسۆر، بە زاری کرمانجی راگەیاند: سبەی چوار شەممە دەروازەی نێودەوڵەتی زێت لە نێوان هەرێمی کوردستان و تورکیا لە سنووری قەزای مێرگەسۆر دەکرێتەوە.
قایمقامی قەزای مێرگەسۆر، گوتیشی: کردنەوەی دەروازەکە لەڕووی ئاوەدانکردنەوە، گەشتیاری و بازرگانی سوودی زۆری بۆ ناوچەکە دەبێت و هەلی کاریش بۆ خەڵکی دەڤەرەکە دەرەخسێنێت، حکوومەتیش زیاتر گرنگی بە رێگاوبانەکانی ناوچەکە دەدات، هەتا لەرووی ئەمنییەوە بۆ سنووری قەزاکەمان گرنگە، چونکە پێشتر ئەو ناوچەیە نا ئارام بوو، ئەویش ئاوەدان دەکرێتەوە کە نزیکەی ٦٠ گوند هەیە ئاوەدان نەکراونەتەوە، بەڵام بە کردنەوەی خاڵە سنوورییەکە وەکو سەرەتا چەند گوندێك ئاوەدان دەبنەوە.

ئەمساڵ چەند بەشێکی نوێ لە بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی ئیدارەی سۆران دەکرێنەوە

بۆ لا ٢...

"هەر کەسێك چەکەکەی تۆمار نەکات لێپێچینەوەی لەگەڵ دەکرێت"

بۆ لا ٣...

"لە ئیدارەی سۆران بەراورد بە ناوچەکانی دیکە ڕێژەی تاوان کەمە"

بۆ لا ٦...

" لە سەرجەم قەزا و ناحیەکان تەنها ٤٤ باخچەی منداڵانی لێیە"

بۆ لا ٧...

حکوومەت بە گوژمەی نۆ ملیار دینار پڕۆژە لە قەزای سیدەکان جێبەجێ دەکات

زاری کرمانجی – سیدەکان:
کابینەی نۆیەمی حکوومەتی هەرێمی کوردستان، ژمارەیەك پڕۆژەی گرنگ و ستراتیژی لە قەزای سیدەکانی سەر بە ئیدارەی سۆران جێبەجێ دەکات. قایمقامی قەزاکەش، دەڵێت: بە تەواوکردنی ئەو پڕۆژانە ئاستی ئاوەدانی دەڤەرەکەمان دەچێتە قۆناغێکی دیکەوە.
ئیحسان چەلەبی، قایمقامی قەزای سیدەکان بەوەکالەت، بە زاری کرمانجی راگەیاند: ژمارەیەك پڕۆژەی گرنگی ڕێگەوبان لە سنووری سیدەکان لە بواری جێبەجێکردندان، کە پێکهاتوون لە پڕۆژەی ڕێگەی دۆڵی زەرزیٚ، ڕێگەی گەلی شێخزادان، ڕێگەی گەلی لێتان، کە درێژایی ئەو ڕێگایانە ٣٢ کیلۆمەتر دەبێت و بەگوژمەی زیاتر لە چوار ملیار دینار دەست بەجێبەجێ کردنیان کراوە و قیرتاو دەکرێن، بەر لە وەرزی زستانیش کۆتایی بەم پڕۆژانە دێت و بەڕووی هاووڵاتییاندا دەکرێنەوە، بەوەش ئاسانکاری بۆ گوندنشینانی ناوچەکە دروست دەبێت.
قایمقامی قەزای سیدەکان بەوەکالەت، ئاشکراشی کرد: پڕۆژەی نەخۆشخانەی ٢٥ تەختی سیدەکان، کارکردنی تێدا بەردەوامە و ٧٥٪ ی بە کۆتا هاتووە، گوژمەی پڕۆژەکە نزیکەی سێ ملیار دینارە، هەروەها ڕەزامەندەی بۆ چاککردنەوە و نۆژەنکردنەوەی ڕێگەی سیدەکان – دەشتی هێرت وەرگیراوە، ئەویش بەگوژمەی ١٠٠ ملیۆن دینار جێبەجێ دەکرێت.
چەلەبی، ئاماژەشی بەوەدا: ڕەزامەندی دروستکردنی باڵەخانەی بانکی سیدەکان بە گوژمەی ٩٧٨ ملیۆن دینار وەرگیراوە و لە داهاتووەکی نزیك بەردی بناغەی دووبارە دادەندرێتەوە و بەڵێندەر دەست بە جێبەجێ کردنی دەکات.
بۆ ئەمساڵیش، دەرخەستە بۆ چەند گەڕەك و کۆڵانێکی سیدەکان کراوە، بەگووتەی قایمقامی ناوچەکە، بەگوژمەی ملیارێك و ٢٠٠ ملیۆن دینار پڕۆژە لە سەنتەری سیدەکان جێبەجێ دەکرێن، بەشێك لە پڕۆژەکانیش قیرتاوکردنە لەگەڵ دروستکردنی ئاوەڕۆی سندووقی، جیا لەمەش پارکێك لە سەنتەری قەزا لەسەر ڕووبەری سێ هەزار مەتر چوارگۆشە دروست دەکرێت، بە تەواو بوونی ئەو پڕۆژانەش، ئاستی ئاوەدانی و پێشکەوتنی سیدەکان دەچێتە قۆناغێکی نوێیەوە".

ڕەجەب زوبێر، قایمقامی قەزای ناوەندی سۆران:

لە سۆران لەلایەن هاووڵاتییان و کەسانی بەرپرس زێدەڕۆیی دەکرێتە سەر موڵکی گشتی

”زۆربەی دوکانەکانی سۆران بێ تاپۆن لیژنەیەك لەسەر ئاستی ئەنجوومەنی وەزیران چارەسەری کێشەکە دەکات“

زاری کرمانجی – سۆران:
ڕەجەب زوبێر، قایمقامی قەزای ناوەندی سۆران، لە دیمانەیەکی زاری کرمانجی دەڵێت: کێشەی سەرەکی سۆران زێدەڕۆییە بۆ سەر موڵکی گشتی.
دەشڵێ: ئەو زێدەڕۆییانەی بوونەتە بەربەست لەبەردەم ئەنجامدانی پڕۆژە خزمەتگوزارییەکان، بەتایبەتی دروستکردنی ڕێگاوبانەکان هەڵدەگیرێن.
گوتیشی: بابەتی تاپۆکردنی دوکانەکانی ناو بازاڕی سۆران، وایکردووە لیژنەیەك لە ئاستی ئەنجوومەنی وەزیران پێکبهێندرێت و چارەسەرێك بۆ ئەو بابەتە بدۆزنەوە، بۆ ئەوەی نە هاووڵاتی زەرەرمەندبێت نە حکوومەت.
قایمقامی قەزای ناوەندی سۆران، گوتی: لە پلانماندایە ئەو نەخشانەی دێلزیا بە تایبەت نەخشەی ٢٥ و چەند نەخشەیەکی دیکە کە تاپۆن، خزمەتگوزاری سەرەتاییان بۆ ببەین و ڕێگاکان بکەینەوە، تا خەڵك لەو زەویانە خانوو بەشێوەیەکی یاسایی و ڕێکوپێك و لەژێر ڕێنمایی حکوومەت دروست بکات، نەك پەنا بباتە بەر زێدەڕۆیی و دواجار سیمای شاریش ناشیرین ببێت.
ڕەجەب زوبێر، گوتیشی: ئەوانەی زێدەڕۆییان کردۆتە سەر موڵکی گشتی، هاووڵاتی ئاسایی تێدایە، لە هەمان کات بەرپرسیش هەیە، بەڵام ئێمە وەك حکوومەت ڕێگە بەهیچ کەسێك نادەین جا لە هەر پلە و پۆستێك بێت، زێدەڕۆیی بکاتە سەر موڵکی گشتی.
قایمقامی سۆران، ناشی شارێتەوە، زێدەڕۆیی گرفتی زۆری بۆ دروست کردوون، دەشڵێت: لە جێبەجێ کردنی پڕۆژەکان و تەنانەت زۆرجار بۆ دروستکردنی قوتابخانە یا هەر باڵەخانەیەکی دیکەی حکوومی، لە گەڕەکان کێشەمان بۆ دروست بووە بەهۆی زێدەڕۆیی بۆ سەر موڵکی گشتی، لەگەڵ ئەوەش لە ئێستادا زێدەڕۆیی بە بەراورد بە ساڵانی پێشتر کەمبۆتەوە و دەمانەوێ لە سۆران کۆتایی بەم کارە بهێت.
ڕەجەب زوبێر، ئاشکراشی کرد: دوای تێپەڕبوونی وەرزی سەرماو سۆڵە، لە ئێستادا دەستکراوەتەوە بە ئەنجامدانی پڕۆژە خزمەتگوزارییەکان، ئەو زێدەڕۆییانەش کە بوونەتە بەربەست لەبەردەم ئەنجامدانی پڕۆژە خزمەتگوزارییەکان، بەتایبەتیش دروستکردنی شەقام و ڕێگاوبانەکان سەرجەمیان تێکدەدرێن.
دەشڵێ: پێشتر بەهۆی زێدەڕۆییەکان سستییەك لەبەردەم پڕۆژە خزمەتگوزارییەکان دروست ببوو، بەڵام هەوڵی چارەکردنیان دراوە، هەندێکیان پێویستیان بە قەرەبووکردنەوە هەیە، بەشێوەیەکی گشتی ناکرێت، لەبەر خانووییەك یان زێدەڕۆیەك پڕۆژەیەکی گشتی رابگیرێت.
قایمقامی قەزای ناوەندی سۆران، دەشڵێ: بەمەبەستی چارەکردنی کێشەی زبڵ و خاشاك لە سنووری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، کار لەسەر پڕۆژەی دانانی کارگەیەکی ریسایکلین کراوە و شوێنێکی تایبەتیشی بۆ تەرخانکراوە، بۆ دانان و جێبەجێ کردنی کارگەی ریسایکلین هەوڵەکان جددین و پڕۆژەکە لە قۆناغی کۆتاییدایە ئەمساڵ دەکەوێتە بواری جێبەجێکردنەوە.
ڕەجەب زوبێر، ئاشکراشی کرد: ئەو کوشتارگەی ئێستا هەمانە بچووکە، دەمانەوێت کوشتارگەیەکی گەورەتر و هاوچەرخ لە سۆران دروست بکەین، بۆ ئەو مەبەستە لەگەڵ وەبەرهێنەران قسەکراوە و ئەوانیش داواکاری خۆیان پێشکەش کردووە بۆ ئەوەی کوشتارگەیەکی نوێ و هاوچەرخ لە سۆران دروست بکەین، بەمەش ئەو گرفتانە چارەسەر دەبن کە ئێستا لە کوشتارگەی سۆران هەنە، بەهۆی بچووکی شوێنەکەی.
قایمقامی قەزای ناوەندی سۆران، گوتی: یەکێك لەو کێشانەی لە سۆران هەمانە ئەوەیە زۆربەی دوکانەکانی سۆران تاپۆنەکراون، کە بە چەند قۆناغێك دروستکراون، هەندێکیان پێش ساڵی ٢٠٠٠ و هەندێکیشیان دواتر دروستکراون، لە ئێستادا سەرقاڵی دیراسەکردنی ئەو بابەتەین، ئەگەر بەپێی یاساکە بێت دەبێت ئەوانە هەموویان گرێبەستیان لەگەڵ بکرێت، هەندێك لەوانە خۆیان بەحەقتر دەزانن.
ڕەجەب زوبێر، ئاماژەی بۆ ئەوەشکرد: لیژنەیەك لەسەر ئاستی ئەنجومەنی وەزیران پێکهاتووە، نوێنەری چەند وەزارەتێکی تێیدایە لە ئیدارەی سۆرانیش نوێنەر دیاریکراوە لەگەڵ ئەو لیژنەیە بۆ ئەوەی ڕێگاچارەیەکی گونجاو بۆ ئەو بابەتە بدۆزرێتەوە، نە هاووڵاتی زەرەرمەندبێت نە حکوومەت، لەگەڵ ئەوەش ئەو بابەتە بۆ کارکردن بابەتێکی قورسە و ئاسان نییە.
لە کۆتاییدا ڕەجەب زوبێر، قایمقامی قەزای ناوەندی سۆران، ڕایگەیاند: ئەمساڵ بەردی بناغەی پارکێکی مۆدێرن لە سۆران دادەنرێت، بۆ ئەمەش بەهەماهەنگی لەگەڵ ئیدارەی سۆران بیر لەوە کراوەتەوە یاریگای ناو سەنتەری سۆران، نزیك بازاڕ بکرێتە پڕۆژەیەکی گەشتیاری سەرنجڕاکێش بۆ ئەوەی خەڵك بتوانێت لەنێویدا پشوو بدات، جگە لەوەش دەکرێتە گەراجی وەستانی ئۆتۆمبێل بۆ ئەوەی جەنجاڵی ناو بازاڕ و کەمی گەراج چارەسەر بکرێت کە لەناو بازاڕی سۆران ئەو گرفتە هەیە".

بەڕێوەبەری هاتووچۆی ئیدارەی سۆران: ٥٠٪ ڕووداوەکانی هاتووچۆ کەم بوونەتەوە

"ئەمساڵ چەند بەشێکی نوێ دەکرێنەوە"

"١٠٠ هەزار ئۆتۆمبێلی تۆمارکراو لە سنووری ئیدارەی سۆران هەن"

"داهاتی مانگانەی بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی سۆران ٤٠٠ ملیۆن دینارە"

پشتیوان کەریم– سۆران:
عەقید زرار حسێن، بەڕێوەبەری هاتووچۆی ئیدارەی سۆران، لە دیدارێکدا لەگەڵ هەفتەنامەی زاری کرمانجی، دەڵێت: ئەمساڵ چەند بەشێکی نوێ دەکرێنەوە، هەروەها ژمارەی ئۆتۆمبێلە تۆمارکراوەکانی سنوورەکە دەخاتەڕوو.
عەقید زرار حسێن، بەڕێوەبەری هاتووچۆی ئیدارەی سۆران، دەڵێت: سیستەمی هاتووچۆ ساڵ بە ساڵ لە ئیدارەی سۆران پێش دەکەوێت، وەکو بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی ئیدارەی سۆران سیستەمی نوێی ئەلیکترۆنی کاری پێ دەکەین کە وەکو هەولێر و ناوچەکانی دیکە بە ئامێری ئەلیکترۆنی مۆڵەت چاپ دەکەین و دەدەین بە هاووڵاتییان، بەڵام تاقیکردنەوەکان وەك پێشترە، هەروەها لە ئێستادا جەنجاڵی لەناو بەڕێوەبەرایەتییەکەمان نییە، ئەوەش لەبەر ئەوەیە لە ماوەی یەك هەفتەدا تاقیکردنەوەکان ئەنجام دەدرێن و دوای سێ ڕۆژ مۆڵەت دەدرێت بە هاووڵاتییان، هەروەها لە بەشەکانی ساڵیانەش تابلۆی نوێ دەدرێت، هاوکات لەسەر هێڵین لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی هەولێر کە ئەمساڵ دوو بەشی نوێ لەناو بەڕێوەبەرایەتیەکەمان زیاد بکەین وەك دەرهێنانی مۆڵەتی نێودەوڵەتی و تابلۆی ئۆتۆمبێل، لەگەڵ ساڵیانەی ئۆتۆمبێلی بارهەڵگرەکانیش، هەروەها ئامێرێکی هێڵکاریمان وەرگرتووە بۆ هێڵکاریکردنی شەقامەکانی ئیدارەی سۆران.
لەبارەی نیگەرانی هاووڵاتییان لەهەمبەر کارمەندانی پۆلیسی هاتووچۆ، عەقید زرار حسێن، ئاشکرایکرد: گلەیی هاووڵاتییان لەوەیەدایە لەکاتی سەرپێچی ژمارەی ئۆتۆمبێلەکەیان تۆماردەکرێت کەمەفرەزەکانی هاتووچۆ لێپێچینەوەیان لەگەڵ دەکەن، بەوەش گلەیی دەکەن، ئەمە لە کاتێکدایە ئەوە ئەرکی پۆلیسی هاتووچۆیە کە ئیجرائاتی یاسایی لەگەڵ تەواوی ئەو شۆفێرانەی کە سەرپێچیکارن بکات، بۆ ئەوەی ڕووداوەکانی هاتووچۆ کەم ببنەوە، بەوەش ناچارین ڕۆژانە بازگە دابنێین هاووڵاتییانیش ئەگەر گلەییان هەیە ڕاستەوخۆ دەتوانن سەردانی بەڕێوەبەرایەتیەکەمان بکەن یان پەیوەندی بکەن، لە هەمانکاتدا هەر بێڕێزیەك بەرامبەر بە شۆفێر بکرێت ئیجرائات لەگەڵ کارمەندی خۆمان دەکەین، بەوەش هاووڵاتییەکە دەتوانێت سکاڵا تۆمار بکات.
لەبارەی ئۆتۆمبێلی بێ سەرەتا، بەڕێوەبەری هاتووچۆی ئیدارەی سۆران هێمای بۆ ئەوەکرد: لەگەڵ وەزارەتی ناوخۆ لەسەر ئەم پرسە لەسەرهێڵین لە هەموو کۆڕ و کۆبوونەوەکان لەگەڵ وەزیری ناوخۆ ئەم پرسە باسکراوە و وەزیریش لە گفتوگۆدایە کە ڕێکارێکی گونجاو بدۆزێتەوە بۆ ئەم بابەتە، تا ئێستا هیچ شتێك نییە کە بڵێین ئەو ئۆتۆمبێلانە تۆمار دەکرێن یانا، بۆیە چاوەڕوانی وەڵامین، هاوکات وەرگرتنی ئیجرائات لەگەڵ پێشانگەکانی ئۆتۆمبێل کە ئۆتۆمبێلی بێ سەرەتا مامەڵەی پێدەکەن لە دەستهەڵاتی قایمقامەکانە کردنەوەی پێشانگە یا نوێکردنەوەی مۆڵەتی پێشانگە بەپێی ڕێنماییەکانی وەزارەتی ناوخۆیە کە دەرچووە بۆ پێشانگەکان وەك هاتووچۆی سۆران ناتوانین ڕاستەوخۆ ئیجرائات لەگەڵ پێشانگەکان بکەین، بەڵام لەڕێی ئەو گرێبەستانەی کە بۆمان دێت ئەگەر بزانین پێشانگەیەك ئۆتۆمبێلی بێسەرەتا مامەڵەی پێوە دەکات لەڕێی دادگا ئیجرائاتی یاسایی لەگەڵ دەکەین، هەروەها ژمارەی ئۆتۆمبێلە بێسەرەتاکان بەپێی دوایین سەرژمێری ساڵی ٢٠٢١ هەشت هەزار ئۆتۆمبێلی بێ سەرەتا لە سنووری بەڕێوەبەرایەتیەکەمان تۆمار کراون، بەڵام لە ئێستادا ئەو ڕێژەیە کەم بۆتەوە، بەڵام بۆ ئۆتۆمبێلی تۆمارکراو ئامارێکی ووردمان لەبەردەست نییە، بەڵام بەنزیکەیی ٨٠ بۆ ٩٠ هەزار ئۆتۆمبێلی ژمارە لە ئیدارەی سۆران هەن، ئەم ڕێژەیەش بەپێی ئەندازەی شەقامەکان زیاترە بەو پێیەی شەقامەکان کۆنن و شەقامی نوێ کەم دروستکراوە، بۆیە شەقامەکات تەحەمولی ئەو جەنجاڵیە زۆرە ناکەن، هەوڵ هەیە شەقامی نوێ دروست بکرێت، بەمەش جەنجاڵی دروست نابێت.
لە بارەی داهاتی بەڕێوەبەرایەتی پۆلیسی هاتووچۆی ئیدارەی سۆران، عەقید زرار حسێن، گوتی: بەشێکی زۆری داهاتەکەمان وەك پێبژاردن ڕاستەوخۆ دەچێتە سەر داهاتی بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی هەولێر و داهاتی دەرهێنانی مۆڵەت و پێبژاردنی ڕاستەوخۆ لە بەڕێوەبەرایەتیەکەمان وەردەگیرێت، مانگانە ٣٠٠ تا ٤٠٠ ملیۆن دینار داهات لەبەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی سۆران دەچێتە خەزێنەی حکوومەت، هیچ لەم داهاتە بۆ بەڕێوەبەرایەتیەکەمان نییە، هەموو ئەو پڕۆژانە و داواکاریانەی هەمانە ئاراستەی وەزارەتی ناوەخۆ دەکەین لەڕێگەی پەرەپێدانی هاتووچۆ و بەشێکی داهاتی سزا و پێبژاردنەکان دەخرێتە سەر پەرەپێدان بۆ تەواوی کوردستان بەپێی پێویست وەزارەتی ناوەخۆ خەرجی دەکات، ئێمە چەند پڕۆژەیەکمان هەبووە، کە بەنزیکەیی ٧٠٠ ملیۆن دینار لەسەر پەرەپێدانی هاتووچۆی پارێزگاکان بۆمان خەرجکراوە کە لە ئێستادا ئەو پڕۆژانە لەبواری جێبەجێ کردندان وەك دانانی گادرێڵ و هێڵکاری شەقامەکان و بەشێك لە پڕۆژەکانیش وەزارەتی ناوخۆ ڕاستەوخۆ جێبەجێ دەکات.
لە دوایین قسەکانیدا لەبارەی فراوانبوونی ئیدارەی سۆران، بەڕێوەبەری هاتووچۆی ئیدارەی سۆران، ڕایگەیاند، دوای هێنانە کایەی ئیدارەی سۆران و دروستبوونی چەند قەزا و ناحیەیەك، لە قەزای سیدەکان کە پێشتر بنکەی هاتووچۆ بوونی هەبوو داوامان لە وەزارەتی ناوخۆ کردووە دوای بوونی بەقەزا ئاستی بنکە بەرز بکرێتەوە بۆ بەش، ئەو شوێنانەی دەکرێن بە ناحیە ئەگەر بەپێویستی بزانین بنکەی هاتووچۆی لێ دەکەینەوە، داواکارم لە شۆفێران پابەندی ڕێنماییەکانی هاتووچۆ بن، بەهۆی وەرگرتنی ئیجرائات و دانانی کامێرا لە دوو ساڵی ڕابردوو ڕێژەی گیان لە دەستدان بە ڕووداوەکانی هاتووچۆ ٥٠٪ کەم بۆتەوە، ئەمساڵیش تا ئێستا هیچ گیان لەدەستدانێك تۆمار نەکراوە کە بەهۆی ڕووداوی هاتووچۆوە بێت، ئەمە لە کاتێکدایە لە ساڵانی ڕابردوو ٢٥ تا ٣٠ هاووڵاتی بەڕووداوی هاتووچۆ گیانیان لەدەست داوە، بەڵام ساڵ بە ساڵ ڕێژەکە کەم دەبێتەوە.

ئەمساڵ هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان دەکرێت

مامۆستایەکی زانکۆ: جگە لە هەڵبژاردن هیچ بژاردەیەکی دیکە لەبەردەم لایەنەکاندا نییە

بۆ هەڵبژاردنی ئەمساڵ ئەگەری دروستبوونی چەند لیستی دیکە لە ئارادایە

زاری کرمانجی – سۆران:
دوای ئەوەی بەپێی فەرمانێکی هەرێمی، سەرۆکی هەرێمی کوردستان، ڕۆژی ١٨ی ١١ی ٢٠٢٣، وەك ڕۆژی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان دیاری کرد، بەگوتەی شارەزایان و یاساناسان، یەکێتی بە هۆکار و بیانووی جیاواز، هەوڵی دواخستنی پرۆسەکە دەدات و نایەوێت ئەمساڵ هەڵبژاردن بکرێت. بەرپرسێکی پارتییش، دەڵێت: ئەگەر یەکێتی بیانوونەگرێت سەرۆکی پەرلەمان لە خۆیانە، فەرموو با ئەم هەفتەیە کۆبوونەوەیەکی پەرلەمان ڕێکبخات و هەمواری یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان بخاتە بەرنامەی کار و یاساکە هەموار دەکەینەوە، کۆمیسیۆنیش بەو شێوەی ئەوان دەیانەوێت کارا دەکەینەوە، بەس بۆ ئەوەی ئەمساڵ هەڵبژاردن بکرێت.

لە دوایین هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان، کە لە ساڵی ٢٠١٨ بەڕێوەچوو، یەکێتی تەنیا ٢١ کورسی پەرلەمانی بەدەست هێنا، کە کەمترە لە نیوەی کورسییەکانی پارتی، لەکاتێکدا پارتی خاوەنی ٤٥ کورسی پەرلەمانە، بەڵام پارتی دەیەوێ مافی یەکسانی لەگەڵ لایەنەکان و یەکێتی هەبێت، بۆیە ئەمە شەرفرۆشتنە، ئەگەرنا هیچ کات نەبووە حیزبێك بیەوێت هەمان مافی هەبێت، لەگەڵ حیزبی زۆرینە.

دوای دەست نیشانکردنی ڕۆژی هەڵبژاردن لەلایەن سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان و پێداگری هەموو لایەنە سیاسییەکان و لایەنە دەرەکییەکان بۆ ئەنجامدانی هەڵبژاردن لەمساڵدا، چەندین سەنتەری توێژینەوە و ڕاپرسی و بەدواداچوون و کاریان لەسەر پێشبینییەکانی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان دەست پێکردووە.

بەپێی لێدوانی ئەندامانی ئەو سەنتەرانە ڕێژەی دەنگی هەندێك حیزب کەم دەکات، لە نوێیشیاندا دەنگەکانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان، بە ئەندازەیەکی زۆر کەم دەکەن و ئەگەری ئەوە هەیە پێگەی هێزی دووەم لە دەست بدات، هەرچی دەنگەکانی پارتیشە بە جۆرێك دەبێت کە وەك هێزی یەکەمی کوردستان دەمێنێتەوە.

توێژەران ئاماژەیان بەوەداوە: چاوەڕێ دەکرێت چەند لیستێکی نوێ دروست ببن، قورسایی کێبڕکێیان لە سلێمانی و پارێزگای هەڵەبجە بێت، ئەمەش وایکردووە کورسییەکانی ئەو پارێزگایە بەسەر لیستەکان دابەش بێت".

هەرچی دەنگەکانی هەولێر و بادینانیشە زۆرینەیان بۆ پارتی دیموکراتی کوردستان دەبێت و کەمترین کێبڕکێ لەو شوێنانە دەبێت".

سەنتەرەکانی ڕاپرسی توێژینەوەیان لەسەر ئەوەش کردووە ئەگەر هەڵبژاردن یەك بازنە بێت یا چوار بازنە ئەنجامەکان گۆڕانکاری ئەوتۆیان بەسەر ناهێت، تەنها لە ئەگەری چوار بازنەیی بوونی هەڵبژاردن هەندێك لە حیزبەکان ژمارەیەکی زۆری دەنگەکانیان بە فیڕۆ دەچێت، لەبەر ئەوەی ژمارەیەك لەو حیزبانە قورسایی جەماوەرییان تەنها لە ناوچەیەك یا چەند ناوچەیەکە بۆیە ئەگەری سەرکەوتنیان بۆ پەرلەمان بە هەمان سەنگی هەڵبژاردنەکانی پێشوو دەبێت، بەتایبەتی ئەگەر ئەو لیستە نوێیانەی پێشبینی دەکرێت بێنە نێو کێبەڕکێی هەڵبژاردنەوە".

بەپێی زانیارییەکان ئێستا لایەنە سیاسییەکان لە ڕێگەی مەکتەب و دەزگای هەڵبژاردنەکانیانەوە خەریکی تاوتوێکردنی دەنگەکانیانن بۆ هەڵبژاردنی داهاتوو".

لەم چوارچێوەیەش پێشبینی ئەوە کراوە" لیستی هاوبەش لە نێوان هەندێك لایەنی سیاسی دروست ببێت، بەتایبەتی چەپەکان و هەندێك حیزبی دیکە کە پێگەی جەماوەرییان کەمترە".

د. مەهدی ستوونی، مامۆستای زانکۆ، بە زاری کرمانجی گوت: یەکێك لە بنەما دیموکراسییەکان هەڵبژاردنە، لەوەش گرنگتر ئەنجامدانی هەڵبژاردنە لە کاتی خۆیدا، لە هەر وڵات و هەرێمێك لە کاتی خۆیدا هەڵبژاردن بکرێت، نیشانەی سەقامگیری سیاسییە، بۆیە لەم چوارچێوەیەدا کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی فشاری زۆر دەخاتە سەر هەرێمی کوردستان بۆ بەڕێوەچوونی هەڵبژاردن.

د. مەهدی ستوونی، دەڵێت: ئەگەر بێت و هەڵبژاردن بایەخی پێنەدرێت و لەو کاتە ئەنجام نەدرێت کە دیاری کراوە، ئەوا مەترسی لەسەر قەوارەی هەرێم دروست دەبێت و شەرعیەتی دام و دەزگاکانی کوردستان دەکەونە مەترسییەوە، بۆیە هیچ بژاردەیەك لەبەردەم لایەنە سیاسیەکاندا نییە تەنها بەڕێوەچوونی هەڵبژاردنە لە وادەی دیاریکراوی خۆیدا.

گووتیشی: پارتی وەك لایەنی سەرەکی بەهەموو جۆرێك ڕازیە هەڵبژاردن بکرێت و تەنانەت لەزۆر مافی خۆشی خۆشبووە، بۆ بابەتی کۆتاکانیش وەك هەموو لایەنە سیاسییەکان لەسەری کۆکن، با خۆیان بڕیار بدەن چۆن داوا دەکەن با وا بێت ئەوە مافی ئەوانە، بەڵام بە داخەوە یەکێتی بیانو دەهێنێتەوە و نایەوێ هەڵبژاردن ئەمساڵ بکرێت، پێویستە پارتی پێداگر بێت و هەڵبژاردن بکرێت".

محیەدین بادلی، چاودێری سیاسی، بە زاری کرمانجی گوت: هەڵبژاردن مافێکی شەرعی و دەستووری هاووڵاتییانە، ناکرێت بەهۆی ململانێی سیاسی و ناوخۆیی حیزبێکەوە ئەو مافە لە خەڵك بسەنرێتەوە یان دوابخرێت، هەمیشە هەڵبژاردن بووەتە نیشانە و هێمای دیموکراسیەت و بەشداریکردنی خەڵك لە دەستەڵات، لەم بوارەشەوە پارتی بە پەرۆشە کە بەزووترین کات هەڵبژاردن بکرێت و پەرلەمانێکی کارا و حکومەتێکی تازە دابمەزرێتەوە، لە پێناو خزمەتی زیاتر بە وڵات.

بادلی، ڕوونی کردەوە: یەکێتی خۆدزینەوە و لاملی پێوە دیارە بە پێداگرتن لەسەر کۆمەڵێك بەربەست و داواکاری ناپێویست، ئەو دەرخستانەی یەکێتی لەسەر هەڵبژاردن پەیوەستە بەو دۆخە شلەژاویە و قەیرانە ناوییەی ناو حیزبەکەیان، هەروەها ترسانە لە کەمبوونەوەی دەنگەکانیان و لاوازبوونی پشتگیری جەماوەری، بەپێی یاسا و برگەکانی دیموکراسیەت، ناکرێت لایەنێك بەهۆکاری کێشە ناوخۆیەکانیەوە ببێتە بەربەست لەبەردەم هەڵبژاردن و دواخستنی زیاتری دەنگدانی هاووڵاتییانی هەرێم، کە مافی ڕەوای خۆیانە.

هاوار محەمەد، بەرپرسی بەشی یاسایی لە دەزگای هەڵبژاردنی پارتی، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند: پارتی لە ڕوانگەی ئەوەی هەڵبژاردن مافێکی سروشتیی هاووڵاتییانە و ناکرێت هیچ لایەنێکی سیاسی لە بەرژەوەندیی خۆی مامەڵە لەگەڵ ئەم پرسە بکات، هەر لەبەرئەوەیە، هەمیشە جەخت لەسەر ئەنجامدانی هەڵبژاردن لە وادەی خۆیدا دەکاتەوە و بەهیچ شێوەیەکیش لەگەڵ دواخستنیدا نەبووە.

بەرپرسی بەشی یاسایی لە دەزگای هەڵبژاردنی پارتی، دەڵێت:" بەر لە بەسەرچوونی وادەی یاسایی پەرلەمانی کوردستان، پارتی چ لە ڕێگەی ئۆرگانە پەیوەندیدارە حیزبییەکانی خۆی یان لە ڕێگەی نوێنەرانی لە هەرسێ سەرۆکایەتەکەی هەرێمی کوردستان (سەرۆکی هەرێم، سەرۆکی حکوومەتی هەرێم و جێگری سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان) هەمیشە جەختیان لەوە کردۆتەوە کە پێویستە هەڵبژاردن لە وادەی خۆیدا ئەنجام بدرێت، بۆ ئەمەش سەرۆکی هەرێم وەك بەشێك لە جێبەجێکردنی ئەرکی یاسایی خۆی جگە لەوەی چەندین کۆبوونەوەی بە بەشداری لایەنە سیاسیەکانی کوردستان لە ژێر چەتری سەرۆکایەتی هەرێم ڕێکخستووە و سەردانی تەواوی لایەنە سیاسییەکانی کردووە بۆ لێك نزیککردنەوەی لایەنەکان، ئەمە لە کاتێکدایە، دوو مەرسومی هەرێمیشی دەرکردووە و وادەی هەڵبژاردنی دەستنیشانکردووە، لە لایەکی تریشەوە سەرۆکی حکوومەتی هەرێمی کوردستان بەشێوەی نوسراوی فەرمی و لە زۆرێك لە لێدوان و ڕاگەیەندراوەکاندا ئامادەیی تەواوی بۆ ئەنجامدانی هەڵبژاردن و دابینکردنی تەواوی پێداویستییەکانی بەڕێوەچوونی پرۆسەی هەڵبژاردن دووپاتکردۆتەوە.

نایشارێتەوە، لەگەڵ هەمواركردنەوەی یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستاندا نەبووین، تەنها بۆ ئەوەمان بوو کە هەڵبژاردن لە وادەی دیاریکراوی خۆی دوا نەکەوێت، بەڵام کە ئێستا ماوەکە درێژ کراوەتەوە، لەگەڵ ئەوەداین تەنانەت هەر ئەم هەفتەیە سەرۆکی پەرلەمان دانیشتنێکی تایبەت بە پرسی هەموارکردنەوەی هەڵبژاردن ڕێك بخات، بۆ ئەوەی لە نزیکترین دەرفەتدا هەمواری یاساکە بکرێت، وەك ئەوەی هەندێك لایەن بیانۆیان هەیە و داوای دەکەن.

ئەو بەرپرسەی دەزگای هەڵبژاردنی پارتی، گوتیشی: ئەگەر یەکێتی بیەوێت هەڵبژاردن بکرێت بیانۆ ناهێنێتەوە، ئەوە سەرۆکی پەرلەمان لە یەکێتییە، با بفەرمووێ هەر ئەم هەفتەیە پەرلەمان لەسەر ئەو پرسانەی کە خۆیان داوایان دەکەن کۆبێتەوە و سیفەتی بە پەلەی پێبدات بۆ ئەوەی لە نزیکترین دەرفەتدا ئەو پرسە چارەسەر ببێت و پرۆسەی هەڵبژاردن بکرێت، پارتی ڕازییە، با هەموو بابەتەکانی پەیوەست بە هەڵبژاردن لە پەرلەمان ڕێکارە یاساییەکانی تەواو بکرێت، ئەگەرنا ئەوە ڕوونە کێ نایەوێ هەڵبژاردن بکرێت.

لە کۆتاییدا، د . ئارام برادۆستی، بەڕێوەبەری گشتی فەرمانگەی هەولێر لە کۆمیسۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەکان و ڕاپرسی، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند: کەمتر لە شەش مانگ ماوە بۆ هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان، تا ئێستا هیچ ئامادەکارییەك نەکراوە بۆ بەڕێوەچوونی، چونکە هەر ئامادەکارییەك بۆ ئەم پرسە بکرێت دەبێت لە ڕێگەی ئەنجوومەنی کۆمیسیارانەوە بێ، ئەو ئەنجوومەنەش تا ئێستا کارا نەکراوەتەوە، سەرۆکی هەرێم ڕۆژی هەڵبژاردنی دیاری کردووە، ئەگەر لایەنە سیاسییەکان لەو مانگەدا بگەنە ڕێکەوتن و لە پەرلەمان هەمواری یاساکە بکرێتەوە، لە هەمان کات ئەگەر بڕیاری دادگای فیدراڵی کێشەمان بۆ دروست نەکات، لەوانەیە بتوانرێ لە کاتی خۆیدا هەڵبژاردن بکرێت.

دکتۆر ئارام برادۆستی، ئاشکراشی کرد: " ئەگەر هەڵبژاردن لە کاتی خۆیدا نەکرێت، ڕووبەڕووی گرفت دەبینەوە، دامەزراوەیەکی سەرەکی کە پەرلەمانی کوردستانە، شەرعیەتی خۆی لە دەست دەدات و دەبینە حکوومەتێکی کاربەڕێکەر، بەم هۆیەوە داهاتوومان لە بواری هەڵبژاردن ڕوون نابێ، بۆیە دەبێ هەوڵ بدرێت لەیەك نزیکبوونەوە و لێکتێگەیشتن هەبێت و هەڵبژاردن چیتر دوانەخرێت و لە کاتی خۆیدا بکرێت".

هەر کەسێك چەکەکەی تۆمار نەکات لێپێچینەوەی لەگەڵ دەکرێت

"لە قەزاکانی ئیدارەی سۆران چەند بنکەیەك کراونەتەوە بۆ تۆمارکردنی چەکی بێ مۆڵەت"

محەمەد هەسنانی–سۆران:
لە کابینەی نۆیەمی حکوومەتی هەرێمی کوردستان، لەپێناو بەرقەرارکردنی ئاسایش و پاراستنی گیانی هاووڵاتییان بایەخی تایبەت دراوە بە ڕێکخستنی دیاردەی چەکداری و سنووردارکردنی چەکی بێ مۆڵەت، هەر کەسێك چەکی بێ مۆڵەتی هەیە پێویستە تا مانگی حەوت تۆمار بکات، بۆ ئەو مەبەستە لە سنووری ئیدارەی سۆران چەند بنکەیەك کراونەتەوە.

هەژار حەکیم، بەڕێوەبەری ڕاگەیاندن و پەیوەندییەکانی ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند: هەفتەی ڕابردوو بەسەرپەرشتی هەڵگورد شێخ نەجیب، سەرپەرشتیاری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران و بە ئامادەبوونی نوێنەری سەرجەم حیزب و لایەنە سیاسییەکانی سنووری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، کۆبوونەوەیەك لەسەر هەڵمەتی دەستبەسەرداگرتن و دەرهێنانی مۆڵەت بۆ چەکی بێ مۆڵەت لە سنووری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران کرا، لە کۆبوونەوەکەدا جێگری سەرپەرشتیار بۆ کاروباری کارگێڕی و یەکێتی زانایان و ئەوقافی سۆران و ناوەندە ئەکادیمیی و ئەمنییەکان ئامادەبوون، پاڵپشتی لە جێبەجێکردنی بڕیارەکە دووپاتکرایەوە، کە مۆڵەتی پێدانی چەك بەپێی یاسای نوێی چەك ژمارە ٢ی ساڵی ٢٠٢٣ دەچێتە واری جێبەجێکردن.

ئاشکراشی کرد: بەپێی یاساکە دوای تۆمارکردن و پێدانی مۆڵەتی چەکەکە، بە گوێرەی یاسای چەك مامەڵە لەگەڵ خاوەنەکەی دەکرێت، بەپێی چەند مەرج و میکانیزمێك و ڕێنمایی پێویست، بەڵام ئەگەر هاتوو مۆڵەت نەدرا بە خاوەنەکەی، ئەوا حکوومەت چەکەکە دەداتە موزایەدە و دەفرۆشرێت و پارەکە دەدرێتەوە بە خاوەنەکەی.

گووتیشی: لەژێر ڕۆشنایی گشتاندنی وەزارەتی ناوخۆ ژمارە ١٠٣٣٨ لە ٢٥ی ٤ی ٢٠٢٣ پێویستە حیزب و لایەنە سیاسییەکان بەشداری لە هەڵمەتی هۆشیاری هاووڵاتییان بکەن و لە حاڵەتی زۆر پێویست نەبێت چەك لە ماڵەکانیان نەبێت.

موقەدەم شەماڵ دێواری حامد، وتەبێژی بەڕێوەبەرایەتی پۆلیسی سۆران، بۆ زاری کرمانجی ئاماژەی بەوەدا، لە کابینەی نۆیەمی حکوومەتی هەرێمی کوردستان، لەپێناو بەرقەرارکردنی ئاسایش و پاراستنی گیانی هاووڵاتییان، بایەخی تایبەت دراوە بە ڕێکخستنی دیاردەی چەکداری و سنووردارکردنی چەکی بێ مۆڵەت، بۆ ئەو مەبەستە یاسای نوێی چەك بەپێی ژمارە ٢ی ساڵی ٢٠٢٢ پەرلەمانی کوردستان و هەردوو ڕێنمایی ژمارە (٥ و ٦) ساڵی ٢٠٢٣ بۆ جێبەجێکردنی ئەم یاسایە دەرچوواند، بە جێبەجێ کردنی یاسا و ڕێنمایە ئاماژە پێکراوەکانی کۆمەڵگەی کوردستان، لەڕووی کەمکردنەوەی دەرفەتەکانی تاوان و توندوتیژی دەچێتە قوناغێکی پێشکەوتوو، بۆیە گرنگە هاووڵاتییان ئاگاداری ناوەڕۆکی یاسا و ڕێنماییەکان بن و بزانن لە دوای ٢١ی تەمووز یاساکە دەچێتە بواری جێبەجێ کردن.

١–هەر کەسێك چەکی بێ مۆڵەتی هەیە پێویستە تا ٢١-٧-٢٠٢٣ تۆماری بکات لە بنکەکانی تۆمارکردن.

٢- لەدوای تۆمارکردن چەك لای خاوەنەکەی دەمێنێتەوە، بەڵام ناتونێت هەڵی بگرێت تا ئەو کاتەی حکوومەت مۆڵەتی چەك هەڵگرتنی پێ دەدات.

٣– لە دوای ٢١ ی تەمووز هەر کەسێك چەکی بێ مۆڵەتی هەبێت بەپێی ماددەی (١٥) لە یاسایی ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠٢٢ سزا دەدرێت بە زیندانی کردن لە ساڵێك کەمتر نەبێت و لە سێ ساڵ زیاتر نەبێت، بە پێبژاردن لە دوو ملیۆن کەمتر نەبێت و لە پێنج ملیۆن زیاتر نەبێت.

٤- پێویستە لەسەر ئەو هاووڵاتییانەی کە چەکی بێ مۆڵەتییان لایە لەم شوێنانەی سنووری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران چەکەکانیان تۆمار بکەن. (بنکەی پۆلیسی سۆران، بنکەی پۆلیسی ڕواندز، بنکەی پۆلیسی مێرگەسۆر، بنکەی پۆلیسی جۆمان".

دەشڵێت: لەگەڵ ئەوەشدا هاووڵاتییان لەڕێی دام و دەزگاکانی ئیدارەی سۆران ئاگادار دەکرێنەوە، بۆ ئەوەی چەکەکانیان تۆمار بکەن، هەروەها مەفرەزەکانی پۆلیس لەسەر فەرمانی عەمیدی مافپەروەر سەران لەتیف بەڕێوەبەری پۆلیسی سۆران، بە هاوکاری هێزەئەمنییەکان بەردەوامن بۆ دەست بەسەرداگرتنی چەکی بێمۆڵەت، لە سنووری شارو شارۆچکەکانی ئیدارەی سۆران.

مقەدەم هەرێم فازڵ، بەڕێوەبەرەی کاروباری هێزەکانی ناوخۆ لە ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، بە زاری کرمانجی گوت: ئیدارەی سۆران بەراورد بە ناوچەکانی دیکە ڕێژەی تاوان نزمە هۆکارەکەش بۆ هەماهەنگی نێوان هێزەئەمنییەکان دەگەڕێتەوە و سەرپەرشتیاری ئیدارەی سۆران زۆر گرنگی بەو پرسە دەدات و دەزگاکانی ئەمنیش هەمیشە چاوکراوەن لە خێرا دەستگیرکرنی تاوانبارن، هەروەها هۆشیاری خەڵك کە بەپێی دیراسەکان لە ئاستێکی زۆر باشدایە و پرسی کۆمەڵایەتی و پێکەوە ژیانیش وای کردووە کە ڕێژەی تاوان لە سنوورەکە لە کەمبوونەوەدا بێت.

بەڕێوەبەرەی کاروباری هێزەکانی ناوخۆ لە ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، ئەوەشی خستەڕوو: دوای بڕیارەکە خەڵك ڕۆژانە دێن بۆ ئەو شوێنانەی بۆ تۆمارکردنی چەك دەستنیشان کراون و چەکەکانیان تۆمار دەکەن.

دۆلار دابەزی و نرخی کاڵاکان هەر دانەبەزی

زاری کرمانجی–سۆران

دانیشتووانی سنووری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، داواکارن لە لایەنە پەیوەندیدارەکان، چاودێری زیاتری بازاڕ بکەن، کاتێك کە نرخی دۆلار بە شێوەیەکی بەرچاو رووی لە بەرزبوونەوە کرد، نرخی کاڵاکان لە بازاڕدا بە روویان لە هەڵکشان کرد، کەچی دۆلار دابەزیووەو نرخەکانیش گۆڕانکاری ئەوتۆیان بەسەردا نەهاتووەو بە گرانی ماوەنەتەوە.

خالید حەمەد، هاووڵاتییەکی کاسبکاری سنووری ئیدارەی سۆران، بە زاری کرمانجی راگەیاند: " راستە لیژنەکانی ئابووری شارو شارۆچکەکانی سنووری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، کاریگەری باشیان هەبووە، لە نەهێشتن و دەستبەسەر داگرتنی کاڵاو خۆراکی ناشیا و ماوەبەسەرچوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا پێویستە چاودێری نرخەکان بکرێت و هەرکەسەو فرشیارو دوکاندارێك بە ویستی خۆیان بەناوی بازاڕی ئازاد نرخەکان بەرزنەکەنەوە، دواجار خەڵکی کەمدەرامەت و کاسبکار باجەکەی دەدەن".

ئەو کاسبکارە نیگەرانی خۆشی دەربڕی لەوەی کاتێك نرخی ١٠٠ دۆلار بۆ سەرووی ١٧٠ هەزار دینار رووی لەبەرزبوونەوە کرد، نرخی کاڵاکانیش لە بازاڕو دوکانەکان، بەرزبوونەوەی زۆریان بەخۆیانەوە بینی، کەچی لەو کاتەوە تا ئێستا نرخی ١٠٠ دۆلار زیاتر لە ٢٥ هەزار دینار دابەزیووە، بەڵام زۆربەی خۆراك و کاڵاکان وەك خۆیان ماونەتەوەو نرخەکانیان دانەبەزاندوون، لەهەمووش سەیرتر ئەوەیە کاتێك دۆلار رووی لەبەرزبوونەوە کرد، دوکاندارو فرۆشیاران بەم بیانووە هاتوو هاواریان بوو، تا نرخەکان بەرزبکەنەوە، کەچی ئێستا کە دۆلار دابەزیووە خۆیان بێدەنگ کردووە.

ئازاد ئەسعەد، پیشەی دوکاندارە لە سنووری ئیدارەی سۆران، بە زاری کرمانجی گووت: " تا نرخەکان هەرزانتر بێت بازاڕی ئێمەش باشتر دەبێت و خواستی هاووڵاتییان لەسەر کڕینی خۆراك و کاڵاکان زیاتر دەبێت، دیارە گران بوون و دابەزینیش بۆ چەند هۆکارێك دەگەڕێتەوە، ئەگەر دۆلار وەك نموونە بهێنینەوە بەهۆی جێگر نەبوونی نرخەکەی بەرامبەر بە دیناری عێراقی و بەرزی و نزمی وایکردووە، کە ناجێگیرییەکان لە نرخەکانی کەل و پەلەکان دروست بکات و نرخێکی دیاری کراو چەسپێندراو نەبێت، بەمەش تا لەو شوێنەی کە ئێمە خۆراك و کاڵاکانی لێدەهێنین نرخەکان گۆڕانکاریان بەسەردانەهێت، ئێمەش نەتوانین هەرزانیان بکەین".

ئەو دوکاندارە دەشڵێت: " لەگەڵ ئەوەشدا بەشێك لە گرانکردنی کاڵاکان بۆ ویژدانی فرۆشیاران و دوکانداران دەگەڕێتەوە، هی واهەبووە پێشتر کاڵاو خۆراکی بۆ دوکان و فرۆشگاکەی هێناوە، لەگەڵ دەنگۆی بەرزبوونەوەی نرخی دۆلار، راستەوخۆ نرخەکانی بەرزکردووەتەوە، کەچی کاتێك دۆلاریش دادەبەزێت بیانووی ئەوە دەهێنەوە، گوایە کاڵاو خۆراکەکانیان لە کاتی بەرزبوونەوەی دۆلار هێناوە، لەگەڵ ئەوەشدا فرۆشیاری بە ویژدان هەیەو لەم جۆرە کرادارانە خۆی بەدوور دەگرێت.

داوادەکرێت کاری زیاتر لەسەر ئاوەدانکردنەوەی گوندەکانی ئیدارەی سۆران بکرێت

"پەکەکە بەربەست بووە لەبەردەم ئاوەدانکردنەوەی چەندین گوندی دەڤەرەکە"

زاری کرمانجی – سۆران:

هاووڵاتییانی سنووری ئیدارەی سۆران داواکارن لە لایەنە پەیوەندیدارەکان خزمەتگوزاری زیاتر پێشکەش بە گوندنشینەکان بکرێت و ئاوەدان بکرێنەوە، نیگەرانیشن لەوەی پەکەکە لە ناوچە سنوورییەکان ئاستەنگ بووەو بەهۆی ئەوانەوە سەدان گوند ئاوەدان نەکراونەتەوە.

بەپێی بەدواداچوون و زانیارییەکانی زاری کرمانجی زیاتر لە ٣٥٠ گوند لە سنووری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران ئاوەدانن، هەروەها زیاتر لە ٢٠٠ گوندیش لەبەر پەکەکە چۆڵکراون و خەڵکەکەی ئاوارەی شار و شارۆچکەکانی سنوورەکە و ناوچەکانی دیکە بوونە، ئەو گوندانەی ئاوەدانن خەڵکەکەی داوا دەکەن لایەنە پەیوەندیدارەکان پرۆژەی زیاتر وەك نۆژەنکردنەوەی ڕێگاوبانەکان و دروستکردنی قوتابخانەی ناوەندی و بنکەی تەندروستی لە گوندەکانیان بکەن، بۆ ئەوەی هەم گوندەکان زیاتر ئاوەدان بن، هەمیش ئەو خەڵکەی رووی لە شارەکان کردووە بگەڕێنەوە سەر زێدی باب و باپیرانیان".

خەڵکی گوندە سنوورییەکان بەتایبەتی ئەوانەی تائێستا پەکەکە بەربەست بووە لەبەردەم ئاوەدانکردنەوەیان، داوا لە لایەنە پەیوەندیدارەکان دەکەن، کارێك بکەن بۆ ئەوەی پەکەکە لە گوندەکانیان نەمێنێت و تورکیاش بیانوو بۆردومانی نەمێنێت، چونکە ئەگەر پەکەکە نەما ئامادەن دێهاتەکانیان ئاوەدان بکەنەوەو پەرە بە کاری کشتوکاڵی و ئاژەڵداری بدەن، ئەمەش هەم هەلی کار بۆ هاووڵاتییان دەڕەخسێنێت، هەمیش کاریگەر دەبێت لەسەر بووژانەوەی ئابووری ناوچەکە.

چەندین خاوەن پێداویستیی تایبەت لە چاوەڕوانی دابینکردنی هاوکاری مانگانەن

زاری کرمانجی–سۆران

سەدان خاوەن پێداویستی تایبەت داواکارن لە لایەنە پەیوەندیدارەکان، چارەسەریان بۆ بکرێت و هاوکاری مانگانەیان بۆ بڕێتەوە، لای خۆیەوە بەڕێوەبەری چاودێری و گەشەپێدانی کۆمەڵایەتی سۆران، دەڵێت، ناوی چەند جۆر خاوەن پێداویستییەکی تایبەتمان تۆمار کردووەو رەوانەی لیژنەی پزیشکی کراون.

توران خدر، بەڕێوەبەری چاودێری و گەشەپێدانی کۆمەڵایەتی سۆران، بە زاری کرمانجی راگەیاند: " دوای رەزامەندی حکوومەت بە هاوکاری و بڕیاری وەزارەتەمان دەستمان کردووە بە تۆمار کردنی ناوی ژمارەیەکی زۆری خاوەن پێداویستییە تایبەتەکان و ناردنیان بۆ شاری هەولێر، بە مەبەستی ئەنجامدانی لیژنەی پزیشکی، بۆ ئەوەی لە داهاتوودا هاوکاری مانگانەیان بۆ دابین بکرێت".

ئاشکراشی کرد: " ئەو خاوەن پێداویستیانەی لەماوەی رابردوو ناوەکانیان تۆمار کراوەو داومانەتە لیژنە و لە چاوەڕوانی ئەنجامەکانیان داین بریتین لە (بیرکۆڵ، شلل دەماغ، ئۆتیزم، مەنگۆڵ، (داون سیندرۆم) هیموفیلیا، تالاسیما، کورتە باڵا، هەروەها ئەو منداڵانەی خوار تەمەن ١٨ ساڵ کە نەخۆشی شەکرەیان) هەیە، ئەوانە شمولی بڕیارەکە دەکەن".

بەڕێوەبەری چاودێری و گەشەپێدانی کۆمەڵایەتی سۆران، گووتیشی: " ئەوانەی ناویان لەسەرەوە هاتووە تۆمار دەکرێن و رەوانەی لیژنە کراون، بۆ ئەو خاوەن پێداویستیانەش کە (نابینا، نابیست، جەستەی) تەنها ناویان تۆمار کراوەو هێشتا داوانەکراوە ناوەکانیان بدرێن بە لیژنە.

کێشەی زبڵ و خاشاکی دیان گوندی قەزای سیدەکان چارەسەر دەکرێت

پشتیوان کەریم– سیدەکان

ئیدارەی قەزای سیدەکان، شوێنی تایبەت بۆ گوندەکانی سنوورەکە دابین دەکات، بە مەبەستی فڕێدان و کۆکردنی زبڵ و خاشاك، ژینگە پارێزانی ناوچەکەش بە هەنگاوێکی باش و گرنگی دەزانن، بۆ پاکڕاکردنی سروشتی ناوچەکە.

جابیر وەسمان، بەرپرسی راگەیاندنی رێکخراوی ژینگەی مێرگەمیر لە سنووری قەزای سیدەکان، بە زاری کرمانجی راگەیاند: " ساڵی پار وەك رێکخراوی ژینگەی مێرگەمیر سەردانی قائیمقامی قەزاکەمانکردو داوامانکرد کە چەند شوێنێکی کۆکردنەوەی زبڵ و خاشاك لە سنوورەکە دروست بکرێت، هەوڵەکانیات خستەگەڕ بۆ ئەو مەبەستە لە ئێستادا لە سنووری دەشتەهێرت شوێنێك دیاریکراوە بۆ فڕێدانی زبڵ و خاشاك، هەوڵیش هەیە لە داهاتوو لە گەلی لێتان و دۆڵی زەرزێ و چەند شوێنێکی دیکە دابین بکرێن".

ئەو ژینگە پارێزە ئاماژەی بۆ ئەوەشکرد:" نەبوونی شوێنێك بۆ فڕێدانی زبڵ و خاشاك گرفتی بۆ دانیشتووانی دایان گوندی سنووری قەزای سیدەکان دروست کردبوو، داوا لە هاووڵاتییان دەکەین خەڵکی ناوچەکە چیتر شت بە پەرت و بڵاوی فڕێنەدەن و بیانگوازنەوە ئەم شوێنەی کە بۆ ئەم مەبەستە دروست کراوە، پەیامیشمان بۆ سەرپەرشتیاری ئیدارەی سۆران ئەوەیە، پەلە بکرێت لە دروستکردنی کارگەی ریسایکلین و سەرجەم خاشاکی سنووری قەزاکانی سنوورەکە بگوازرێتەوە بۆ کارگە، ئەمەش لە چەندین رووەوە سوودی دەبێت.

لای خۆیەوە ئیحسان چەلەبی قائیمقامی قەزای سیدەکان، بەزاری کرمانجی راگەیاند: " بەمەبەستی چارەسەر کردنی کێشەی زبڵ و خاشاکی ٥٣ گوندی سەربە قەزاکەمان، شوێنێك لە سنووری دەشتی هێرت بە رووبەری زیاتر لە ٦٠٠ مەتر دەست نیشان بکەین و دەستکرا بە رێکخستنی شوێنەکە، بۆ ئەوەی سەرجەم زبڵ و خاشاکی ئەم گوندانە بگوازرێتەوە، ئەمەش دەبێتە هۆکارێك چیتر دانیشتووانی ئەم گوندانە گرفتی شوێنی فڕێدانی خاشکیان نەمێنێت و لە دەوروبەری گوندەکانیان بە پەرتوبڵاوی فڕێنەدرێت".

بەڕێوەبەری ناحیەی سیدەکان گووتیشی :" پێشتریش لە سنووری ناحیەی بەرمیزە شوێنێکمان بۆ فڕێدانی زبڵ و خاشاك دیاریکرد بوو، هەروەها لە هەوڵیشداین لە سنووری گوندەکانی (دۆڵی زەرزێ– گەلی لێتان)یش شوێن دیاری بکەین تا تەواوی گوندەکانی سنوورەکە سوودی لێ ببینین، هەرشوێنێك، پاکپارێزانی کۆمپانیایی پاپا گروپ بتوانن بگەنە ناوچەکە شوێنیان بۆ دابین دەکەین بۆ کۆکردنەوەی زبڵ و خاشاك، ئامانج لەم کارەش پاك راگرتنی ژینگەو سروشتی قەزای سیدەکانە، پێویستە تەواوی هاووڵاتییانی گوندەکان زبڵ و خاشاکیان لەو شوێنانە فڕی بدەن.

ئۆباڵ بەملی ئەوان

جەبار عەلی

١

دەگوترێت، نانی جۆ، لە جۆرەکانی تر نان سوودی تەندروستی زیاترە، دەنگۆی ئەوەم گوێ لێبووە، دەڵێن هەندێك نانەواخانە، لەباتی ئەوەی ئاردی (جۆی وێژی) بکەنە نان، قاوە تێکەڵی ئارد دەکەن و بە نانی جۆ دەفرۆشنەوە. ئیدی ئۆباڵ بەملی ئەوەی بۆی باسکردووم. ڕاستە یان نا.

٢

بوختانی زۆر بە خوێ دەکرێت، گوایە هۆکاری زۆر نەخۆشییە و جەڵتە لێدانە و نابێ لەگەڵ خواردنەکان بڕی زێتر بەکاربێت، ئێ خۆ هەرکاتێك بڕەکە زیاتر بێت، سوێر دەبێت، کە سوێریش بوو هەر ناخورێت، بەس ئۆباڵ بە ملی ئەوە دکتۆرەی بۆی گێڕامەوە و گوتی: هۆکاری زۆربوونی جەڵتە لە نێو خەڵکی خوێ و چەوری نییە" هێندەی بەکارهێنانی حەبی (ڤیاگرا) یە، چونکە بەبێ ڕاوێژی پسپۆران لە دەرمانخانەکان وەك شەکرۆکە دەفرۆشن.

٣

مانگی ڕەمەزان، بە ڕاستی مانگی خێر و بەرەکەت بوو، کەچی بەشێك لە موسڵمانی فرۆشیاری کاڵا و شمەك، قۆڵیان لە قۆڵبڕین هەڵماڵیووە، لە شەڕی هەڵبەز و دابەزی نێوان (دینار و دۆلار) بە پارسەنگی هێزی براوەی بازاڕ گیرفانمان دەدڕێنن و هەڵدەتەکێنن، ئۆباڵ بە ملی برادەرێك وتی: شەوێك چوومە شوێنێك نرخی پۆشاکان بە دۆلار لە سەر جل و بەرگەکان نووسرابوون، بەیانییەکەی بەهای دۆلار زۆر دابەزی. بەڕێکەوت ڕێم کەوتەوە هەمان شوێنکار، نرخەکانیان گۆڕی بوو بە دینار، بێ ئەوەی نرخەکەی هەرزانتر کرابێت.

٤

ئۆباڵ بە ملی ئەو کەسە نەوسنەی بۆی گێڕامەوە" هەندێك چێشتخانە لە هەولێر لە تۆڕەکۆمەڵایەتییەکان بانگشەی خۆیان دەکەن، نرخەکانیان کەمتر دەنووسن، کاتێ دەچیتە ئەوێ و بەخەیاڵی خۆت خواردن دەخۆیت، لە کاتی پارەدان دا ئاسمان و ڕێسمان لێکجیاوازن و کڵاو دەنێنەسەری کڕیارەکانیان.

٥

ئۆباڵی بە سکوردی ئەو پیرپیاوەی تەمەنێکی لە ئیشغاڵ بەڕێکردوە پێی وتم: سەتا نۆهەتی خراپی قیڕی جادەکان، کەمی چیمەنتۆ و تێکردنی نەوتی ڕەشە لە باتی ئەسفلەت (قیڕی ئامادەکراو).

نزیکەی ١٥ ساڵە دانیشتووانی ئاکۆیان و بەرزێوە چاوەڕوانی بە ناحیە بوونن

زاری کرمانجی–رواندز

دوای بەقەزابوونەوەی رواندز پێشنیاری ئەوە کرابوو، هەردوو گوندەکانی ئاکۆیان و بەرزێوە بکرێن بە ناحیە، دانیشتوانی ئەو ناوچانەش لە چاوەڕوانیدان، قائیمقامی قەزای رواندزیش زانیاری لەمبارەوە بۆ زاری کرمانجی دەخاتەروو.

لای خۆیەوە ئەحمەد قادر قائیمقامی قەزای رواندز، بە زاری کرمانجی راگەیاند: " هەردوو گوندی ئاکۆیان و بەرزیووە لە سنووری قەزای رواندز، پێشنیار کراون بکرێن بە ناحیە، جێبەجێ کردن و هاتنەکایەی بەشێوەیەکی فەرمی، بە گرنگ دەزانین لە پێناو زیاتر خزمەتکردن بە دانیشتووانی ئەم ناوچانە".

قائیمقامی قەزای رواندز، ئاشکراشی دەکات: " تائێستا گوندەکانی بەرزێوەو ئاکۆیان و هەڵکەوتەی ناوچەکانیان لە قۆناغی هەڵسەنگاندندان، بۆ ئەوەی بڕیاریان لەبارەوە بدرێت کە بکرێن بە ناحیە، ئێمەش لە چاوەڕوانیدان، بەهیواین جێبەجێ بکرێن.

لە ئیدارەی سۆران نزیکەی ١٢ هەزار کەس پێشینەی خانووبەرەیان وەرگرتووە

نەگەڕاندنەوەی پێشینەکە هاووڵاتییانی تووشی سزایەکی قورس کردووە

بەڕێوەبەری بانکی خانووبەرەی سۆران: ئەگەر ڕێککەوتنی هەولێر و بەغدا جێبەجێ بکرێت، پێشینەی خانووبەرە دەستپێدەکاتەوە

مورشید برادۆستی – سۆران:

ماوەیەکە بەشێك لە سوود مەند بووانی پێشینەی خانووبەرە لە ئیدارەی سۆران ئاگادار کراونەتەوە، بە هۆکاری دواکەوتن لە گەڕاندنەوەی پێشینەکەیان سزای پێبژاردنیان بۆ ئەژمار کراوە، ئەمەش نیگەرانی لێ کەوتۆتەوە و هاووڵاتییان داوا دەکەن سزاکەیان لەسەر هەڵبگیرێت، بەڕێوەبەری بانکی خانووبەرەی سۆرانیش، دەڵێت، جیا لە پارەی پێشینە، بەشێك لە سودمەندبووان بەهۆی نەگەڕاندنەوەی پێشینەکە لە کاتی خۆیدا سزایان بۆ دیاری کراوە، بەشێوەیەك هاووڵاتی هەیە دوو ملیۆن و ٥٠٠ هەزار دیناری سزای لەسەر ئەژمار کراوە.

فەرهاد جەلال بەڕێوەبەری بانکی خانووبەرەی سۆران، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند:" حکوومەتی هەرێمی کوردستان لە ساڵی ٢٠٠٨ تا کۆتایی ٢٠١٣ دەستی بە پێدانی پێشینەی خانووبەرەی کردووە، تەنها لە سنووری ئیدارەی سۆران نزیکەی ١٢ هەزار کەس لەو پێشینەیە سود مەند بوونە و لەو ڕێگەیەوە بوونەتە خاوەنی خانووی خۆیان، کە بەشی زۆریان پێشینەکەیان بە هاووڵاتی وەرگرتووە.

بەڕێوەبەری بانکی خانووبەرەی سۆران، دەڵێت:" پێشینەی خانووبەرە لە نۆ ملیۆن دینار تا ٢٥ ملیۆن دینار بوو، لە کاتی شەڕی داعش و قەیرانی داراییشدا لە ئەگەری نەگەڕاندنەوەی پێشینەکە تا ساڵی ٢٠٢١ هیچ جۆرە سزایەکی پێ بژاردن ئەژمار نەدەکرا و ئاسانکاری بۆ سودمەندبووان کرا، لەدووای ئەو ماوەیە ئەوانەی پێشینەی خانووبەرەیان بە هاووڵاتی وەرگرتووە بۆیان ئەژمار کراوە، سزای نەگەڕاندنەوەی پێشینە بە یاسا دیاری کراوە و لە کاتی وەرگرتنی پێشینەکەش بۆ سودمەندبووانی هاووڵاتی ڕوونکراوەتەوە، کە لە ساڵی یەکەم ئەگەر قەرزەکە نەگەڕاندەوە ١٠٪ی پارە سزا ئەژمار دەکرێت، ساڵی دووەم بۆ دوو هێندە و ساڵی سێیەم بۆ سێ هێندە.

ئاشکراشی کرد:" ماوەی چەند ساڵێکە ئەوانەی پێشینەی خانووبەرەیان بە هاووڵاتی وەرگرتووە، نەیان گەڕاندۆتەوە، بۆیە سزای پێبژاردنیان بۆ دیاری کراوە، بەشێوەیەك هاووڵاتی هەیە زیاتر لە دوو ملیۆن دیناری تەنها وەك سزا بۆ ئەژمار کراوە، ئەمە جیا لەوەی پارەی پێشینەکەش دیاری کراوە دەبێت ساڵانە بگەڕێنێتەوە، ئێمەش حەز بە وەرگرتنەوەی ئەو بڕە پارەیە ناکەین کە وەك سزا بۆیان دیاری کراوە، بەڵام ڕێنمای و بڕیارە دەبێت پێوەی پابەند بین، بەڵام ئەوانەی پێشینەکەیان خستۆتە سەر موچە، ئەمساڵیش پێشینەکەیان لێ وەرناگیرێتەوە و تا دۆخی دارایی بەرقەرار نەبێت هیچ بڕیارێك بۆ وەرگرتنەوەی پێشینەیان نییە و سزاش نادرێن.

بەڕێوەبەری بانکی خانووبەرەی سۆران، ڕوونی کردەوە، بۆ ئەم مەبەستە نوسراومان بۆ ئیدارەی سۆران و وەزارەتی دارایی و ئەنجوومەنی وەزیران و تەنانەت پەرلەمانی کوردستانیش کردووە، داوامان کردووە سودمەندبووان لە سزا ببەخشرێن، لە هەمان کات چەند تێبینیەکی دیکەمان هەیە، بەڵام تا ئێستا هیچ وەڵامێك نەبووە.

لەبارەی چۆنیەتی گواستنەوەی پێشینەی خانووبەرە لە هاووڵاتی بۆ سەر موچەی سودمەندبووەکە، فەرهاد جەلال، دووپاتی کردەوە:" هەر سودمەند بووێك پێشینەی خانووبەرەی لە ساڵی ٢٠٠٨، ٢٠٠٩، ٢٠١٠، ٢٠١١ ڕێکەوتنیان لەگەڵ ئێمە ١٢ ساڵە و وادەکەش کۆتای پێهاتووە، بەهۆی قەیرانی دارایی وەرگرتنەوەکەی ڕاگیرا، ئەوانەی لەو ساڵانە پێشینەی خانووبەرەیان بە هاووڵاتی وەرگرتبێت، لە کاتێکدا موچە خۆریش بووبێت، ناتوانێت ئێستا مامەڵەی گواستنەوەی پێشینەکەی بکات، چونکە وادەی گەڕانەوەیان کۆتای پێهاتووە، ئەوانەی ساڵەکانی دواترە ماوەکەی زۆرترە و دەتوانرێ ئەو مامەڵەیە بکەن".

بەڕێوەبەری بانکی خانووبەرەی سۆران، گووتیشی:" ئەگەر هەولێر و بەغدا ڕێکبکەون و بوودجە ڕەوانە بکرێت، ئەوکات بێگومان پێشینەی خانووبەرە دەست پێدەکاتەوە، هەرچەندە مامەڵە بۆ وەرگرتنی پێشینە کراوە و داواکارییەکی زۆر پێشکەش کراوە، لەگەڵ دەستپێکردنەوەی پێشینەی خانووبەرە چاوەڕوانی وەزارەت و ئەنجوومەنی وەزیران دەکەین بۆ ڕێنمایی نوێ.

١٠ ساڵە بەردی بناغەی ماڵی حوزنی موکریانی لە قەزای ڕواندز دانراوە

سەندیکای ڕۆژنامەنووسان کار لەسەر پرۆژەی ماڵی موکریانی دەکات

ڕاپۆرت– محەمەد هەسنانی:

نزیکەی ١٠ ساڵ لەمەوبەر بەردی بناغەی درووستکردنی ماڵی حوزنی موکریانی لە قەزای ڕواندز داندراوە و تا ئێستا پرۆژەکە جێبەجێ نەکراوە، نووسینگەی سۆرانی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانیش، لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان لە هەوڵدان بۆ ئەوەی دەست بە ئەنجامدانی پرۆژەکە بکرێت.

لەمبارەوە، هەژار ئیبراهیم، ئەندامی دەستەی کارگێڕی نووسینگەی سۆرانی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند:" نزیکەی ١٠ ساڵە بەردی بناغەی نۆژەنکردنەوەی ماڵی حوزنی موکریانی لە قەزای ڕواندز دانراوە، کەچی بە هۆکاری دروستبوونی قەیرانی دارایی و چەند هۆکارێکی دیکە تائێستا پرۆژەکە بە شێوەی کرداری دەست بەجێبەجێ کردنی نەکراوە، ئەوەش نیگەرانی ڕۆشنبیران و ڕۆژنامەنووسانی دەڤەرەکەی لێکەوتۆتەوە و خوازیارن هەرچی زووە دەست بەم پرۆژەیە بکرێت".

گووتیشی:" وەك نووسنگەی سۆرانی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان، بەردەوام لە هەوڵداین، بۆ ئەوەی پرۆژەکە زیاتر دوانەکەوێت. کۆپیەکیشمان لەتەواوی دۆسیەی پرۆژەکە بەهەموو زانیاریەکانیەوە لە ئەنجوومەنی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان وەرگرتووە، بەنیازین لەسەردانێکماندا داواکاریەکە بە فەرمی بدەینە هەڵگورد شێخ نەجیب سەرپەرشتیاری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، تا لە چوارچێوەی پرۆژەکانی دیکە ئیشی لەسەر بکرێت و بچێتە واری جێبەجێکردنەوە. تا ببێتە جێگای ڕەزامەندی ڕۆژنامەنووسان و خانەوادەی حوزنی و ڕۆشنبیران".

هەژار ئیبراهیم دەشڵێت:" لە ماوەی ڕابردوو، د. کوردستان موکریانی، نووسەر و لێکۆڵەر، سەردانی ستاف نووسینگەی سۆرانی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانی کردو لە دانیشتنێکدا تیشکخرایە سەر هەنگاوەکانی هەوڵدان بۆ پرۆژەی دروستکردنی ماڵی حوزنی موکریانی لە قەزای ڕواندز، وەك ستاف نووسینگەی سۆران، هەوڵ و هەنگاوەکانمان لەبارەی پرۆژەکە ڕوونکردەوە بە ئاراستەی هەنگاونان بۆ ئەوەی ئەمساڵ پرۆژەی دروستکردنی ماڵی حوسێن حوزنی لەهەمان ئەو شوێنە بنیات بنرێت کە لە ڕۆژگارێکدا حوسێن حوزنی موکریانی چاپخانەی تێدا داناوە و دواتریش گۆڤاری زاری کرمانجی لەڕواندز چاپ و بڵاوکردووەتەوەو بە پرۆژەیەکی گرنگی دەزانین".

ئاشکراشی دەکات:" بیرۆکەی نۆژەنکردنەوەی ماڵی حوسێن حوزنی موکریانی لە ڕواندز، پرۆژەیەکی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە، کە خۆی دەبینێتەوە لە دروستکردن و بنیاتنانی باڵەخانەیەك و دروستکردنی هۆڵێك لە شێوەی مۆزەخانەیەك تایبەت بە پاراستنی ئەرشیفی ڕۆژنامەوانی، پێشتر سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان ئەو پارچە زەویەی کڕیووەتەوە کە پێشتر حوسێن حوزنی موکریانی تیایدا ژیاوەو چاپخانەی لێداناوە، بە ئەمانجی دووبارە بنیاتنانەوەی".

ئەو ئەندامی دەستەی کارگێڕی نووسینگەی سۆرانی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان، ئاماژەی بەوەشدا: " لە ساڵی ٢٠١٣ لە ڕێوڕەسمێکدا بە ئامادەبوونی نوێنەرانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان و سەندیکای ڕۆژنامەنووسان و خانەوادەی حوزنی موکریانی و بەرپرسانی ئیداری و ژمارەیەك لە ڕۆشنبیران و ڕۆژنامەنووسان، بەردی بناغەی پرۆژەی دروستکردنی ماڵی حوزنی لە قەزای ڕواندز داندرا، بەڵام بەهۆی گۆڕینی نەخشەی پرۆژەکەو دواکەوتنی، هەروەها دروستبوونی قەیرانی دارایی کارەکانی پرۆژەکە ڕاگیرا، ئێستاش وەك نووسینگەی سۆرانی سەندیکای ڕۆژنامەنووسان هەوڵەکانمان دەستپێکردوە، بە ئامانجی ئەوەی کە پرۆژەکە بە کرداری بچێتە واری جێبەجێکردنەوەو گەشبینین بە هەوڵەکانمان و بەهیواین بتوانین لەم ڕووەوە خزمەتێك پێشکەش بکەین و هەوڵەکانمان بەرهەم داربێت".

حوسێن حوزنی موکریانی، لە ساڵی ١٨٩٠ لە شاری مەهاباد، لە گەڕەکی حاجی حەسەنیان هاتووەتە دنیاوە، سەرەتا لای باوکی و خاڵەکانی خوێندوویەتی و لە تەمەنی ٢١ ساڵیدا ئاوارە بووە و چەندین وڵاتی دەرەوەی بینیوە، وەك (ڕووسیا، ئەفغانستان، سووریا، لوبنان، میسر، حیجاز و فەڕەنسا) و چەند وڵاتێکی دیکە، بۆ ماوەی پازدە ساڵ بە هەموو توانایەکییەوە هەوڵی داوە بۆ کۆکردنەوەی زانیاریی مێژوویی سەبارەت بە مێژووی گەلی کورد، کە لەو کاتەدا لە زمانەکانی عەرەبی و هیندی و تورکی و فارسی و فەڕەنسی و ڕووسیدا هەبوون، لەبەرئەوەی خۆی شارەزاییەکی باشی لەم زمانانەدا هەبووە، گەلێك نووسراوی بەپێزی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، هەروەها حوزنی موکریانی ساڵی ١٩٢٥ هاتووەتە ڕواندز و چاپخانەی زاری کرمانجی دامەزراندووە. ساڵی ١٩٤٣ لە ڕواندز دوورخراوەتەوە و تا کۆچی دوایی کردووە لە بەغدا ژیاوە.

بەشێك لە کاسبکاران گیا بەهارییەکان بە ڕەگەوە دەردەهێنن و ژینگە وێران دەکەن

ڕاپۆرت– محەمەد هەسنانی

بە پێی بە دواداچوونێکی زاری کرمانجی، بە شێك لە کاسبکاران و ئەو کەسانەی ڕوودەکەنە ناوچە شاخاوییەکانی سنووری ئیدارەی سۆران، لەکاتی کۆکردنەوەی گژو گیا بەهارییەکان، لە ڕەگەوە دەریان دەهێنن، ئەوەش زیانی زۆر بەژینگەی ناوچەکە دەگەیەنێت و دەبێتە هۆکاری ئەوەی کە بۆ داهاتوو ئەم گیا بەهاریانە ڕوو لە کەمبوونەوەو نەمان بکەن، ئەمەش نیگەرانی ژینگەپارێزانی لێکەوتووەتەوە.

هەروەك دانیشتووانی گوندەکانی ناوچە شاخاوییەکانی سنووری ئیدارەی سۆران، نیگەرانی خۆیان دەردەبڕن لەوەی کە کەسانێك لەکاتی ڕووکردنە ناوچە شاخاوییەکانی سنوورەکەیان و بە مەبەستی کۆکردنەوەی گژو گیا بەهارییەکان، بێویژدانانە لە ڕەگەوە دەریان دەهێنن، ئەوەش کاریگەری دەکاتە سەر ئەوەی کە بۆ ئایندە ئەم گیا بەهاریانە ڕوو لە کەمبوونەوەو لە ناوچوون بکەن، بۆ ڕێگری لەم دیاردەیە وێڕای داخستنی ڕێگا لاوەکییەکانی سنووری گوندەکانیان، بۆ ئەوەی دەستی ئەو جۆرە کەسانە بە وێرانکردنی ژینگەی ناوچەکانیان نەگات، داواکاریشن لە لایەنە پەیوەندیدارەکان و ژینگە پارێزان ڕێگری لەو جۆرە کەسانە بگیرێت و سزایەکیش هەبێت بۆ ئەوانەی زیان بە ژینگە دەگەیەنن".

ئاخێر سەدیق، چالاکوانی ژینگە پارێزی لە سنووری ئیدارەی سۆران، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند:" ئەگەرچی گژو گیای بەهاری بەخشیشێکی خودایە کە لە ناوچە شاخاوییەکانی سنوورەکەمان دەڕوێت، کە جگە لە بەخشینی سیمایەکی جوان لە هەمانکاتیشدا، وەك بەشێك لە سەرچاوەی خۆراك بەکار دەهێنرێن، هەروەك سەرچاوە پزیشکییەکانیش سوودەکانیان پشتڕاست کردۆتەوە بۆ تەندروستی مرۆڤ، بۆیە ئەرکە هەوڵبدەین پارێزگاریان لێبکەین تا زیاتر گەشە بەخۆیانەوە ببینین نەك لە ناو ببرێن و قڕبکرێن".

گووتیشی: " بەداخەوە زۆرجار بینیومانە کەسانێك بێویژدانانە لەکاتی کۆکردنەوەیان ئەو گیا بەهاریانە لە ڕەگەوە دەردەهێنن، ئەمەش کاریگەری زۆری دەبێت لەسەر کەمبوونەوەو نەمانیان، هیوادارین هەموولایەك لە ئاست ئەو قڕکردنەی بەرامبەر بە ژینگە دەکرێت هەست بە بەرپرسیاریەتی بکەین و ڕێگریان لێبکەین، ئەگەرنا بە پێچەوانە بۆ چەند ساڵێکی دیکە گیا بەهارییەکان زۆر ڕوو لە کەمبووەنەوە دەکەن و سروشتی دەڤەرەکەمان سیمای جوانی خۆی لەدەست دەدات.

سیروان مزوری بەرپرسی ڕێکخراوی وار بۆ پاراستنی ژینگە لە سۆران، بە زاری کرمانجی گووت:" لە ناوچە شاخاوییەکانی ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، جۆرەها گژو گیای سروشتی دەڕوێن بەتایبەتیش لەم وەرزەی بەهاردا، ئەوەش سیمایەکی جوانی بە دەڤەرەکە بەخشیوە، لەهەمانکاتیشدا، بۆتە هۆکارێك کە ڕۆژانە خەڵکێکی زۆر ڕوو لەو ناوچە شاخاویانە بکات، بە مەبەستی هێنان و کۆکردنەوەی گژو گیایی بەهاری، بەشێك لەوانە بەتایبەتی کاسبکاران بە مەبەستی هێنان و فرۆشتنەوەیان لە بازاڕدا ڕوو لە هێنانی ئەو گژو گیا بەهاریانە دەکەن و دەیان فرۆشنەوە، لەو ڕێگەیەوە بڕە پارەیەك بۆ خۆیان دەستەبەر دەکەن، کەچی ئەوەی جێگەی نیگەرانییە هەندێ لەو جۆرە کەسانە بە شێوەیەکی بێویژدانانە گیا بەهارییەکان لە ڕەگەوە دەردەهێنن، ئەوەش و زیانی گەورە بە ژینگە و کەم بوونەوەو لەناو چوونی گیا بەهارییەکان دەگەیەنن و بەبێ ئەوەی بیر لە داهاتوویان بکەنەوە".

بەرپرسی ڕێکخراوی وار بۆ پاراستنی ژینگە، ئەوەشی خستەڕوو:" ئەرکە هەر تاکێکی ئەم وڵاتە لەهەمبەر پاراستنی ژینگە هەست بە بەرپرسیاریەتی بکات و لەکاتی کۆکردنەوەی گژو گیا بەهارییەکان، بێویژدانانە هەڵسوکەوت نەکەت و بە ڕەگەوە دەریان نەهێنن، بۆ ئەوەی سروشتی کوردستان گەشە بکات و ئەوەش لەبەرژەوەندی هەموانە و کوردستانی ئێمە بە ژینگە و سروشتەوە جوانە، نەك ببینە هۆکاری لەناو بردن و قڕکردنی ژینگە و وێرانکردنی سرووشتی کوردستان".

ئاماژەی بەوەشدا:" بەپێی تێبینی و بەدواداچوونەکانمان تەنانەت گەیشتووەتە ئەو ڕادەیەی خەڵکانێك بە شێوەیەکی وا زیان بە ژینگە بگەیەنن، خەڵکی گوندەکانی سنوورەکە لێی نیگەران بێت و ڕێگە لاوەکیەکان دابخەن، بۆ ئەوەی دەستی ئەو کەسانە بە سروشت و گژو گیا بەهارییەکان نەگات و لە ڕەگ و ریشەوە دەریان نەهێنن، زۆرجار دەمەقاڵێ لە نێوان خەڵکی گوندەکان لەگەڵ ئەو کەسانەی شارۆچکە و ناوچەکانی دیکەی کوردستان دروست بووە کە ڕوودەکەنە سنوورەکانیان، لەسەر شێوازی زیان گەیاندن بە ژینگە و سروشتی ناوچەکانیان".

ئیدارەی سۆران ٥٠ سەنتەر و کۆمەڵە و هاوشێوەکانی لێیە

" ئاستی تاوان لە سنوورەکەمان نزمە"

مقەدەم هەرێم ئەرگۆشی: لە داهاتوویەکی نزیکدا کۆمەڵگەیەکی هاوچەرخ لە سۆران دروست دەکرێت

زاری کرمانجی– سۆران:
لەدیدارێکی زاری کرمانجیدا، مقەدەمی ماف پەروەر هەرێم فازڵ ئەرگۆشی، بەڕێوەبەری کاروباری ناوخۆ لە ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، باس لە پرسی چەك و تۆمارکردن و هەڵگرتنی چەکی بێ مۆڵەت دەکات و زانیاری ورد دەخاتەڕوو،
هێما بۆ هەبوونی ژمارەیەك سەنتەر و ڕێکخراو کۆمەڵەکان دەکات و شێوازی کارکردن و هەڵبژاردنییان و دەخاتەڕوو و دەڵێت، ڕێنمایمان هەیە لەئەگەری پابەند نەبوونیان سزایان دەدەین، لە چوارچێوەی ئەو دیدارە ڕۆژنامەوانییەدا، ڕێکارەکانی دروستکردنی کۆمەڵگەیەکی هاوچەرخی مودێرن لە سنووری سۆران ئاشکرا دەکات.

لە دەستپێکی قسەکانیدا، مقەدەم هەرێم فازڵ ئەرگۆشی، دەڵێت:" دوای هێنانەکایەیی ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، ئێمە وەك بەڕێوەبەرایەتی کاروباری ناوخۆ دەستبەکاربوون، هۆبەیەکی ڕێگە پێدانمان هەیە بۆ کۆمەڵەکان، ئەوکۆمەڵانەی کە بەپێی یاسای ژمارە ١٨ی ساڵی ١٩٩٣ ڕێکخراون، هەروەها لە ئیدارەی سەربەخۆی سۆران بە تەواوی قەزاکانیەوە نزیکەی ٥٠ سەنتەرو ناوەند، دەزگای خێرخوازی، یەکێتیەکان، ناوەند هەیە، تائێستا بەشێکیان هەڵبژاردنیان کردووە و بەشێکی دیکەشیان چاوەڕوانی بەستنی کۆنفڕانسن، وەزارەتی ناوخۆش لەسەرەتای ئەمساڵ بەنوسراوی ژمارە یەك ١٥٧٨ گشتاندنێکی کرد بەپێی ئەو گشتاندنە کە لەناوەڕۆکەکەی داهاتووە ١٨٠ ڕۆژ دیاریکراوە کە پێویستە تەواوی کۆمەڵەکان، سەنتەری ڕۆشنبیری، یەکێتییەکان وناوەند وسەندیکاو هاوشێوەکانی پێویستە لەو وادەیە کە شەش مانگە دەبێ هەڵبژاردن بکرێت، ئەگەر هەڵبژاردن نەکەن ئەوا بەپێی یاسای ژمارە ١٨ی ساڵی ١٩٩٣ مامەڵەیان لەگەڵ دەکرێت تا ئەوڕادەیەی کە مۆڵەتی فەرمیان لێ بسەندرێتەوە.

هاوکات لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا، ئەوەشی خستەڕوو:" بەشێکی زۆریان هاتوون بەدەم بانگەوازەکانیان بۆ ئەو مەبەستەش لیژنەکیشمان هەیە کە چاودێریان دەکەن، بەشێکیشیان ئاگادار کراونەتەوە کە پێویستە خۆیان نوێ بکەنەوە بە نوێکردنەوەی ئەم ناوەندانەش کاریگەری دەبێت کە دەتوانن ڕۆڵی باش بگێڕن، هەروەها لەسۆران هەموو ئەو شوێنانەی کە پەیوەستن بە دروستکردن و هەڵکەندنی مۆر و لۆگۆی تایبەت ناتوانن و ڕێگە پێدراو نییە مۆر بۆ هیچ شوێن و لایەنێك دروست بکەن یا لۆگۆیان پێ بدەن تاکو نوسراوی فەرمی یا پشتگیریان پێ نەبێت پێدانی نوسراو پشگیریش لەرێی ئاسایش یا پۆلیسەوە دەکرێت ئەوکات دەتوانن مۆر یا لۆگۆیان بۆ دروست بکەن، ئەوکەسانەی دەیانەوێ سەنتەرو هاوشێوەکانی دروست بکەن، بە پێی ڕێنمای دیاریکراوە، پێویستە داواکاری پێشکەش بکەن، داواکارین لە تەواوی کۆمەڵ و سەنتەرەکان بۆ ماوەی دووساڵ هەڵبژاردن بکەن، بەپێچەوەنە بەپێی یاسا ئێمە مامەڵەیان لەگەڵ دەکەین، هەر ڕێکخراو کۆمەڵێك مۆڵەتی فەرمی نەبێ یا چالاکی بکات گەر ڕێگا پێدانی نەبێت ئەوا سزا دەدرێت.

مقەدەم هەرێم ئەرگۆشی، ڕوونیکردەوە:" ئیدارەی سۆران بەراورد بەناوچەکانی دیکە ڕێژەی تاوان نزمە، ئەمەش بۆ هەماهەنگی نێوان هێزە ئەمنییەکان بەگشتی دەگەڕێتەوە، هەڵگورد شێخ نەجیب سەرپەرشتیاری ئیدارەی سۆران گرینگی بەو پرسە دەدات، دەزگاکانی ئەمنیش هەمیشە چاوکراوەن لە خێرا دەستگیرکرنی تاوانبارن، هەروەها هۆشیاری خەڵك کە بەپێی هەڵسەنگاندن لە ئاستێکی زۆر باش دایە، پرسی کۆمەلایەتی و پێکەوە ژیانیش هۆکاری بەتایبەتی وای کردووە کە ڕێژەی تاوان زۆر نزبێت و بەردەوامیش لە رووی لە نزمی کردووە.

لە بارەی بەپیرەوە هاتنی خەڵك لەسەر تۆمارکردنی چەك، مقەدەم هەرێم فازڵ دەشلێت:" خەڵك ڕۆژانە دێن بۆ ئەو شوێنانەی کە بۆ تۆمارکردنی چەك هەن چەکەکانیان تۆمار دەکەن وە لە دواین بڕیارکە لەوەزارەتی ناوەخۆ دەرچووە لە سەرچەك یاساکە توندە دوا وادە تا یەکی تەمووزی ئەمساڵە بۆیە پێویستە چەکەکان تۆمار بکرێن لە ئەگەری تۆمارنەکردنیشی سزاکە دەستگیرکردنی خاوەن چەکە کە لە سێ ساڵ بۆسەرەوەیە بۆیە دواکارین لە تەواوی هاوڵاتییانی سنووری ئیدارەی سۆران، پێش کۆتای هاتنی وادەکە دەتوانن لە تەواوی ئەو بنکانەی کە دیاری کراوون چەکەکانیان تۆمار بکەن، بۆئەوەی تادووای ئەو بەرواره تووشی هیچ سزا و لێپێچینەوەیەك نەبنەوە.

لە دوا قسەکانیدا، مقەدەمی ماف پەروەر هەرێم فازڵ ئەرگۆشی، بەڕێوەبەری کاروباری هێزەکانی ناوخۆ لە ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، ئاشکرایکرد:" لەئێستادا لە هەرێمی کوردستان مامەڵەی کڕین و فرۆشتن بەچەك ناکرێت، ئیدارەی سەر بەخۆی وەك هاوشێوەکانی ناوچەکانی دیکە مامەڵە بە کڕین و فرۆشتنی چەك ناکرێت و بڕیارە کۆمەڵگەیەکی هاوچەرخ بۆ کڕین فرۆشتنی چەك لە سۆران دروست بکرێت، ئەم بابەتە بە مەرج دیاریکراوە کە ئێمە لە وەك ئیدارە ئەو مەرجە دەگرێتەوە کە پێویستە ئەو زەویەی تەرخان کراوە بۆ دروستکردنی کۆمەڵگەیەکی هاوچەرخ، دەبێت لە دەرەوەی سنووری شارەوانی بێت، بۆیە لە گەڵ ئەنجوومەنی شارەوانی سۆران گفتوگۆمانکردووە زەویەکەشمان دیاریکردووە، ئەو زەویەی کە دیاریکراوە زۆرە چونکە بە پێویستە موڵکەکە لە ١٢ دۆنم کەمتر نەبێت، کۆمەڵگەکە بە پێی ستاندارتی نێودەوڵەتی دروست دەکرێت لە هەوڵداین لە ڕێی بەڵێندەرەوە لەداهاتوویەکی نزیك بکەوێتە واری جێبەجێکردنەوە."

توران خدر: چاوەڕوانی گەڕانەوەی ناوی نوێین

کەمئەندامان و کەمدەرامەتانی ئیدارەی سۆران پێویستیان بەهاوکاری زیاترە

" دەزگای خێرخوازی بارزانی لە سۆران کۆمەڵگەیەك دەکاتەوە و بەشەکانی ئۆتیزم و خانەی بەساڵاچوان و نەوجەوانان لەخۆ دەگرێت"

هەوڵەکان بەردەوامن بۆ کردنەوەی شێڵتەری ئافرەتان

پشتیوان کەریم– سۆران:

لە دیدارێکی هەفتەنامەی زاری کرمانجیدا، توران خدر، بەڕێوەبەری چاودێری و گەشە پێدانی کۆمەڵایەتی سۆران، باس لە پرسی کەم ئەندامان و کەمدەرامەتان دەکات، هێما بۆ هاوکارییەکانی دەکات کە بەسەر ئەو چینانە دابەشکراون، هاوکات چەند پرسێکی دیکەی هەنووکەی و زانیاری لەسەر تۆمار کردنی ناوی نوێی کەم ئەندامان و دامەزراندنییان ئاشکرا دەکات.

لە دەستپێکی قسەکانیدا، توران خدر، بەڕێوەبەری چاودێری و گەشە پێدانی کۆمەڵایەتی ئیدارەی سۆران، گووتی:" ئەوانەی لای ئێمە وەك کەمئەندان سوود مەندن لە مووچە، تەواوی جۆرەکان دەگرێتەوە، وەك: (جەستەی، دەستبزوێنی، نابینا، نابیست، بیرکۆڵ، تالاسیما، هیمۆفیلیا، سیژۆفرینیا، ئۆتیزم، ئیفلیجی مێشك، نەخۆشی شەکرە) ی خوار تەمەن ١٨ ساڵی، زۆرترین ڕێژەش جەستەییە کە پێشتر تۆمارکراوون.

لەبارەی تۆمارکردنی ناوی نوێی کەمئەندامان، بەڕێوەبەری چاودێری و گەشە پێدانی کۆمەڵایەتی ئیدارەی سۆران، دەڵێت:" لەساڵی ڕابردوو ناوی نوێی کەمئەندامان تۆمارکراوە، ئەمەش بەپێی ئەو ڕێنمایانەی کە لە وەزارەتی کاروکاروباری کۆمەڵایەتی دیاریکراون، ئێمە ژمارەیەك ناومان تۆمارمانکردوون، ڕێو شوێنی کارگێڕیمان گرتۆتە بەر بەرزمانکردۆتەوە بۆ وەزارەت، وەزارەتی کار بە هاوئاهەنگی وەزارەتی تەندروستی کاریان لەسەر کردووە بە بەرێگەی لیژنەیەکی پزیشکی تەواو بوون، چاوەڕوانی وەڵامی حکومەتین کە بڕیاری لە سەر بدرێت، ئەگەر ڕەزامەندیان لەسەر بدرێت، بڕی ١٥٠ هەزار دیناری مانگانەیان پێدەدرێت، بەڵام ئەو کەسانەی مووچەخۆرن و لە هەمانکاتدا کەمئەندامن بڕی ١٠٠ هەزاریان پێدەدرێت.

لەبارەی خانەی بەساڵاچوان و کردنەوەی شێڵتەر بۆ ئافرەتان، توران خدر، ئاماژەی بەوەدا:" شێڵتەری ئافرەتان بابەتێکی گرینگە زۆر پێداگریمانکردووە لەکردنەوەی، لە سەر ئاستی ئیدارەوە وەزارەت لە هەوڵداین، بۆ قۆناغی یەکەم شێڵتەرێکی ٧٢ کاتژمێری بکەینوە بۆ حاڵەتی پێویست تا دواتر دەکرێتە، هەروەها خانەی بەساڵاچوان لە وڵاتانی پێشکەوتوو گرینگی زۆری پێداروە، پێویستیشە خانەی بەساڵاچوان لە سنووری ئیدارەی سۆران هەبێت، ئێمە داواکاریمان بەرز کردۆتەوە بەو پێوەیەی بەڕێوەبەرایەتیمان لە سنووری ئیدارەی سۆران وەك بەڕێوەبەرایەتیەکی گشتی مامەڵە دەکەین، هەنگاوەکان بەردەوامن لەئاستی وەزارەت و حکوومەت بۆ ئەو مەبەستە، دروستکردنی کۆمەڵگەی دایك لە سۆران وابڕیارە بکرێتەوە کە لەلایەن دەزگای خێرخوازی بارزانی ئەرکی دروستکردنی گرتۆتە ئەستۆ، بۆیە بەکردنەوەی ئەم کۆمەڵگەیە بەشەکانی ئۆتیزم و خانەی بەساڵاچوان و نەوجەوانان و سەنتەری ئۆتیزم لەخۆ دەگرێت، وەناوچەکە ئاستی کۆمەڵاتی پتەوە خەڵکی پێویستی بەشوێن بێت، تەنها دوو بۆ سێ حاڵەت هەبوون روویان داوە ئەویش چارەسەر کراوون.

لە دوا قسەکانیدا، توران خدر، بەڕێوەبەری چاودێری و گەشە پێدانی کۆمەڵایەتی ئیدارەی سۆران، گووتیشی:" ئەمساڵ هاوکاری نەوت و کەلوپەلی زستانەو خۆراك و سوتەمەنی کە ڕێژەیەکی زۆر کەمئەندامان لێی سوودمەند بوون لە سەرئاستی ئیدارەی سۆران هاوکاری باش پێشکەشیان کراوە لەرێگەی وەزارەتیش سووتەمەنیان بەسەر دابەشکراوە، هەروەها پێویستە لە لایەنی حکوومەت و خێرخوازانی ناوچەکە هاوکاری زیاتر بەسەر کەم ئەندامان و کەمدەرامەتان دابەش بکەن، بەیاریکراوی ئەوانەی کە کەمئەندام و ئفلیجی مێشك و ئۆتیزمیان هەیە، هەرچەندە بارودۆخیان باشتربێت هەرکەمە بە و پێیەی بۆ چارەسەر کردنی نەخۆشیەکەیان مانگانە پێویستیان بە پارە هەیە کە مانگانە ٢٠٠ تا ٣٠٠ هەزار دینار هەیە، بۆیە پێویستە هاوکاری بکرێن، داواکارین لە ساڵی ئایندە کۆمەڵگەیەکی چاودێری گەشەپێدانی کۆمەڵایەتی سۆران بکرێتەوە لە رووی کارمەند و پسپۆڕیەوە کەسی نوێ دابمەزرێنن، چونکە سنووری سۆران قوربانی زۆری داوە لە رووی جەستەی دەرونی وداریەوە، بەتەواوی پێویستە هاوکاریان بکرێت و خزمەتیتان بکرێت تا ئێستا جێی رەزامەندی ئێمە نییە".

ئاواتی قوتابییان

سام سۆران ئیبراهیم
لە پۆلی سێیەمی بنەڕەتی
ئاواتمە لە داهاتوو ببمە "پارێزەر"

شەکاو شوان ئەنوەر
پۆلی سێیەمی بنەڕەتی
قوتابخانەی ئارمووشە
ئاواتمە لە داهاتوو ببمە "ماموستا"

لیبیا سەروەر حەسەن
قوتابی پۆلی سێیەمی بنەڕەتی
لەقوتابخانەی سیدەکانی بنەڕەتی تێکەڵاو
ئاوتمە لەداهاتو ببمە "پزیشك"

محەمەد زیرەك قادر
قوتابی پۆلی دووەمی بنەڕەتی
لە قوتابخانەی کانی بنەڕەتی تێکەڵاو
ئاواتمە لە داهاتوو ببمە "مامۆستای بیرکاری"

د. سەمیر مستەفا، سەرۆکی سەنتەری توێژینەوەی زانستی لە زانکۆی سۆران:

هەموو زانکۆکانی کوردستان تەمەننای کاری بەیەکەوەیی دەکەن لەگەڵ سەنتەری توێژینەوەی زانستی زانکۆی سۆران

"لە هەوڵداین کار لەسەر ئەو کێشە و گرفتانەی کۆمەڵگە بکەین کە لە کوردستان هەن"

مستەفا دۆلەمەری – سۆران :

لە دیمانەیەکی زاری کرمانجیدا، پ. د. سەمیر مستەفا، سەرۆکی سەنتەری توێژینەوەی زانستی لە زانکۆی سۆران، باس لە گرینگی سەنتەری توێژینەوە دەکات و تیشك دەخاتە سەر گرینگی زانستی نانۆ و هەروەها باس لە پلان و پرۆژەکانیانی داهاتوویان دەکات.

لە دەستپێکی قسەکانیدا، سەرۆکی سەنتەری توێژینەوە لە زانکۆی سۆران، بۆ زاری کرمانجی گووتی:" سەنتەری توێژینەوەی زانکۆی سۆران لەساڵی ٢٠١٤ دامەزراوە و لە چەند بەشێك پێکهاتووە. ئامانجی سەنتەری توێژینەوە بریتییە لە بەرە و پێشبردنی ڕەوتی توێژینەوەی زانستی و مرۆڤایەتی لە کوردستان و جیهاندا، و ئێمە زیاتر جەخت دەکەینە سەر زانستی نانۆ تەکنۆلۆجیا، کە کاری مرۆڤ و زانستی زۆر ئاسان کردووە، و تێچوویەکی کەم و کاتێکی کەم و دەستکەوتێکی باشی هەیە .

لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا، سەرۆکی سەنتەری توێژینەوەی زانستی زانکۆی سۆران، تیشك دەخاتە سەر زانستی نانۆ، دەڵێ:" زانستی نانۆ زانستێکی زۆر سەردەمیانەیە ئێستا لە هەموو دونیادا کاری لەسەر دەکرێت و یەکێکە لە زانستە هەرە پێشکەوتووەکان، نانۆ بە چاو نابینرێت، بەڵام بە پێشکەوتنی تەکنۆلۆجیا کۆمەڵێك ئامێر پەیدابوون وەکو مایکرۆسکۆپە ئەدڤانسە باڵاکان کە توانرا بەهۆی ئەو ئامێرە لەو زانستە نزیك ببنەوە و لێکۆڵینەوەی لەبارەوە بکەن، دواتر بۆیان دەرکەوت کە ئەو زانستە یەکجار پێشکەوتووە و لەسەر ئەو بنەمایەش گرینگییەکی زۆر بەو زانستە درا.

دووپاتی کردوە:" وەك زانکۆی سۆران هەوڵمان دایە سوود لە زانستی نانۆ وەربگرین، خۆشبەختانە تاقیگەکانی زانکۆی سۆران بۆ کاری توێژینەوە و پەرەپێدانی زانستی نانۆ هەموو ئامێرێکی پێشکەوتوو سەردەمیانەی هەیە، بە سود وەرگرتن لەو ئامێرانە ئێمە توانیمانە چەندین پڕۆژەی زانستی دەست پێبکەین، زۆربەی پڕۆژەکانیش بەرهەمدارن، یەکێك لەو پڕۆژانە پرۆژەی پاککردنەوەی ئاوە، بێگومان ئاوی پیس گرفتە بۆ هەموو دونیا و زۆرترین تەکنەلۆژیاش بەکارهێنراون بۆ پاککردنەوەی، بەڵام ئێمە بە ڕێگەی نانۆ تەکنۆلۆجی توانیمانە ئاوی پیس پاك بکەینەوە بە کواڵیتییەکی زۆر باش، ئەو پرۆژەیەش پرۆژەی قوتابییانی خوێندنی باڵای ماستەر و دکتۆرایە، و ئەو بوارانەی کە ئێمە کاری لەسەر دەکەین لە بواری کیمیایی، فیزیایی، بایۆلۆجی، ئەندازیاری، زەوی وGIS ، لە ئێستادا لە هەوڵدایین بزانین کە کێشەکانی کۆمەڵگە لە کوردستاندا چین و بیخەینە ناو توێژینەوە زانستییەکانمان، بۆ ئەوەی کۆمەڵگە و حکوومەت سودی لێوەربگرێت، بە تایبەتی کەمکردنەوەی وزەی کارەبا ".

لە کۆتای قسەکانیدا، پ.د. سەمیر مستەفا، سەرۆکی سەنتەری توێژینەوەی زانستی لە زانکۆی سۆران، ڕوونی دەکاتەوە:" سەنتەری توێژینەوەی زانستیی زانکۆی سۆران لە ئاستێکی زۆر بەرزدایە و لە باشترینەکانی سەر ئاستی کوردستانە، لەبەر ئەوەشە لە ئێستادا زۆربەی زانکۆکانی کوردستان پەیوەندیمان پێوە دەکەن و ئارەزوو دەکەن کار لەگەڵ سەنتەری توێژینەوەی زانستیی زانکۆی سۆران بکەن.

گووتیشی:" لە ساڵی ٢٠١٧ دەستمان بە کارکردن لە بواری زانستی نانۆ کرد، پێنج ساڵە تەمەنی نانۆ تەکنۆلۆجی لە زانکۆی سۆران، لەو ماوەیەشدا زۆرترین پرۆژە کاری لەسەر کرایە، لە ئێستاشدا هەندێك لە پڕۆژەکانمان ئامادەن بچنە ناو بازاڕی کار، لە ماوەی پێنج ساڵ نزیکەی ٣٠٠ بڵاوکراوەی زانستی لەسەر نانۆ لە باشترین گۆڤارەکانماندا هەیە، کۆمەڵێك قوتابیانی ماستەر و دکتۆرامان هەنە کە ١١ قوتابی دکتۆرامان هەیە و لەسەر یانزە پرۆژەی جیاواز کار دەکەن، حەوت قوتابی ماستەریشمان هەیە و ئەوانیش لەسەر حەوت پرۆژەی جیاواز کار دەکەن، بەپێی ڕێنمایەکانی خوێندنی باڵا پێویستە قوتابی ماستەر ، دکتۆرا، توێژینەوەیەك یا دوو توێژینەوەی هەبێت، بەڵام ئێمە شتێکی جیاوازترمان کرد و هەر قوتابی ماستەر زیاتر لە سێ توێژینەوەی هەبوو، دوو قوتابی دکتۆرا لە بواری ئەندازیاری کە بە زانستی نانۆ دەستیان پێکردووە یەکێکیان زیاتر لە ٩ توێژینەوەی هەیە، ئەوەی دیکەش ٥ توێژینەوەی هەیە و بەگشتییەکەی ئێمە نزیکەی ٥٠ توێژینەوەمان هەیە.

لە ئیدارەی سۆران گرنگی بە باخچەی منداڵان نەدراوە

"هەرگوندێك ٢٥ منداڵی لێ بێت، باخچەیان بۆ دەکەینەوە"

" لە سەرجەم قەزا و ناحیەکانی ئیدارەی سۆران تەنها ٤٤ باخچەی منداڵانی لێیە"

مستەفا دۆلەمەری - سۆران:

باخچەی منداڵان دەزگایەکی پەروەردەی و فێرکردنە پێش قوتابخانەیە و لە چوار ساڵی منداڵ دەتوانێ بچێت بۆ باخچەی منداڵان، بە گووتەی شارەزایان و مامۆستایان، کاریگەری ئەرێنی هەیە بۆ ئامادەکردنی بۆ قوتابخانە و متمانە بەخۆبوونی زیاتر لە لەسەر ژیانی منداڵ دروست دەبێت و تێکەڵاوی کۆمەڵایەتی دروست دەکات، بەڵام لە سنووری ئیدارەی سۆران، بەشی زۆری گوندەکان بێ بەشن لە باخچەی منداڵان، زاری کرمانجی لەم ڕاپۆرتەدا، بۆچوونی کەس و کاری منداڵەکان و مامۆستاو سەرپەرشتیاری پەروەردەی وەرگرتووە، لە بارەی گرینگی باخچەی منداڵان.

سیروان محەمەد، باوکی یەکێك لەو منداڵانەی کە دەچێت بۆ باخچەی منداڵان، بە زاری کرمانجی، گووت:" باخچەی منداڵان گرینگیەکی زۆری هەیە وا لە منداڵ دەکات کە متمانە بە خۆبوونی لا درووست بێت و سەرەتا کە پێش ئەوەی منداڵاکەم بڕوات بۆ باخچەی منداڵان، پەیوەندی کۆمەڵایەتی زۆر لاواز بوو تێکەڵی کەسانی تری نەدەکرد، بەڵام کە چوو بۆ باخچە تێکەڵی منداڵانی تر بوو هاوڕێی پەیدا کرد و پەیوەندی کۆمەڵاتی زۆر باش بوو لە چاو جاران، بەڵام لێرەدا دەگەڕێتەوە سەر مامۆستا لە هەندێك داینگە منداڵەکان بەشێوەیەکی نا دروست پەروەردە دەکەن و منداڵەکان لاسار دەبنوو وشەی نەشیاو بەرامبەر یەکتر بەکار دەهێنن، بۆیە داوا لە مامۆستایانی باخچەی منداڵان دەکەم، هەموو هەوڵێکیان بخەنە گەر بۆ ئەوەی بتوانن ڕۆڵەیەکی باش پەروەردەبکەن.

دەشڵێت، وەکو خێزان ئەرکی ئێمەیە منداڵەکانمان بە باشترین شێوە پەروەردە بکەین، بەڵام باخچەکانیش ڕۆڵێکی سەرەکیان هەیە لە پەروەردەکردنی منداڵەکانمان.

هێمن برهان، سەرپەرشتیاری پەروەردەی، لە سنووری پەروەردەی مێرگەسۆر، گووتی:" باخچەی منداڵ، سوودێکی زۆری هەیە بۆ منداڵان، چونکە پێش ئەوەی بچێتە قوتابخانە تەواوی ئەو دڵە ڕاوکێیەی کە هەیەتی و ترسی ڕاکردن و هەموو ئەو کێشانەی نامێنێت .

زیاتر گووتی:" کاتێك کە منداڵ دەچێتە هەندێ لە باخچەکان، ئەو بەرنامە و پلانەی کە لە باخچە دیاری کراوە کە فێری بکات، ستافی باخچە بەهۆی کەم ئەزمونیان لە زیاتر لە ئەو ئاستەی کە بۆ منداڵ دانرایە فێری دەکرێت، منداڵێش زیاتر لە ئاستی خۆی فێرکرا بێزار دەبێت و کە دەچێت بۆ قوتابخانە بە بێزاریەکی زۆرەوە ڕووی تێدەکات، کەواتە ئێمە شتێکی دیکەمان لە دەست داوە، واتە پێویستە منداڵ فێری هەستەوەرەکان و بینین و ناسینەوەی ژمارەو پیتەکان بناسێت، بەڵام کە منداڵ لە باخچەیەکی باش پەروەردە کرابێت و دواتر بۆ قوتابخانە چوو، وەکو ئەوە وایە دەرچوویەکی زانکۆ چووبێتە قوتابخانە، ئاماژەی بەوەشدا:" لە سنووری پەروەردەی مێرگەسۆر، باخچەی منداڵانمان زۆر کەمە، تەنها ٩ باخچەی منداڵانمان هەیە، لەم ژمارەیەش تەنها یەکیان لە گوندە، ئەوانی دیکە لە سەنتەری ناحیەو سەنتەری قەزان، هۆکارەکەشی تا ڕادەیەك دەگەڕێتەوە بۆ کەمی ژمارەی دانیشتوان لە گوندەکان، بەڵام هۆکاری دیکەی سەرەکیمان هەیە ئەویش نەبوونی باڵەخانەیە لە گوندەکان، وای لە خەڵکەکە کردووە کەوا منداڵەکانیان نەنێرن، ئەگەر منداڵەکانیشان بنێرن ئێمە دەتوانین خانوویەکیان بۆ بگرین بەکرێ، بەڵام منداڵ هیچ فێر نابێت لە ناو خانوویەکی یەك دوو ژووری.

گووتیشی:" جیاوازیەکی زۆر هەیە لەنێوان ئەو منالانەی کە باخچەیان بینیووە و ئەوانەی نەیان بینیووە، ئەو منداڵانەی کە لە باخچەی منداڵان خوێندوویانە چانسێکی زۆر گەورەیان هەبووە کە فێر کراون و ئامادەکراون بۆ قوتابخانە، ئەوەی کە نە چووە بۆ باخچە ئەرکەکەی گرانترە و ئەگەر چووبا بۆ باخچە ئێستا تووشی ئەو شۆکە گەورەیە لە قوتابخانە نەدەبوو، ئەو منداڵانەی کە لە باخچە دەخوێنن، زیاتر حەزوو ئارەزوویان هەیە بۆ قوتابخانە بە بەراورد بەو منداڵانەی کە نەچووە بۆ باخچە، زۆر جار هەیە منداڵ کە دێت بۆ قوتابخانە دەست بەگریان دەکات ئەمەش لەبەر ئەوەیە کە نەچووە بۆ باخچە و پەیوەندی کۆمەڵایەتی لاوازە و بەخێوکەرەکەی ناچارە لە قوتابخانە بیهێنێتە دەرەوە و بەم هۆیەش کاری پەروەردە گران دەبێت و پێویستە لێژنەیەك پێك بهێنێت بۆ گەڕانەوەی منداڵەکە ،هەندێجاریش وای لێ دێت ئەو منداڵە بە تەمەنێکی گەورە بگەڕێتەوە بۆ قوتابخانە .

لای خۆشیەوە، ئینزار تاهر، بەڕێوەبەری پلان دانان لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی سۆران، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند:" لە سنووری بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی سۆران ٤٤ چل و چوار، باخچەی منداڵان هەیە، بەشێوەیەك لە بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی سۆران ١٨باخچە و لە سنووری پەروەردەی مێرگەسۆر نۆ باخچە، پەروەردەی چۆمان ٨ باخچە و پەروەردەی رواندز ٩ باخچە هەن."

سەبارەت بە کەمی باخچەی منداڵان لە ناحیە و قەزاکان، بەڕێوەبەری پلان دانان لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی سۆران، نایشارێتەوە:" بە بەراورد بە بەرفراوانی دەڤەری سۆران، ژمارەی باخچەکان کەمە، ئەمەش بۆ چەند هۆکارێك دەگەڕێتەوە کە یەکێك لەوانە نەبوونی بینای تایبەتە بە باخچەی منداڵان، هەروەها نەبوونی پێداویستی لە کاتی کردنەوەی باخچەی نویٚ، بۆ نمونە پێداویستی ئیدارە و یاری منداڵان یاخود نەبوونی دامەزراندی مامۆستا بەتایبەت پسپۆڕی باخچەی منداڵان، بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیێنێت کە حکوومەتی هەرێم و وەزارەتی پەروەردە دەستە وەستان وەستا بێت و ئیتر باخچە نەکاتاتە، و لە سێ ساڵی ڕابردووە چەندین باخچە لە سنووری هەر چوار پەروەردەی ئیدارەی سۆران بە هاوکاری هاووڵاتییان و خێرخوازان کراونەتەوە، بەڵام بەشی هەرە زۆری باخچەکان لە خانوو و بینای کرێدان، لە پلانماندایە ئەگەر باری دارایی حکوومەت باشتر بێت هەر شارێك یان هەر گوندێکی گەورە ژمارەی منداڵی نزیك ٢٥ بێت باخچەیان بۆ دەکەینەوە.

ئینزار تاهر، گووتیشی:" هەبوونی باخچەی منداڵان گرنگیەکی زۆری هەیە لە رووی پەروەردە و فێکردن و ئامادەکردن کە منداڵی تەمەن (٤ ساڵ و ٥ ساڵ) لە خۆ دەگرێت، چونکە ئەو منداڵەی ساڵێك یان دوو ساڵ لە باخچەی منداڵان فێر دەکرێت و پەروەردە دەکرێت منداڵێکی ئامادەکراوە بۆ وەرگرتن و فێربوون و بەکارهێنانی پەنجەکانی دەست لە بەر ئەوە لە باخچەکان منداڵ ڕاهێنانی پێ دەکرێت لە ڕێگەی شت بڕین و قوری سناعی و شتی تر کە پەنجەکانی بەکار دەهێنێت و ماسولکەکانی دەستی جولەی پێ دەکرێت و ڕادەهێندرێت ، لێرەدا کاتێك کە منداڵەکە تەمەنی بۆ بە شەش ساڵ چوو بۆ قوناغێکی تر کە پۆلی یەکەمی بنەڕەتییە ئامادەیە بۆ بە دەست گرتنی قەلەم و نووسین، ئەمە لە رووی جەستەییەوە و لە رووی کۆمەڵایەتییەوە منداڵان لە باخچە تێکەڵ دەبن لە گەڵ یەکتر و یاری فولکلور و یاریەکانی تر دەکەن و چاو کراوەتر دەبێت و دڵەڕاوکێیان نامێنێت، چونکە ئێمە زۆر جار لە قوتابخانەکان ئەو منداڵانە دەبینین کە نەچوونەتە باخچە کێشەی زۆر بۆ قوتابخانە و دایك و باوکیان دروست دەکەن، هەندێکیان تا کۆتای وەرزی یەکەم بە بەردەوام کەسێك لە ماڵەوە لە گەڵیان دەبێت بۆ قوتابخانە".

هەرێمی کوردستان میوانداری جامی کۆنیفا دەکات

"هەموومان خاوەن ماڵین بۆ ناساندنی فەرهەنگ و کلتووری نەتەوەیمان"

سەردار قازی ـ زاری کرمانجی :

هەرێمی کوردستان مافی میوانداریکردنی جامی کۆنیفای ٢٠٢٤ ـیان بەدەستهێنا، ئەو پاڵەوانێتیە جیهانییە لە باوەش دەگرن . کۆنیفا، پاڵەوانێتییەکی تایبەت بەو هەرێمانەیە کە سەربەخۆییان وەرنەگرتووە.

ئەم دەسکەوتە مەزنە دوای سەردانی سەرۆکی فیدراسیۆنی تۆپی پێی کۆنیفا دێت، کە ماوەیەك پێش ئێستا هاتە هەرێمی کوردستان و سەردانی یاریگە و شوێنە گەشتیارییەکانی کرد.

شاندی فیدراسیۆنی تۆپی پێی کۆنیفا، پێکهاتبوون لە پێر ئەندرێس بلێند، کە سەرۆکی فیدراسیۆنی تۆپی پێی کۆنیفایە و خەڵکی سوێدە لەگەڵ هەریەك کریستۆڤ ڤێنیزیلە و دیمیتری پاگاڤا جێگرانی سەرۆك، سەردانەکەیان بۆ هەرێمی کوردستان بەمەبەستی دیتن و چاودێریکردن و بەسەرکردنەوەی یاریگە و هۆتێل و شوێنە گەشتیارییەکان بوو .

جەلال سەعید، گوتەبێژی فیدراسیۆنی تۆپی پێی کوردستان، بەشێوەیەکی جیاواز گوزراشت لە میوانداریکردنی ئەم پاڵەوانێتیە دەکات و دەڵێت: "جەماوەری وەرزشی، تێکرای چین و توێژەکانی کوردستان پشتگیرو هاوکار بن بۆ بەدیهێنانی ئامانجی گەورەترو بەهێزتر.

جامی جیهانی بۆ هەرێمەکان، لە نیوەڕاستی ساڵی ٢٠٢٤ لە کوردستان بەڕێوە دەچێت. ئەنجامدانی لە هەرێمی کوردستان پاڵەوانیەتی جامی جیهان بۆ هەرێمەکان گرنگی و بایەخی تایبەت بە وڵاتەکەمان دەبەخشێت. فیدارسیۆنیی تۆپی پێی جیهان (کۆنیفا) بەدروشمی تۆپی پێ بۆ هەمووان سەرپەرشتی جامی جیهانی بۆ هەرێمەکان دەکات".

گوتەبێژی فیدراسیۆن دەشڵێت: "کوردستان بەگشتیی و بەتایبەت فیدراسیۆنی تۆپی پێی کوردستان بۆ میوانداریکردنی پاڵەوانێتی جامی جیهانی لە سەر ئاستی هەرێمەکان توانیان سەرکەوتوو بێت.

فیدراسیۆنی تۆپی پێی کوردستان توانی بە پەراوێکی جوان و پێشکەوتوو داوای میوانداری جامی جیهانی بکات بە هەبوونی یاریگەی شیاو، لەباری ئەمن و ئاسایش، پتەوی لایەنی تەندروستی، بەهێزی کەرتی گەشتیاری و بوونی رێژەیەکی زۆری میوانخانەکان".

جەلال سەعید زیاتر دەڵێت: "سوپاس بۆ یەزدانی پاك و هەموو دڵسۆزو خەمخۆران بۆ پێشکەوتنی کوردستان و تۆپی پێ سوپاس بۆ پارێزگای هەولێر، سلێمانی، دهۆکو ئیدارەی زاخۆ بۆ پێشوازی گەرم و هاوکاریان لە کاتی سەردانی سەرۆك و هەردوو جێگرانی کۆنیفا و یەکێتی تۆپی پێی کوردستان. هیوادارین لە کاتی بەڕێوچوونی پاڵەوانێتیەکەش بەهەمان گەرمی و خەمخۆری هاوکارو دڵسۆزبین بۆ سەرکەوتنی کوردستان و پاڵەوانێتییەکە.

هەموومان خاوەن ماڵ و میواندارین بۆ ناساندنی فەرهەنگ و کەلتووری نەتەوەیمان بەجوانترین شێوە.

سەرکەوتن و ناساندنی جوانی کوردستان، ئەرکی هەموو لایەکمانە ".

ئەو ئەندامەی غیدراسیۆنی تۆپی پێی کوردستان داوایەك ئاراستەی حکومەتی هەرێم دەکات: "گرنگە حکومەتی هەرێمی کوردستان ئامادەیی، هاوکاری و پشتگیری تەواوی بۆ ئەو بۆنە گەورەیە بخاتە پێشچاو ".

ئەمساڵ ٨ هەرێم داوای مافی میوانداری جامی کۆنیفایان پێشکەشکردبوو، تەنیا رکابەری میوانداری جامی کۆنیفای ٢٠٢٤ لەنێوان هەرێمی کوردستان و هەرێمێکی وڵاتی فلیپین مابوویەوە، سەرەنجام هەرێمی کوردستان گرەوی میواندارییەکە بردەوە.

هەرێمی کوردستان، بۆ بەڕێوەچوونی یارییەکان هەریەك لە یاریگەی فرەنسۆ هەریری، یاریگەی زاخۆ، یاریگەی دهۆك و یاریگەی سلێمانی دەستنیشانکردووە بۆ بەڕێوەچوونی یارییەکان، لە هەر شارێك ٤ یاریگەش دانداراون وەك شوێنی راهێنانی تیمەکان.

چاوەڕواندەکرێت ١٥ هەڵبژاردەی هەرێمەکان بەشداری جامی کۆنیفای ٢٠٢٤ بکەن.

تیروپشکی خولی یانە پلە دووەکانی کوردستان ئەنجام درا

دوو نوێنەرەکەی ئیدارەی سەربەخۆی سۆران لە یەك کۆمەڵە رکابەری دەکەن

یانەی سنوور

یانەی چۆمان

دێسکی وەرزشی زاری کرمانجی:

تیروپشکی خولی یانە پلە دووەکانی کوردستان ئەنجامدرا، دوو وێنەرەکەی ئیدارەی سۆران لەگەڕی سێیەم بەیەك دەگەن.

رۆژی ٣١ ـی ئادار دوا یاریی پاڵاوتنی پارێزگاکان ئەنجامدرا، دوای زیاتر لە مانگێك بڕیار لەسەر شێوازی ئەنجامدانی قۆناخی دووەم درا .

١٩ یانە بەسەر سێ کۆمەڵەدا دابەشکراون تا ئێستا بڕیاری فیدراسیۆن ئەوەیە، کە دوو یانە سەردەکەون بۆ وەرزی نوێی خولی یانە پلە یەکەکان.

خاوەنی پلەی سێیەم پلەی ئۆف لەگەڵ پلەی حەڤدەیەمی خولی پلەیەك دەکات .

سێ گرووپەکەی خولی یانە پلە دووەکان بەم شێوەیەن -:

گرووپی یەکەم :
کفری، خورماڵ، بەختیاری، خەڵاتی پێنجوێن، هەڵەبجەی شەهید، دوکان، شارەزوور و پێنجوێن .

گرووپی دووەم:
باتیفا، دینارتە، شێخان، شێلادزێ، تەناهی و بەردەڕەش.

گرووپی سێیەم :
سنوور. مەخموور، پەروەردە، چۆمان، خەبات و دوکان.

یارییەکان بەیەك قۆناخ بەڕێوەدەچێت، هەر یانەیەك پێنج یاریی ئەنجامدەدات .

یارییەکانی گەڕی یەکەم رۆژی هەینی ١٢ـی ئایار بەڕێوەدەچن. لەهەر کۆمەڵەیەك دوو یانە سەردەکەوێت بۆ قۆناخی کۆتایی. هەروەها کۆتا دوو یانەی ریزبەندی هەر کۆمەڵەیەك وەرزی ٢٠٢٣–٢٠٢٤ پاڵاوتن ئەنجام دەدەن بۆ سەرکەوتن بۆ خولی یانە پلە دووەکان.

شەش یانە لە قۆناخی کۆتایی کێبڕکێی بەدەستهێنانی پێگەی راستەوخۆ و پێگەیەکی ناڕاستەوخۆی خولی یانە پلە یەکەکانی کوردستان دەکەن .

یارییەکانی کۆمەڵەی پارێزگای هەولێر کە سنوور و چۆمان هەردوو نوێنەری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران ـی لەخۆگرتووە.

گەڕی یەکەم:
خەبات ـ چۆمان
سنوور ـ مەخموور
دوکان ـ پەروەردە

گەڕی دووەم:
خەبات ـ مەخموور
چۆمان ـ پەروەردە
سنوور ـ دوکان

گەڕی سێیەم:
خەبات ـ پەروەردە
چۆمان ـ سنوور
دوکان ـ مەخموور

گەڕی چوارەم :
خەبات ـ دوکان
سنوور ـ پەروەردە
مەخموور ـ چۆمان

گەڕی پێنجەم:
خەبات ـ سنوور
دوکان ـ چۆمان
پەروەردە ـ مەخموور

کاریگەرترین یاریزانی ئەم وەرزەی یانەی سۆرانە

ئەگەر کاروان نەبوایە، سۆران لە پلەکانی پێشەوەی ریزبەند نەدەبوو

"باشترین ئەزموونی یاری کردنم لە سۆران بەڕێدەکەم"

سەردار قازی ـ سۆران:

یاریزانێکی دیاریی کوردستانە و یاریی بۆ ژمارەیەك یانەی گەورە کردووە، لەئێستادا سۆران ـی کردووەتە بە وێستگەیەکی هەرە گرنگی ژیانی وەرزشی خۆی و بەجۆرێك درەوشاوەتەوە، کە بەر لە یارییەکانی یانەکە هاندەران چاوەگێڕن تا بزانن لەکام لاوە دەرەکەوێت .

یاریزانێکی هێمن و خۆڕەوشت بەرز، ناوەڕاستکارێکی قاچ زێڕین بەجۆرێك کاریگەری تەنیوەتە سەر ئەنجامەکانی ئەم وەرزەی سۆران، کە لەدڵی هاندەراندا لەنێو باشترینەکان دایە و وەك رۆڵەیەکی شارەکە دێتە هەژمار. گەر یارییەك لەنێو پێکهاتەی سەرەکی نەبێت، دەنگی ناڕەزایەتی لەسەر پەیژەکان بەرز دەبێتەوە و پێیان وایە نەبوونی ئەو لەنێو پێکهاتەی یانەکەی پایتەختی شەهیدان وەك گەلی بێ سەرکردە وایە، کاریگەرترین یاریزان لای ئەوان کاروان باپیرە.

کاروان باپیر، گەنجێکی تەمەن ٢٨ بەهارییە لەگەڵ پەیوەندیکردنی بە یانەی سۆران، ئاهێکی ئارامی بە قورگی هاوسۆزانی سۆران خلوربووەوە، بەجۆرێك لەنێو قاچەکانی کارواندا یاریسازکردنی ئێدریس حسێن ئەستێرە مێژوویەکەی خۆیانیان دەهاتە خەیاڵ.

ئەو ناوەڕاستکارە نایاب ئاستە، ئەم وەرزە لەپاڵ رێزدار وەلی کاریگەرترین یاریزانە سۆرانە و لەریزبەندی باشترینەکانی کوردستانە.

وەك بەشێکی زۆر لەئەستێرەکانی تۆپی پێ، هەر لە منداڵییەوە ئارەزووی وەرزشکردنی چەکەرە بووە لەنێو کوڵان ئینجا خوێندگە و تیپی میللی .

ئەمما ئەزموونی لەگەڵ یانە لە ساڵی ٢٠٠٩ بۆ ٢٠١٠ لە تیپی تازەپێگەیشتوانی یانەی وەرزشی پێشمەرگەی سلێمانی بووە.

لە تەمەنێکی کەمدا خاوەنی ئەزموونێکی دوور و درێژە، بەشداری کۆمەڵێك خولی پێگەیاندن و راهێنانی کردووە، جیاواز لەوەی لەگەڵ ٩ یانەی هەرێم ئەزموونی یاریی کردنی هەیە، کە پێکهاتوون لە(پێشمەرگەی سلێمانی، پیرەمەگروون، ئاشتی، سیروانی نوێ، نەورۆز، خەڵاتی، پێنجوێن، چوارقورنە، رانیە و سۆران). جگە لە تۆپی پێ تێنیسی سەر زەوی ـشی کردووە و یاریزانێکی لێهاتووی ئەم یارییەیە.

سەبارەت بە بڕوانامەوە کاروان دەڵێت، کە تەنها بڕوانامەی سەرەتایی هەیە و خۆشەویستی و سۆزی لە رادەبەدەر بۆ وەرزش بواری بەردەوامیدان بەخوێندنی بۆ نەهێشتووەتەوە .

کاروان، لەمنداڵییەوە هەستێکی بەبوونی بەهرەیەك کردووە لەخۆیدا، پەرەی بەم بەهرەیە داوە تا گەیشتووەتە ئەو ئاستەی ئێستا، گۆڵکاری یانەی سۆرانە لەخولی یانە نایابەکانی کوردستان .

لەم وەرزە کاروان بەشداری ٢٦یاریی کردووە، توانیویەتی ٦ گۆڵ تۆمار بکات و ٥ ئاسیست بدات بە هاوڕێکانی، واتا بەشداری ١١ گۆڵی یانەی سۆرانی کردووە.

لەکاتێکدا یانەکە لەم وەرزە ٣٠ گۆڵی تۆمارکردووە. زۆرینەی گۆڵەکانی کاروان لە کاتی هەستیار و بەرانبەر رکابەرە سەختەکانی یانەکە بوونە .

لای کاروان کریستیانۆ رۆناڵدۆ، باشترینی مێژووی تۆپی پێیە و دەڵێت، "لەکوردستان یاریزانی زۆر باش هەن بەس کەسم بە دیاری کراوی نەکردووەتە پێشەنگ ".

دەربارەی باشترین راهێنەر ـیش ئاماژە بەوە دەدات: " تۆزێك قورسە وەڵام دانەوەی لەبەر ئەوەی ئێمە زۆرێك هەن نەمان بینیون، بەڵام ئەوەندەی بینیبێتمان و ئاگادار بین پێم وایە کاپتن سەمیر بابۆ و مامۆستا رەفیق باشترینن. لەنێو یاریزانەکانیشدا وەکو یاریزانیش لەئێستادا ئاسۆ رۆستەم پێشەنگە ".

کاروان کەوتە نێو گفتوگۆ و بەردەوامی بەئاخاوتنەکانی دەدات: "هەوڵم داوە رێنوێنی تازە پێگەیشتووان بکەم بۆ ئەوەی قوڵتر بێنە نێو جیهانی وەرزشی، بە شێوەیەکی بەردەوام ئەوەندەی بۆمان کرابێت و لێمان زانیبێت رێوێنی یاریزان و خەڵکی ئاسایمان کردووە بۆ رووکردنە وەرزش، بێگومان هاندانی تازەپێگەیشتوان کارێکی گرینگ و زۆر پێویستە، چونکە ئەوان داهاتووی کۆمەڵگەن پێویستە هانبدرێن و پشتگیری تەواو بکرێن ".

دەشڵێت: "وەك هەر یاریزانێك خەونمە یاریی بۆ هەڵبژاردەی کوردستان بکەم. وەرزش بۆمن حەزە و بووەتە مایەی بژێوی ژیانیش ".

دەبێت فاکتەری بەردەوامبوونی ئەو ناوەڕاستکارە نەرم و نیانە چی بێت، لەنێو جەنجاڵی پڕ تەگەری ژیاندا. کاروان وەڵام دەداتەوە و دەڵێت: "زۆر کەس پاڵپشتیان کردووم بۆ پێشڤەچوونی حەزەکەم، بەڵام گرینگترینیان خۆم بووم حەزی خۆم نەبوایە بەردەوام نەدەبووم. ناتوانم پەنجە بۆ هیچ کەسێکی دیاریکراو رابکشێم بەوەی وەك پشتەڤانێکی هەمیشەییم وەسفی بکەم ".

ئاشقی تۆپی پێی سەماکارانی سامبا و یانەی ریال مەدریدە . کاتێك هاتینە سەر باسی دۆخی وەرزش لە هەرێمی کوردستن ئاهێکی هەڵکێشا و گووتی: " زەمینەسازی باش نەکراوە بۆ ئەوانەی وەرزش دەکەن زۆر کەسیش بەو هۆکارە دووردەکەونەوە، هیوادارین داهاتوو لایەنی پەیوەست زەمینەیەکی لەبار بڕەخسێنێت، چوون وەرزش ناسنامەی گەلانە".

پێشی وایە، ژمارەی یاریزانان زیاد بووە بە هۆکاری پێشڤەچوونی ئاستی رۆشنبیری وەرزشی و هەموو ئەو هۆکارانەی کە وادەکەن وەرزشوانی ئاست بەرز دروست بێت.

تۆپی پێ لای من واتا ژیان، ئاشتی، خۆشەویستی، رێزگرتن و یەکتر قبوڵکردن .

دوا پەیڤی کاروان تایبەتە بە یانەکەی: "یانەی سۆران لای من زۆر تایبەتە و باشترین و خۆشترین کاتی وەرزشیم لێرە بەڕێدەکەم."

یەکەم خانمی کوردە کە تۆپی پێی پیاوان بەڕێوەببات

"خانمە وەرزشکارەکان نیگەرانن لە کەمی بایەخپێدانیان"

٢٥ ساڵە بەبێ پچڕان ئیشقی وەرزش گرێیداوە بە یاریگەکان رۆژ دوای رۆژیش پەرەی بە تواناکانیداوە

سەردار قازی ـ زاری کرمانجی :

کەم کەس هەیە لەنێو جیهانی وەرزشی بێت و ئاشنای ناوی شاناز نەبووبێت، ئەو شانازییەکی گەورە و پێشڕەوێکی پێشچاوی خانمانە لەنێو وەرزشدا، بووەتە رێچکەشکێنێك تا ئاسانتر ئارەزووەکانیان ئاوێزانی وەرزش بکەن. شاناز جودا لە زۆرینەی خانمانی دیکە تۆپی پێ و فوتساڵی کردووەتە دەرچەیەك بۆ تێکەڵاوبوونی لەگەڵ وەرزش، بەدەر لەوەی مامۆستای وانەی وەرزش، راهێنەرێکی خۆبەخشی فێرگەیە، هاوکات ناوبژیوانێکی دیاری فوتساڵە، تا گەیشتە ئەوەی بەربەستەکانی واڵاکرد و بووە ناوبژیوانی یاریی پیاوانیش.

ناوبژیوانی کردنی خانمێك بۆ یەکەمجار دیمەنێکی نوێیدا بە یاریی تۆپی پێ، کاتێك لە کۆتایی جامی کوردستان بۆ تۆپی پێ، شاناز بو بەیەکەم خانم وەکو ناوبژیوان یارییەکی فەرمی پیاوان لە پاڵەوانێتیەکی کوردستان بەڕێوەببات .

شاناز عەلی ئەحمەد، تەمەن٣٧ ساڵ، دانیشتوی قەزای رانیەی ئیدارەی راپەڕینە، ماوەی ٦ ساڵە ناوبژیوانی یاریی فوتساڵە لە فیدراسیۆنی تۆپی پێی کوردستان، هاوکات خاوەنی فێرگەیەکی وەرزشی تایبەت بە خانمانە، تێیدا سەرپەرشتی ٣٥ خانمە یاریزان دەکات .

لەمەڕ ژیانی تایبەتیی دەڵێت: "ساڵی٢٠٠٧ چومە نێو پرۆسەی هاوسەرگیری لەگەڵ ئازاد چنارنەیی، کە ئەویش وەك خۆم وەرزشکاربوو لەوکاتەدا و تائێستاش پاڵپشتی هاوکاری ئازاد بۆمن وایکردووە بەردەوام بم ".

ئەو خانمە ناسراوەی وەرزش بەسادەیی ئەوەش باسدەکات، "لەساڵی ٢٠٠٩پەیمانگای مەڵبەندی مامۆستایان بەشی وەرزشم تەواوکرد دواتر لەساڵی ٢٠١٠لەناوەندی وەرزش و لاوانی رانیە وەك فەرمانبەر دامەزرام

لەساڵی ٢٠١٥ بووم بە بەڕێوەبەری ناوەندی وەرزش و لاوانی رانیە، تا ماوەیەك بەردەوام بووم دوتر وازم لە ناوەند هێناو چومەوە سەر پیشە ئەسڵیەکەی خۆم. لەساڵی ٢٠١٦ بەشداریم کرد لە کۆپەری ناوبژیوانی یاریی تۆپی پێی فوتساڵ کرد، توانیم سەرکەوتوو بم تا ئێستاش بەردەوامم و ناوبژیوانی نایاب و پلەیەکی کوردستانم، تاکە خانمم لە دەڤەری راپەڕین و سنوری پارێزگای سلێمانی شانبەشانی برا ناوبژیوانەکانم کاری ناوبژیوانی دەکەم بەردەوامیش وەك چالاکوانێکی بواری وەرزشی کارم کردووە".

شاناز، سەربوردەی خۆی لەگەڵ وەرزشکردن بەم شێوەیە دەگێڕێتەوە: "سەرەتای دەستپێکردنم دەگەڕێتەوە بۆ تەمەنی ١٠ ساڵیم، کاتێك بەشداریم لە چالاکی گۆڕەپان و مەیدانی قوتابخانەکەمدا کرد، دوای ئەمە ئیتر بوم بە یاریزان و دواتریش بووم بە راهێنەری یانەی باڵەی خانمانی رانیە".

شاناز عەلی، راهێنەری تیمی فوتساڵی خانمانی رانیە گوتی، هەر لە تەمەنی منداڵیمەوە وەرزش یەکێك بووە لە خولیاکانم و لە ساڵی ١٩٩٨ دەستم کردووە بە یاریکردن، لە ساڵی ٢٠٠٠ پێوەندیم کردووە بە یانەی وەرزشی رانیە و بووم بە یاریزانێکی باشی باڵە تا ساڵی ٢٠٠٨، دواتر بە خۆشحاڵییەوە بووم بە راهێنەری تیمی باڵەی خانمانی رانیە بۆ ماوەی یەك ساڵ .

ئاماژەی بەوەشکرد، "بەردەوام بووم لە وەرزش و پەرەپێدانی ئامانجەکەم و تیپی فوتساڵی خانمانم دامەزراند لە یانەی رانیە، هەر لە سەرەتای دەست پێکردنمانەوە ئامانجم ئەوە بووە کە کۆمەڵێك یاریزانی باش و لێهاتوو پێ بگەیەنم، بۆ ئەوەی بتوانین لە داهاتوودا شوێن دەستمان دیار بێت، بۆیە جێگەی دڵخۆشییە بۆ من کە ئێستا دەبینم ئامانجەکەم هاتووەتە دی و تاکە فێرگەین لە ساڵی ٢٠١٢ ـەوە تا ئێستا بەشی خانمان هەیە بێ دابڕان چالاکی بەردەوامامان ئەنجامدەدەین .

"لە ٢٠١٢ـەوە تا ئێستا وەك راهێنەرێکی خۆبەخش لە فێرگەی تۆپی پێی رانیە کار دەکەم لەگەڵ کۆمەڵێك مامۆستا و راهێنەری باش، تا ئەمڕۆش بە پاڵپشتی هاوسەرەکەم بەردوامم لە وەرزش "

شاناز، بۆ یەکەمجار لە مێژووی خول و پاڵەوانێتیەکانی کوردستان وەکو ناوبژیوانی چوارەم بەشداری لە یاری کۆتایی جامی کوردستاندا کرد، ئەمە لە کاتێکدا تاکو ئێستا لە خولەکانی کوردستان یاریەکانی تیمی خانمانیش لەلایەن پیاوانە بەڕێوەدەبرێن.

دەربارەی ئەم رێچکەشکێنیەی، گوتی: ویستم رێچکەشکێن بم و ببمە هۆکارێك تاکو چیتر هەر پیاوان تاکە سیمای ئەو بوارە نەبن .

شاناز، ژیانی هاوسەرگیری پێکهێناوە و دایکە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ویستی خۆی بۆ بەرەودان و بەردەوامی لەکارەکەی، لەبیرنەکردوە.

شاناز لەدوا پەیڤەکانیدا داوای کرد، کە زیاتر پەرە بە ئاستی وەرزشی خانمان بدرێت و، لە قوتابخانە سەرەتاییەکانەوە دەست پێ بکرێت و مامۆستایانی وەرزش ئاگادار بکرێنەوە، تا زیاتر هانی خانمان بدەن بە تایبەتی ئەوانەی کە ئارەزووی وەرزشیان هەیە، دواتر یانە و یەکێتییە وەرزشییەکان هان بدرێن کە بەشی خانمانیشیان هەبێت و بەردەوامی بە جوڵەی وەرزشی بدەن.

مەسرور بارزانی، هێز و هەڵوێست

ئاسۆ حاجی

دەڵێن ژیانی مرۆڤ مێژووەکەیەتی، مێژووی مرۆڤیش بە هەڵوێستەکانی هەژمار دەکرێت، ئەوانەی هەڵوێستەکانیان مێژوو دروست دەکەن، ئەوانەن کە ژیانێکی سەربەرز و نەمری بۆخۆیان مسۆگەر دەکەن، لە دونیای سیاسەت ئەو هاوکێشەیە ئاڵۆزترە لە بوارەکانی دیکەی ژیان، بۆیە ژمارەی ئەو سیاسیانە زۆر کەمە کە توانیویانە ببنە ناوێکی گەشاوە و بەشێك لە مێژووی زیندووی میللەتەکەیان.

تەنها ئەو کەسانەی کە توانیوویانە پچڕانی مەعریفی Cognitive breakلە مێژووی میللەتەکەیان دروست بکەن، لە بوارە جۆراوجۆرەکانی ژیانی و ژیاری، ئەوانەن وەك ڕابەر و سەرکێشی قۆناغێك بۆ قۆناغێکی دیکەی پێشکەوتووتر و گرنگتر ناویان دەهێندرێت و ئاماژەی مەزنی و شکۆدارییان بۆ دەکرێت.

مەسرور بارزانی لە مێژووی دوای ڕاپەڕینی گەلی کوردستان، کە درێژترین مێژووی حوکمڕانی کوردیە لە مێژووی نوێی کوردستان دا، بە دونیابینی و بیروباوەڕی کەسی خۆی کە درێژکراوەی مێژوو و فکر و فەلسەفەی بنەماڵەکەیەتی، خەریکە پچڕانێکی مەعریفی لە مێژووی حوکمڕانی و شێوازی دەوڵەتداری و تەواوکردنی قۆناغەکانی ڕزگاری نیشتمانی تەواو دەکات، لە ڕێگای ڕاستکردنەوەی ئەو هەڵانەی لە شەش دەیەی ڕابردوو (لە شێستەکانەوە تا ڕاپەڕین و لەوێوە تا ئێستا) لە بەرامبەر مافە نەتەوەیی و نیشتمانیەکان کراون، هەروەها ڕاستەڕێ کردنی حوکمڕانی و سەروەر بوونی ئیرادە و هێز و حوکم دامەزراوەییە نیشتمانییەکان، لە ڕێگای دوورخستنەوەی دامەزراوەی حیزبی و ئاینی و کەسیەکان، لە دامەزراوەی حکوومەت و حکومەتداری.

ئێستا کوردستان بە قۆناغێکی هەستیار و کاتێکی یەکلاکەرەوە گوزەر دەکات، کە هێزگەلێکی ناڕەسەنی ناوخۆیی و ئیقلیمی کار دەکات، بۆ لە ناوبردنی قەوارەی دەستوری کوردستان، لە بەرامبەردا هێزێکی ڕەسەنی خۆماڵی هەیە کە سازش لەسەر بچووکترین ماف خەڵکی کوردستان ناکات و دەستبەرداری بستێك خاك نابێت و سەرچاوەی بڵاوکردنەوەی وزەی پۆزەتیڤ و گەشبینیە، کە ئایندەی خەڵك و خاکی کوردستان دەنەخشێنێ، مەسرور بارزانی ڕابەرایەتی ئەو قۆناغە دەکات و بە دڵنیایەوەش سەردەکەوێت.

بەرەو بەنێودەوڵەتی کردنی کەیسی جینۆسایدی کورد

کەریم کاوە کەریم
بەڕێوەبەری گشتی کاروباری شەهیدان و ئەنفالکراوانی سۆران

ڕژێمی دیکتاتۆری پێشووی عێراق (بەعس) هەرچی کردەوەی دڕندانە هەیە بەرامبەر بە گەلی کورد و نەتەوەکانی تر لە کوردستان و عێراق ئەنجامی داوە، و زۆرینەی ئەو کردارانەی کە ئەنجامیان داوە بەرامبەرمان بەپێی دەستووری نوێ عێراق و یاسا بەرکارەکان نایاسایین و بە تاوان هەژمار دەکرێن، لە هەمان کاتدا دژ بە مافەکانی مرۆڤ بووە و بەپێی یاسای نێودەوڵەتیش بە تاوان دادەنرێن. لە دوای ڕووخانی ڕژێم و دەستگیرکرانی سەرانی ڕژێم و ئەنجامدەرانی تاوانەکان و دادگایی کردنیان، شەش کەیس لە سەریان ساغ بوویەوە و بە بڕیاری دادگا کەیسەکانی جینۆسایدی کورد (بارزانییەکان، فەیلیەکان، گەرمیان، کیمیابارانی هەڵەبجە) و ئەوانی تریش بە جینۆساید ناسێندران. بەپێی یاسا هەر تاوانێك کە لە دادگا پشتراست کرایەوە و بڕیاری لەسەر دەرچوو ئەوا بەرپرسیارێتی دروست دەکات لەسەر تاوانبار کە دەبێت سزای تاوانەکانی وەربگرێت و کە ئەم بەرپرسیاریەتیە دروست بوو ئەوا بابەتی قەرەبووکردنەوەشی دەکەوێتە ئەستۆ، چونکە دەبێت هەوڵ بدرێت بە ڕێگەی مەعنوی و ماددی بارودۆخەکە بگەڕێندرێتەوە بۆ پێش ڕوودانی تاوانەکە. لەلایەکی تریشەوە ئەنجومەنی نوێنەرانی عێراق شاڵاوی ئەنفال و کۆمەڵکوژی کوردی بە جینۆساید ناساند. بە پێی بڕیاری دادگا دەبوایە تاوەکو ئێستا دەستکرابا بە هەنگاوەکانی ئاسایی کردنەوەی بارودۆخەکە و ئەوەی کە ڕژێمی دیکتاتۆری پێشووی عێراق (بەعس) دژ بە گەلی کورد و کوردستان ئەنجامی داوە ئاسایی بکرێتەوە و بە هەمان شێوە قەرەبووی کەسوکاری جینۆسایدکراوان و زیان لێکەوتوان کرابایەوە لە ڕووی ماددی و مەعنوی و دەوڵەت دەبوو داوای لێبووردن لە گەلی کورد بکات، بەڵام هەتاوەکو ئێستا هیچ یەك لەم ڕێکارانەی دەست پێ نەکردووە کە بەپێی دەستوور لە بەندی یەکەمی ماددەی ١٣٢ ئاماژێ پێ کردووە و دەڵێت (یەکەم: دەوڵەت چاودێری بەندکراوە سیاسیەکان و زیانلێکەوتووانی کردە دڕندانەکانی ڕژێمی دیکتاتۆری پێشوو دەگرێتە ئەستۆ) و لە هەمان ماددە لە بەندی دووەمدا سەبارەت بە شەهیدانیش دەڵێت: دەوڵەت قەرەبووی خانەوادەی شەهیدان و بریندارەکانی کردە تیرۆریستیەکان دەکاتەوە. جێگەی ئامارژەیە نەك قەربووی نەکردونەتەوە بگرە ئەو مووچە و منحەیەی کە دەدرێت بە کەسوکاری شەهیدان و جینۆسایدکراوان و زیندانیانی سیاسی و بەرکەوتووانی چەکی کیمیاوی لەلایەن حکوومەتی هەرێمی کوردستان دابین کراوە و حکوومەتی ناوەندی عێراق ئامادە نییە بیگرێتە ئەستۆ و لەبەرامبەریشدا هیچ بڕێك بە بوودجەی هەرێم لە هیچ کاتێکدا زیاد نەکراوە بە ناوی مووچەی ئەوانەی کە باسم کرد. ئەمەی کە هەتا ئێستا ئاماژەم پێ کردووە ئەوە لەسەر ئاستی ناوخۆی عێراقە.

لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی هەوڵی بەردەوام هەبووە کە کەیسی جینۆسایدی کورد لە کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی و لەلایەن وڵاتانی بیانی وەکو حکوومەت یاخود پەرلەمانیان و ڕێکخراوە نێودەوڵەتیەکان بە جینۆساید بناسێنرێت. لە ١٤-٤-٢٠٢٣ یادی سی و پێنجەمین ساڵیادی جینۆسایدی کورد وەزارەتی کاروباری شەهیدان و ئەنفالکراوان لە هەولێر دیدارێکی سازدا

بە ناونیشانی (جینۆسایدی کورد، دەرفەتەکانی ناساندن و قەرەبووکردنەوەی قوربانییان)، لە دیدارەکەدا کونسوڵ و نوێنەرایەتی وڵاتان و ڕێکخراوە نێودەوڵەتیەکان و کەسایەتی بیانی بەشداریان هەبوو، لە نێویاندا کەسایەتیەکی گرنگ ئامادەی دیدار بوو بە ناوی (پرۆفیسۆر د.گریگۆری ستانتن) کە دامەزرێنەر و سەرۆکی ڕێکخراوی نێودەوڵەتی جینۆساید وۆچە (Genocide Watch)، ناوبراو یەکێکە لەو زانا و کەسایەتیانەی کە زۆر بە ووردی کاری کردووە لە بواری جینۆساید و پشتگیری گەلانی جینۆسایدکراوی کردووە بۆ ئەوەی کەیسەکانیان لە ئاستی نێودەوڵەتی بناسێرێت، و پێشتر سەرۆکی ڕێکخراوی نێودەوڵەتی زانایانی جینۆساید بووە، ئامادەبوونی ناوبراو لە دیدارەکەدا بەلای منەوە زۆر لێکدانەوە هەڵدەگرێت، هاوشانی ناوبراو (ئاورینگ شاوەیس) سەرۆکی کەی جی لۆبی سەنتەر و پارێزەرێکی بیانی بەناوی سیلڤیا بەدیدەکران لە دیدارەکەدا. د.گریگۆری ستانتن لە وتارەکەیدا لە پانێڵی یەکەمی دیدارەکە باسی ئەوەی کرد کە خاتوو ئاورینگ شاوەیس داواکاریەکی نووسیوە و ئێستا لە لایەن د.ستانتن و ڕاوێژکار سێڤیلیا ڕۆناو پێداچوونەوەی بۆ دەکەن و دواتر دەخرێتە بەردەم یەکێتی زانایانی جینۆسایدی نێودەوڵەتی بۆ ئەوەی کەیسی کورد بە جینۆساید بناسێنن لە کۆنگرەی خۆیاندا. لە پەراوێزی دیدارەکەدا گفتوگۆیەکم هەبوو لەگەڵ خاتوو ئاورینگ شاوەیس و ئاماژەی بە ئەوە کرد کە سەرقاڵی پرۆژەیەکە بۆ بە جینۆساید ناساندنی کەیسەکانی کۆمەڵکوژی و جینۆسایدی کورد لە ئاستی نێودەوڵەتی و بۆ ئەم مەبەستە داواکاریەکم لە چوارچێوەی لائیحەیەك ئامادە کردووە بۆ ئەوەی پێشکەشی ڕێکخراوی نێودەوڵەتی زانایانی جینۆسایدی بکەم. ئەگەر ئەم پرۆژەیە بگاتە ئەنجام ئەوا هەنگاوێکی گرنگە کە کۆمەڵکوژی کورد دەباتە ئاستی نێودەوڵەتی لەوێوە دەکرێت بە پاڵپشتی ئەم ڕێکخراوە و کەسایەتیانە لە دەوڵەتان و نەتەوەیەکگرتووەکان و ڕێکخراوە نێودەوڵەتیەکان کۆمەڵکوژی کورد بە جینۆساید بناسێنرێت، کە خزمەتێکی گەورەیە بە ئەم دۆزە. لەداوی ئەم قۆناغە دەتوانێن لە ڕێگەی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی فشار لەسەر عێراق بکرێت کە دەست بکات بە هەنگاوەکانی قەرەبوو کردنەوەی کەیسەکانی جینۆسایدی کورد کە بەپێی بڕیاری دادگای باڵای تاوانەکانی عێراق دەبوو لە دوای دەرچوون بڕیارەکە جێبەجێ بکرابوایە. هەروەها دەتوانین فشار بخەینە سەر ئەو کۆمپانیا بیانیانەی کە هاوکاری ڕژێمی دیکتاتۆری بەعس بوونە لە کۆمەڵکوژی کورد لە ڕێگەی دادگای وڵاتان و نێودەوڵەتییەوە.

بە نێودەوڵەتی کردنی کەیسی کۆمەڵکوژی کورد و بە جینۆساید ناساندنی لە ئاستی وڵاتاندا کارێکی زۆر گرنگە و لەم ڕێگەیەوە دەکرێت خزمەت بە ئەم قوربانیانە بکرێت هەروها وەکو فشاریش بەکار بێت لەسەر حکوومەتی عێراق.

بایەخی ژینگە پارێزیی

ڕانیا محمود سەعید
قوتابی زانکۆی سۆران بەشی زانستە کۆمەڵایەتیەکان قۆناغی سێ

بێگومان ژینگە بەخشێشێکی خودایە و هەرچی لە نێو ئەم چوارچێوەیەدا فەراهەم کراوە بۆ خزمەتی مرۆڤ دروست کراوە، بۆیە پێویستە لەوە تێبگەین کە چۆن کلتوری ژینگە پارێزیمان بەهێز بکەین؟ بێگومان ئەمەش لە کاتی وەرزی بەهاردا خەڵکانێك زۆر گەشت و سەیران دەکەن و ژینگە پیس دەکەن. بۆیە پێویستە سەرەتا ڕێنمایی ژینگەپارێزی بدرێتە هاووڵاتیان و ڕۆشنبیری ژینگەپارێزی لەلایەن هاووڵاتییانەوە زیاتر پەرەی پێبدرێت. بەتایبەتی کاتێك دەچین بۆ گەشت هەولبدەین ژمارەیەکی کەمتر ئۆتۆمبێل بەکاربهێنن و بۆ هەر خانەوادەیەك تەنها یەك ئۆتۆمبێل هەبێت، نەوەك زیاتر لە یەك و دوان و سیان. ئەمەش بەو ئومێدەی جەنجاڵی زۆر نەبێ و ژینگەکەش کەمتر پیس ببێت. هەروەها پێویستە ئەو شوێنەی کە بۆی دەچین، لە دوایی خۆمان پاکی بکەینەوە، بەتایبەتی وا باشترە پاشماوەکان لەگەڵ خۆمان ببەینەوە لایەنی پەیوەندیدار بەشێکی گرنگن لە پاراستنی ژینگە، بەڵام خەڵکیش ڕۆڵی گرنگی هەیە، هەربۆیە پێویستە هەر تاکێك لە ئێمە بەرپرسیارەتی ژینگە پارێزی هەڵبگریت، چونکە لە توانای هیچ ڕێکخراوێك و لایەنێك نیە بە تەنها پارێزگاری لە ژینگە بکات.

خودی پاراستنی ژینگە و بەکلتور کردنی ژینگەپارێزی لەسەر هەموو تاکێك پێویستە جێبەجێ بکات، پاراستنی ژینگە واتە گەشەپێدانی هۆشیاریی ژینگەیی، ئەمەش دەکرێت لەڕێگەی ئەنجامدانی کۆڕ و سیمینار و ڕێگەکانی ترەوە ئەم ڕۆشنبیرییە لەلای خەڵك زیاتر بکەی، ئەمەش وێڕای بە پرۆگرامکردنی پاراستنی ژینگە لە قوتابخانەکان، چونکە مرۆڤ هەمیشە لە پەیوەندییەکی بەهێزدایە لەگەڵ ژینگەی دەوروبەری، بۆیە پاراستنی ئەرکێکی نیشتمانی و ئایینی و نەتەوەییە. هەربۆیە پێویستە گرنگی بە پاراستنی شەقامەکان و قوتابخانەکان بدرێت، بەتایبەتیش پێویستە دایك و باوکان، منداڵەکانیان وا پەروەردە بکەن کە ژینگە دۆست بن و هەمیشە بیر لە پاك و خاوێن ڕاگرتنی ژینگە و کۆمەڵگەکەمان بکەنەوە.

دەبێ ئەوەمان لەبیرنەچێت کە ئێمە ئەرکمان لە ژینگە دەوێت، بۆیە پێویستە مافەکانیشی جێبەجێ بکەین. ئەمەش دەبێتە هۆی زیاتر خزمەتکردنی خۆمان و دەبێتە هۆی پێدانی هەوا و ژینگەیەکی پاك بۆ خۆمان.

ڕۆڵی هاوبەشی حکوومەت و خەڵك بۆ گەیشتن بە گەشە پێدان

ئەڤین ئەبابەکر

هەرێمی کوردستان، وەك هەرێمێکی خاوەن حوکمڕانی سەربەخۆ، پێویستی بەهێزی گەل هەیە بۆ گەیشتن بە ئامانجە سیاسی و ئابوورییەکانی. ڕۆڵی مرۆڤەکان لە گەیشتن بەو ئامانجانەدا زۆر گرنگە و لەم بابەتەدا لێی دەکۆڵینەوە.

١- پاڵپشتیکردنی حکوومەت: یەکێك لە ڕۆڵەکانی خەڵك لە گەیشتن بە ئامانجە سیاسی و ئابوورییەکانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان پشتیوانی حکوومەتە. خەڵك بە بەشداریکردن لە ڕێگاکانی پشتیوانی حکوومەت هەوڵدەدەن یارمەتی حکوومەت بدەن بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی.

٢-بەشداریکردن لەهەڵبژاردنەکان: بەشداریکردن لەهەڵبژاردنەکان ڕۆڵێکی تری خەڵکە لە گەیشتن بە ئامانجە سیاسییەکانی حکوومەت. بە بەشداری کارای خەڵك لە هەڵبژاردنەکاندا، حکوومەت دەتوانێت بە ئاسانی نوێنەرانی خۆی هەڵبژێرێت و بە ئاسانی پلانەکانی جێبەجێ بکات.

٣. بەشداری لە بەرهەمی ناوخۆدا: خەڵك دەتوانن بەشداری چالاکانە لە بەرهەمی ناوخۆدا بەشداری لە گەشەی ئابووری حکوومەتدا بکەن. لەگەڵ بەرهەمهێنانی کاڵای ناوخۆ پێویستی بە هاوردەکردن کەم دەبێتەوە و ئەمەش ئابووری ناوخۆ بەهێز دەکات.

٤-دانی باج: دانی باج یەکێکە لە ڕۆڵەکانی خەڵك لە گەیشتن بە ئامانجە سیاسی و ئابوورییەکانی حوکومەت. حکوومەت بە پێدانی باج بە ئاسانی دەتوانێت بودجەی خۆی دابین بکات و بەرنامەکانی جێبەجێ بکات.

٥. پاراستنی ئاسایش و سەقامگیری: پاراستنی ئاسایش و سەقامگیری یەکێکی ترە لە ڕۆڵەکانی خەڵك لە گەیشتن بە ئامانجە سیاسیەکانی حکوومەت. حکومەت بە پاراستنی ئاسایش و سەقامگیری دەتوانێت بە ئاسانی پلانەکانی جێبەجێ بکات و گەشەی ئابووری بەدەست بهێنێت.

٦- پێشخستنی کلتوری کار و بەرهەمهێنان: پێشخستنی کلتووری کار و بەرهەمهێنان، ڕۆڵێکی تری خەڵکە لە گەیشتن بە ئامانجە سیاسی و ئابوورییەکانی حکوومەت. مرۆڤەکان بە پێشخستنی کلتوری کار و بەرهەمهێنان بەشداری لە گەشەی ئابووری حکوومەتدا دەکەن و بە ئاسانی دەتوانن ئامانجەکانیان بگەن.

هەروەها حکوومەتی هەرێمی کوردستان ئەرکی بەرامبەر بە خەڵك هەیە کە بریتین لە:

١- پڕکردنەوەی پێداویستییە سەرەتاییەکانی خەڵك: پێویستە حکوومەت ڕێوشوێنی پێویست بگرێتەبەر بۆ دابینکردنی پێداویستییە سەرەتاییەکانی خەڵك. بۆ نموونە دابینکردنی ئاو و کارەبا و گاز و نیشتەجێبوون و خۆراك بۆ خەڵك یەکێکە لە ئەرکەکانی حکوومەت.

٢. ڕەخساندنی هەلی کار: پێویستە حکوومەت یارمەتی گەشەی ئابووری بدات لە ڕێگەی ڕەخساندنی هەلی کار و هاندانی خەڵك بۆ کارکردن و بەرهەمهێنان.

٣. پەرەپێدانی ژێرخانی ئابووری: پێویستە حکوومەت وەبەرهێنان بکات لەپێناو پەرەپێدانی ژێرخانی وڵات. بۆ نموونە دروستکردنی ڕێگاوبان و پرد و فڕۆکەخانە و هتد.

٤. دابینکردنی خزمەتگوزاری تەندروستی و چارەسەری: پێویستە حکوومەت خزمەتگوزاری تەندروستی و چارەسەری پێشکەش بکات لەپێناو پاراستنی تەندروستی خەڵك.

٥- دەستەبەرکردنی ئاسایش: پێویستە حکوومەت ڕێوشوێنی پێویست بگرێتەبەر بۆ پاراستنی ئاسایش و سەقامگیری، بۆ نموونە پتەوکردنی پۆلیس و هێزە ئەمنییەکان.

٦. پەرەپێدانی پەروەردە: پێویستە حکوومەت بەرنامەی پێویست جێبەجێ بکات و هاوکاری گەشەی ڕۆشنبیری بکات لەپێناو پەرەپێدانی پەروەردە.

٧- بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی: پێویستە حکوومەت ڕێوشوێنی پێویست بگرێتەبەر بۆ بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی، بۆ نموونە دامەزراندنی دادگای تایبەتی گەندەڵی و چڕکردنەوەی سزای گەندەڵی.

٨- پاراستنی ژینگە: پێویستە حکوومەت ڕێوشوێنی پێویست بگرێتەبەر بۆ پاراستنی ژینگە. بۆ نموونە پاراستنی دارستانەکان و سەرچاوە ئاوییەکان..هتد.

ئەنجام

ڕۆڵی خەڵك لە گەیشتن بە ئامانجە سیاسی و ئابوورییەکانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان زۆر گرنگە. بە ئامادەبوونی چالاکانەی خەڵك لە پاڵپشتیکردنی حکوومەت و بەشداریکردن لە هەڵبژاردنەکان و بەشداریکردن لە بەرهەمی ناوخۆ و پێدانی باج و پاراستنی ئاسایش و سەقامگیری و پێشخستنی کلتوری کار و بەرهەمهێنان، حکوومەت دەتوانێت بە ئاسانی ئامانجەکانی بپێکێ و گەشەی ئابووری بەدیبهێنێت. بۆیە پێویستە خەڵك ڕۆڵی خۆیان ببینن لە گەیشتن بە ئامانجەکانی حکوومەت وەك کۆمەڵگەیەکی چالاك و دینامیکی.

بەگشتی هاوکاری و هەماهەنگی نێوان حکوومەت و گەل زۆر گرنگە و بە جێبەجێکردنی ئەرکەکانیان هەردووکیان دەتوانن بەشداربن لە گەشەکردن و گەشەسەندنی وڵاتدا. لە کۆتاییدا بە لەبەرچاوگرتنی ڕۆڵی گرنگی خەڵك لە گەیشتن بە ئامانجە سیاسی و ئابوورییەکانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان، پێویستە گرنگییەکی تایبەت بە چارەسەرکردنی کێشە و پێداویستییەکانیان بدرێت بە مەبەستی گەیشتن بە گەشە و گەشەسەندنی بەردەوام.

"ئەگەر بارزانی نەمر نەبوایە ئێستا کورد بەو شێوەیە نەدەبوو"

"شۆڕشی ئەیلوول شۆڕشی هەموو کورد بوو"

"بارزانی نەمر کەسێکی دادپەروەر و یەکسانخواز بوو"

زاری کرمانجی – سۆران:

عەمید ئەحمەد برایم، ناسراو بە ئەحمەد خەلانی، پێشمەرگەی هەردوو شۆڕشی ئەیلوول و گوڵان، لە بەرنامەی پێشمەرگە کە هەموو رۆژانی یەك شەممە لە رادیۆی زاری کرمانجی پێشکەش دەکرێت، رایگەیاند: بارزانی نەمر کەسێکی دادپەروەر و یەکسانخواز بوو، جیاوازی لە نێوان پێشمەرگەدا نەدەکرد و بە یەك چاو تەماشای هەموو کەسێکی دەیکرد.

دەشڵێ: ئەگەر بارزانی نەمر لە کورد نەبوایە خاوەن، ئێستا شتێك نەدەبوو بەناوی کورد.

عەمید ئەحمەد برایم، گوتی: کوڕە جووتیارێکم لە ساڵی ١٩٥٠ لە دایك بوومە سەرەتای خوێندنەکەم لە گوندی خەلان بووە کە دەکەوێتە سنووری حاجی ئۆمەران لە ساڵی ١٩٦٧ لەناو پردان چەکی شەڕەفم کردۆتە شان و بوومەتە پێشمەرگە، ئەو کات کە بوومە پێشمەرگە لای سەیدا ساڵح یوسفی بووم، ئەو کات تەمەنم ١٧ ساڵ بوو. کاتێك کە بوومە پێشمەرگە ٥ دینارم وەردەگرت دواتر بوو بە ١٠ دینار، بە مانگیش نەدەگەڕاینەوەماڵەوە.

ئەحمەد خەلانی، وەسفی بارزانی نەمر دەکات و دەڵێت: بارزانی نەمر کەسێکی دادپەروەر و یەکسانخواز بوو، جیاوازی لە نێوان پێشمەرگەدا نەدەکرد و بە یەك چاو تەماشای هەموو کەسێك دەیکرد، پشتی هەژار و لێقەوماوانی دەگرت، کەسێك کارێکی هەبوایە و هاتبایە لای کارەکەی بۆ جێبەجێ دەکرد، پاشان دەگەڕایەوە، ئەوە نەبوو چووبایە لای و کارەکەی جێبەجێ نەکردبایە، کە رۆژانە خەڵکێکی زۆر دەهاتە لای بارزانی نەمر، کە ئەو کات من کاری نامە و بەریدم دەکرد، بەریدیم بۆ مەکتەبی سیاسی دەبرد، هاتووچۆیەکەش هەموو بەپێیان بوو، تا نامەیەکمان دەبرد جاری وا هەبووە سێ رۆژی پێ دەچوو.

ئاشکراشی کرد: شۆڕشی ئەیلوول شۆڕشی هەموو کورد بوو، خەڵکی هەر چوار پارچەی کوردستان تێدا بەشدار بوون، بەیاننامەی ١١ی ئادار کە مۆرکرا من لەوێ بووم، بەیاننامەکە شتی زۆر باشی تێدا بوو یەکەم جار بوو حکوومەتی عێراق دان بە مافی کورد بنێت، پاش ماوەیەکی کەم حکوومەتی بەعس پاشگەزبوویەوە بەوەش جارێکی دیکە شەڕ لە نێوان هێزی پێشمەرگە و حکوومەتی عێراق روویدا.

گوتیشی: کاتێك مەلاکان لە حاجی ئۆمەران هاتنە لای بارزانی نەمر من لەوێ بووم، کاتێك کە خۆیان تەقاندەوە هەموو کەسێك دوعای دەکرد بارزانی نەمر سەلامەت بێت، لەگەڵ ئەوەش ئەوانە مەلا نەبوون، بەڵکو ئەوانە بەرپرسی سەربازی بوون، کاتێك کە زانیمان بارزانی نەمر سەلامەت دەرچووە، زۆر دڵخۆش بووین و خەڵك خێری دەکرد، کاتێك کە لە ساڵی ١٩٧٥ شۆڕشی ئەیلوول تێکچوو ئاوارەی ئێران بووین، رژێمی بەعس کە زانی من پێشمەرگەمە هەموو ماڵباتەکەی منی گرتن و بردنە ناوەڕاست و باشووری عێراق.

دەشڵێ: کاتێك بارزانی نەمر کۆچی دوای کرد ئێمە لە دۆڵی رۆستێ بووین لە رادیۆ گوێبیست بووین کە بارزانی نەمر کۆچی دوای کردووە، ئەو هەواڵە نەك بۆ ئێمە ناخۆش بوو، بەڵکو بۆ هەموو جیهان ناخۆش بوو، بەتایبەتی بۆ کوردانی هەر چوار پارچەی کوردستان، چونکە بارزانی سەرکردایەتی کوردی دەکرد، ئەگەر ئەو لە کورد نەبوایە خاوەن، ئێستا شتێك نەدەما بەناوی کورد.

دیارکرد: ئیدریس بارزانی، ئەندازیاری بەرەی کوردستانی بوو، ئەو بەرەی دەستکەوتی زۆری بۆ کورد بەدەست هێنا، خەڵکی کوردستان لە دژی رژێمی بەعس راپەڕین و کوردستان ئازاد بوو، ئەوەش ئەوەمان پێ دەڵێ، ئەگەر حیزبەکان یەك بن هیچ هێزێك ناتوانێت دەست بۆ کوردستان درێژ بکات.

گوتیشی: کاتێك راپەڕین کرا ئێمە لە ئێران بووین، لە ١-٣ هاتینە سنووری کوردستان و بەپێیان هاتین بۆ دۆڵی رۆستێ، دواتر ٩ی ٣ هاتینە دیانا، من و عەبدولرحمان بە بێشێ دا هاتین، قادرە سۆر و مەلا وسۆ بەناو پیرەسوەیان دا هاتن کە خەڵکی ئەو گوندە کوردپەروەر بوون و دڵسۆزی رێبازی بارزانی بوون، دواتر چووینە ماڵی عزەت سلێمان بەگ، رۆژی دواتر سەرۆك بارزانی لە شەقلاوە هاتە سۆران، بۆ کوێ چووباینە سەرۆك بارزانی لە پێش ئێمە بوو ئەوەش زیاتر ئێمەی هان دەدا کە بەرگری لە خاکی پیرۆزی کوردستان بکەین، هەروەها خەڵك زۆر لەگەڵ ئێمە هاوکار بوو، بۆیە ئەگەر خەڵك نەبوایە کوردستان پاك نەدەبوویەوە لە رژێمی بەعس.

دەشڵێ: بەرپرسەکان پشتیان لە پێشمەرگە کردووە، بەتایبەتی پێشمەرگە دێرینەکان، سەرۆك بارزانی هێزێکی دروست کردووە بەناوی هێزی خەبات، لەو هێزە دەوام دەکەین، پێویستە زیاتر رێز لە پێشمەرگە دێرینەکان بگیرێت، چونکە ئەگەر ئەوان نەبوانە زۆر بەزەحمەت بەو رۆژە دەگەیشتین.

گوتی: ٦ کەس لە بنەماڵەکەمان شەهیدن تەنها ٣ برام شەهید بوونە، هەمووانیش لەسەر رێبازی بارزانی نەمر شەهید بوونە، کە رێبازی بارزانی، رێبازێکی راست و دروستە، خۆشم هەڵگری مەداڵیای بارزانی نەمرم، کە لە ساڵی ٢٠١٣ سەرۆك بارزانی لە باڵەکایەتی مەداڵیای بارزانی نەمری بە مندا، منیش وەکو چاوی خۆم دەپارێزم.

"پێویستە پەکەکە رێز لە سەروەری خاکی هەرێمی کوردستان بگرێت"

"دەبێت لایەنە سیاسییەکانی هەرێم وەکو پێشمەرگە یەکگرتوو بن"

زاری کرمانجی– سۆران:

عەمید زرار سدیق، فەرماندەی هێزی سۆران، میوانداری بەرنامەی پێشمەرگە بوو، ئەو فەرماندەیە باسی لەو رۆژانە کرد کە بۆ یەکەمجار بوو بە پێشمەرگە، هەروەها باس لە خەبات و قوربانیدانی هێزی پێشمەرگە و ئەو ئەمن و ئارامییەی ئێستا لە کوردستان هەیە دەکات.

عەمید زرار سدیق، گوتی: لە ساڵی ١٩٩١ بوومەتە پێشمەرگە، ئەوکات حەسەن ئاغای زێوەی بەرپرسمان بوو، لە هەمان ساڵیش بەشداریم کرد لە راپەڕین کە رۆژێکی مێژوویی بوو و شانازی پێوە دەکەم، راستە راپەڕین جەماوەر کردی، بەڵام بە پشتگیری راستەوخۆی سەرۆك بارزانی و پێشمەرگە بوو، خودی سەرۆك بارزانی سەرپەرشتی دەکرد، لە ماوەی ٣ بۆ ٤ کاتژمێر تەواوی سۆران ئازادکرا و سێ کەسیش شەهید بوون، دیلێکی زۆری رژێمی بەعسیش کەوتنە دەست پێشمەرگە، بەڵام سەرۆك بارزانی بڕیاریدا نابێت بەهیچ شێوەیەك هەڵسوکەوتی خراپیان لەگەڵ بکرێت، ئێمەش پابەندبووین بە رێنمایەکانی سەرۆك بارزانی، خەڵکی کوردستان زۆر دڵخۆشبوون بەوەی کە بۆ یەکەمجار کوردستان لەدەست ڕژێمی بەعس رزگارکرا، بەوەش بناغەیەکی نوێ بۆ نەوەکانی داهاتوو دانرا، هەموو ئەو دەستکەوتانەی بە دەستهاتوون بەهیمەتی سەرۆك بارزانی بووە، جاران کەس بەهیوای ئەوە نەبوو کە بە سەلامەتی لە بازگەکان دەرباز ببێت، بەڵام ئێستا هەموو بازگەکانی کوردستان کوردن و بە ئارامی هاتووچۆ دەکەین، کەچی هێشتا هەندێك کەس هەن رازی نین و گلەیی دەکەن، کاتی خۆی کە باب و باپیرانمان لەگەڵ بارزانی نەمر بوون بۆمان دەگێڕنەوە ئەوان نەهامەتی زۆریان بینیوە.

عەمید زرار سدیق، گوتیشی: ئەو راپەڕین و شەڕانەی کراون، بۆ ئازادکردنی کوردستان کراون بۆ ئەوەی بە ئازادی بژین، پێویستە هەموو لایەنە سیاسییەکانی هەرێم یەکگرتوو بن، ئەم دەستکەوتانەی بە دەست هاتوون بپارێزن، ئەو دەستکەوت و ئازادیەی کە هەیە لە سایەی سەرۆك بارزانی و پێشمەرگە بە دەستهاتووە، ئێستا دەبێت هەموو لایەنەکان شانازی بەو رۆژانەوە بکەن و یەك دەنگ بن، چونکە ئەگەر کوردستان تێك بچێت، لە هەموومان تێك دەچێت، بارودۆخی کوردستان ئارام ببێت هەموومان هەست بە ئاسوودەیی دەکەن، کاتێك کە لە کۆبانێ بووە شەڕ هێزی پێشمەرگە بوو بە هانایان چوو، ئەو بوومەلەرزەی لە تورکیا روویدا هەرێمی کوردستان بەهانایانەوە چوو، ئەوەش لەسەر ئاستی ناوخۆ و دەرەوە دەنگی دایەوە.

سەبارەت بە بوونی پەکەکە لە گوند و ئاوایەکانی ئیدارەی سۆران، ئەو بەرپرسەی هێزی پێشمەرگە ئاشکرای کرد: پێویستە پەکەکە رێز لە سەروەری خاکی کوردستان بگرێت، کە بە دەربەدەری و ماندووبوون توانیومانە کوردستان ئازاد بکەین، بۆیە پێویستە ئەوانیش بەرژەوەندی ئەم وڵاتە لەبەرچاو بگرن، چۆن دەبێ ئەوان بێنە نێو خاکی ئێمە و لەگەڵمان بخۆن و بخۆنەوە کەچی خراپەش بەرامبەرمان بکەن و کێشە بۆ هاووڵاتیانی ئێمە دروست بکەن، بە هەزاران خەڵك دەچن گوندەکانیان ئاوەدان دەکەنەوە دواتر بەهۆی ئەوانەوە ناتوانن لێی بژین و بە ناچاری دەبێت بەجێ بهێڵن، پێویستە ئەوان ئاگاداری خەڵکی ئەو شوێنانە بن زیانیان پێنەگەیەنن نەك دەریان بکەن و گوندەکانیان خراپ بکەن، بۆیە داوا لە پەکەکە دەکەم رێز لە سەروەری خاکی هەرێمی کوردستان بگرێت.

عەمید زرار سدیق، فەرماندەی هێزی سۆران، لە کۆتایی قسەکانیدا داوایەك ئاراستەی هێزە سیاسییەکانی هەرێمی کوردستان دەکات و دەڵێت: وەزارەتی پێشمەرگەمان هەیە کە هی هەموو حیزبەکان و خەڵکی کوردستانە، هەر دوو حیزبی پارتی و یەکێتی چەکداریان هەیە، سەرۆك بارزانی، سەرۆکی هەرێم و سەرۆکی حکوومەتیش تەرکیز لەوە دەکەنەوە کە دەبێت هەموو هێزی پێشمەرگە سەر بە وەزارەتی پێشمەرگە بێت، هێزە هاوپەیمانەکانیش هەمان بیرۆڕایان هەیە، پێویستە لایەنە سیاسییەکان هاوکاری یەکتر بن و پێکەوە هەرێمی کوردستان بپارێزن، پێشمەرگەش هی هەموو کوردستانە بەبێ جیاوازی.

گەنجانی ئیدارەی سۆران: پێویستە بایەخی زیاتر بە سەنتەر و ناوەندە ڕۆشنبیری و هونەرییەکان بدرێت

* هەر کۆمپانیایەکی کەرتی تایبەت، پێویستە سپۆنسەری سەنتەرێکی ڕۆشنبیری و هونەری بکات.
* بایەخی زۆر بەپرۆژەی خزمەتگوزاری دراوە، تەنیا بواری ڕۆشنبیری ماوە.
* بوونی هۆڵەکانی شانۆ و موزیك و سینەما، سیمایەکی جوانتر بە ئیدارەکە دەبەخشن.
*پێویستە خولەکانی پەروەردە و پیشەیی و فێرکردن و پێگەیاندن و هۆشیاریی بۆ گەنجان بکرێتەوە.

زاری کرمانجی – سۆران :
بەشێك لە گەنجانی ئیدارەی سۆران پێیان وایە، پرۆژەی خزمەتگوزاری باش ئەنجامدراوە بۆ شارەکان و ڕێگاکان باشترکراون لە جاران و دەڤەرەکە سیمایەکی تری بەخۆوە بینیوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا داواکارن لایەنی هونەری و ڕۆشنبیری پەراوێز نەخرێت و شان بە شانی پرۆژە خزمەتگوزارییەکان کار بۆ بەرەوپێشچوونی ئەو بوارانەش بکرێت، پێشکەوتن و جوانی شارەکان بەلای ئەوانەوە تەنیا لە بینایی بەرز و ڕێگای باش دا نییە، بەڵکوو لایەنی ڕۆشنبیریی و هونەریش هێزێکی زیندووی دەرخستن و پێشکەوتنی شارن.
هیمداد ڕەفعەت، قوتابی زانکۆی سۆرانە، لە بەشی دەروونناسی، بوونی پارکی زیاتر لە قەزای ناوەندی سۆران بە پێویست دەزانێت، کەمتەرخەمی کردن لە بنیاتنان و دروستکردنی شوێنەکانی کات بەسەربردن و حەوانەوە، گەنجان ناچار بە چوونی گازینۆ و کافتریاکان دەکات و دەڵێ: "پێویستە کاری زیاتر بۆ سەوز کردن و دروستکردنی پارکی نوێی بکرێت، لە قەزای ناوەندی سۆران دوو پارك هەیە و هەردووکیان دەکەونە سەنتەر و دەروازەی بازاڕ و وەك پێویست نین و بە کەڵکی دانیشتن و کات بەسەربردنیان نەماوە، بۆیە لە جیاتی ئەوە پێویستە بیر لە نۆژەنکردنەوە یان پارکی سەردەمیانە و شارستانییانە تر دروست بکرێن، تا هاوشاریان بە هەموو چین و توێژەکانییەوە ڕووی تێ بکەن و کاتەکانیان تێدا بەسەر ببەن، جا ئەو پارکانە گشتیی بن یا لە ژێر سەرپەرشتی کەرتی تایبەت بیت،"
هیمداد، چەند بەشێك وەك پێشنیار لە نێو پارکەکان دەخاتەڕوو و دەڵێ: "پارکەکان ئەگەر لەلایەن کەرتی تایبەت یا ئیدارەی سۆرانەوە دروست بکرێن، پێویستە چەند شوێن و بەشێکی تایبەت بۆ هۆشیاری کۆمەڵایەتی لە نموونەی یانە و کتێبخانە و سەنتەر و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی و سەنتەرەکانی فێربوونی زمانی بۆ زیاد بکرێن، لەگەڵ شوێنی تایبەت بە ئەنجامدانی خول و سیمینار و کۆبوونەوە جەماوەرییەکان".
ئەو قوتابیەی زانکۆ، داواکاریشە لە ئیدارەی سۆران، مەرج بەسەر کۆمپانیاکانی کەرتی تایبەت بسەپێنێت کە هەر یەکە و لای خۆیانەوە سپۆنسەری سەنتەرێکی ڕۆشنبیریی و یان هونەری بکەن، تاکوو کاریگەرییان زیاتر بێت لە نێو کۆمەڵگە:" گرنگە ئیدارە، هەر کۆمپانیاکی کەرتی تایبەت کە پرۆژە وەردەگرێت مەرجی سپۆنسەرکردنی سەنتەرێکی ڕۆشنبیری و گەشەپێدان و پەرەپێدانی کۆمەڵایەتی بەسەردا بسەپێنرێت، لەگەڵ ئەوەشدا پێویستە پەیکەری سەنتەرەکان سەر لە نوێی و بە هێز و توانای گەنجانەوە دابرێژرێنەوە و هەر کارگێڕێکی سەنتەر بەپێی پسپۆڕی و بڕوانامەکەیان بێت، کارگێڕەکان ئەرکی خۆیان ئەنجام بدەن لە ڕووی هۆشیاری کۆمەڵگە".
کارێز عەبدوڵڵا، شوێنی کتێبخانەی گشتی سۆران، بە دوور دەزانێت لە سەنتەری شار و باس لەوە دەکات کە ڕێژەیەکی کەم لە گەنجان سوودی لێ دەبینن و دەڵێ: "کتێبخانەی گشتی هەیە لە شار، بەڵام دەبێت تاکسی بۆ بگریت تا سەردانی دەکەیت و سوود لە پەرتووکەکانی وەردەگریت، دەبووایە شوێنی پەرتووکخانە لە سەنتەری شار یان نزیك بازاڕ بێت، بۆ ئەوەی زۆرترین قوتابی و گەنجان سوودی لێ ببینن،"
کارێز، نیگەرانە لە نەبوونی هۆڵی شانۆ و سینەما لە شارەکەیدا و پێی وایە ئەو دوو بوارە پەراوێز خراوە و بە دروستکردنی هۆڵی سینەما و شانۆ، ئەو هونەرە لە کاڵبوونەوەی یەکجاری ڕزگاری دەبێت و دەڵێ:"شار تەنیا بە بینایەی بەرز و جوانی ڕێگاوبان پێش ناکەوێت، بەڵکوو بوونی هۆڵەکانی شانۆ و میوزیك و سینەما و چالاکی هونەری و ڕۆشنبیریی سیمایەکی جوانتر بە ئیدارەکە دەبەخشن."
نەزیرە ئیسماعیل، هاوشێوەی دەیان گەنجی دیکەی ئەم دەڤەرە، دەرچووی زانکۆیە و تا ئێستا دانەمەزراوە و لە کاتی پشوو و بێکاربووندا نازانێت ڕوو لە کوێ بکات و کاتەکانی چۆن بەڕێ بکات، ئەو دەڵێ: "لەم دەڤەرە ڕێژەیەکی زۆر لە دەرچووانی زانکۆ و پەیمانگاکان هەن و تا ئێستا دانەمەزراون و بێ کار تێ دەسووڕێنەوە، پێویستە ئیدارەی سۆران کاری ڕژد بکات بۆ دامەزراندنیان، ئەوەی تریش بایەخدانە بە دروستکردنی پارکی زیاترە، بەتایبەت پارکەکانی هاوشێوەی شارە گەورەکانی کوردستان کە خاوەنی چەندین بەشی خزمەتگوزاری زۆر گرنگن، کە دڵی هاموشۆکەرانی خۆش دەکات و ئارامی و ئاسوودەیی بە دڵ و دەروونیان دەبەخشێت،"
نەزیرە، باس لە پاراستنی ژینگە و هۆشیاری و ئاشتکردنەوەی گەنجان دەکات لەگەڵ سروشت و دەڵێ"بە پێویستی دەزانم تیمێکی باش و پڕ ئەزموون لە سۆران بوونی هەبێت، بۆ ئاشتکردنەوەی گەنجان بە سروشت، مانگانە ئەم تیمە لەگەڵ کۆمەڵێك گەنج، گەشت بۆ ناو سروشت ئەنجام بدەن و کات لەگەڵ جوانییەکانی سروشتی ناوچەکە بەسەر ببەن بۆ ئارامبوونەوەی دڵ و دەروونیان".
هاوار نەسرەدین، بوونی خولەکانی پەروەردە و پیشەیی و فێرکردن و پێگەیاندن و هۆشیاریی بۆ گەنجان بە گرنگ دەبینێت دەڵێت: " تا ڕادەیەکی زۆر گەنجانی دەڤەری سۆران بێ بەش بوونە لەو جۆرە خولانە، چەند ساڵێك دەبێت گەنجان بێ بەشن لە خولەکانی پەروەردە و فێربوون و پێگەیاندن، گرنگە کار لەسەر ئەو مەجالە بکرێت تا گەنجان لەوە زیاتر هۆشیار بکرێنەوە و جیاواز تر دەربکەون لە شارەکانی تر، هەست دەکەم لە غیابی ئەو چالاکییانە، زۆرترین گەنج ڕۆشنبیربوون و هۆشیاریان لەبیرکردووە و تەنیا خەریکی کات کوشتنن لە کافتریا و گازینۆکان."

سوپاس کردن لە نێوان ترس، شەرم و خۆبەزلزانی دا

زاری کرمانجی – سۆران :
(سوپاست دەکەم) وشەیەکی سادەیە، بەڵام سەرنجڕاکێش و پڕ بەها و جێگەی ڕێزە، ئەو دەستەواژەیە کەمتر لە نێوان گەنجان بەکار دێت، بۆیە گەنجێك دەڵێ دەکرێ هۆکارەکەی شەرم یا ترس بێت لە دەربڕین، یەکێکی تر دەڵێ بە پێچەوانەوە ئەوانی هەستی خۆبەزلزانیان هەیە بوێری ئەوە ناکەن ئەو جۆرە وشانە دەرببڕن.
هەڤرێست حەمەدەمین، پەروەردەی تەندروست بە داهێنەری ئەو وشە و دەستەواژانە دەزانێت و دەڵێ:"گەنجێك بە پەروەردەیەکی جوان و پڕ لە ڕێز و خۆشەویستییەوە گۆش کرا بێت، پڕ لەو جۆرە وشە و دەستەواژانە دەبێت کە ڕۆژانە لەبەرامبەر بچووکترین هاوکاریکردندا بەکاری دەهێنێت و سڵی لێ ناکاتەوە،"
هەڤرێست باس لەوە دەکات سوپاس کردن هەستێکی خۆش بە مرۆڤ دەبەخشێت و بۆ بەرامبەرەکەش بە هەمان شێوەیە و دەڵێ: "کاتێك کەسێك هاوکاریت دەکات، پێویستە بە زووترین کات سوپاسی بکەیت، چونکە گرنگە لە کاتی خۆیدا سوپاسگوزاری و پێزانینی خۆتی نیشان بدەیت، بۆ ئەوەی کەسی بەرامبەر بزانێت کە هەوڵەکانی سەرنجیان دراوە و بەهایان پێدراوە. سەرەڕای ئەوەش، ئەگەر دەربڕینی سوپاسگوزاری خۆت دوا بخەیت، ڕەنگە سەختتر بێت کە هەمان ئاستی پێزانینی ڕاستەقینە بگەیەنیت. بۆیە، دوودڵ مەبە لە دەربڕینی سوپاسگوزاری و سوپاسی بەرامبەرەکەت بکە بە زووترین کات."
سارە حسێن پێی وایە هەندێك لە گەنجان بە هۆی شەرم و ترسەوە خۆیان لە دەربڕینی ئەو وشەیە دەدزنەوە و دەڵێ: "سوپاست دەکەم وشەیەکی زۆر ئاسانە لە دەربڕین، بەڵام قورسە بۆ هەندێ لە گەنجان بە تایبەت ئەوانەی شەرمین و تا ڕادەیەك ترس بەسەریاندا زاڵە، بۆیە هەرگیز لە زمانی ئەوانەوە نابیستیت کە سوپاست بکەن لە بەرامبەر هەر کارێك کە بۆیان بکەیت، بەڵام بە گشتی سوپاسکردن کارێکی پیرۆزە و ڕێز و خۆشەویستی مرۆڤ زیاتر دەکات لە نێو کۆمەڵگە، نەك پێچەوانەکەی،"
سارا ئەوەش دەڵێ: "زۆر حەز لە بیستنی ئەو وشەیە دەکەم و بەرامبەر بە بچووکترین هاوکاریش سوپاسگوزار دەبم و بۆ چەند جارێك وەك وەفایەك بۆ کەسی بەرامبەر دووبارەی دەکەمەوە."
کامەران عومەر، ئەو گەنجانەی سوپاسی بەرامبەر ناکەن، بە کەسانی خۆبەزلزان ناو دەبات و دەڵێ: "گوناهە هاوکاری هەموو کەسێك بکرێت، بە تایبەت ئەوانەی کە لە دەمیانەوە وشەی سوپاس نابیستێ، ئەو جۆرە کەسانە بەرژەوەند پەرست و خۆپەرست و خۆبەزلزانن، بۆیە ڕێز لە هاوکاری و ماندووبوونی کەسانی تر ناگرن و فێر نەکراون کە سوپاسگوزار بن،"
کامەڕان ئەوەش دەڵێ کە سوپاس کردن تەنیا لەبەرامبەر کاری باش و هاوکاریکردن ناگوترێت، بەڵکوو کەسانێك کاتێك قسەی جوان و باش و خێر دەکەن ئەوانیش پێویستیان بە سوپاس کردنە:"پێویستە سوپاسی ئەو کەسانەش بکرێت، کە شتێکی گوتبێت کە مایەی سوپاس کردن بێت.
کامەڕان بە پێکەنینەوە باس لەوەش دەکات گەنج گەلێك هەن ئامادەیی ئەوەیان تێدایە داوای لێبوردن بکەن، بەڵام ئامادە نین سوپاسی بەرامبەرەکەیان بکەن.
سامان سەلمان پێی وایە وشەی سوپاس کاری جوان و باش لە کاری ناشیرین و خراپ جیا دەکاتەوە و دەڵێ: "کاتێك کەسێك چاکەیەکت لەگەڵدا دەکات و هاوکارییەکت پێشکەش دەکات، سادەترین وەڵامی ئەو چاکەیەی لەگەڵدا دەکات، بەکارهێنانی وشەی سوپاسە بەرامبەر بەو کەسە،"
سامان ئەوەش دەڵێ :"پێویستە ڕۆژانە و ساتی خۆیدا سوپاسی ئەو کەسانە وشەی سوپاس بەرامبەر بەو کەسانە بەکار بهێنین و دەست خۆشیان لێ بکەین، کە کاری چاك و هاوکاری خەڵك دەکەن. وەك پاڵپشتییەکی دەروونی بۆیان، هەروەها بە بیریان بهێننەوە کەوا ڕۆڵ و بوونیان لە ناو گرووپ و کۆمەڵگا زۆر گرنگە،"
سامان باس لەوەش دەکات ئەگەر لە کات نەکرێت کە هاوکاری پێشکەش دەکەن و ڕێز لە هەوڵ و ماندووبوونەوەیان نەگیرێت، جۆرێك لە ساردبوونەوە لە دەروونی کەسی بەرامبەردا دروست دەبێت و تام و خۆشی لە کار و چالاکییەکەدا نابینێت و سەرەنجام کۆمەڵگە بێ بەش دەبێت لە توانا و هێزی ئەو گەنجانە.

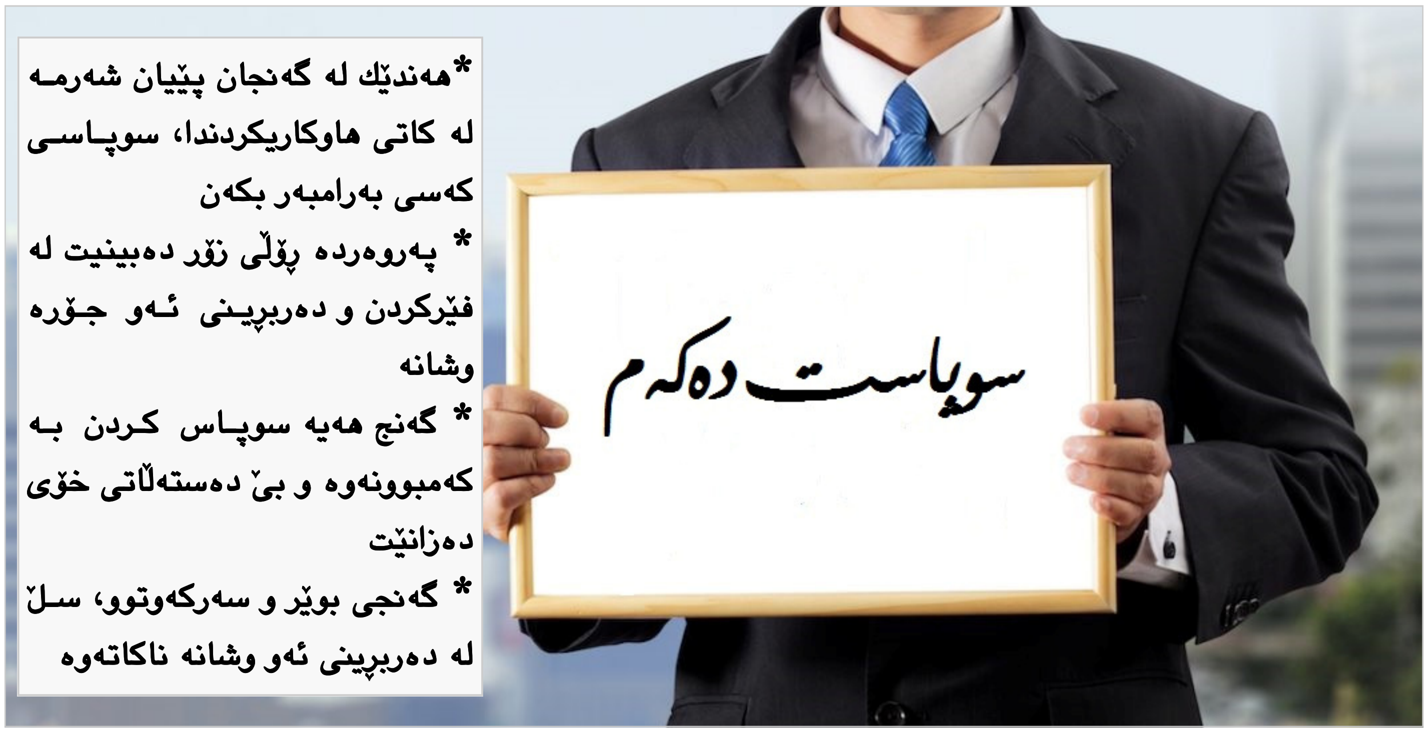

*هەندێك لە گەنجان پێیان شەرمە لە کاتی هاوکاریکردندا، سوپاسی کەسی بەرامبەر بکەن
* پەروەردە ڕۆڵی زۆر دەبینیت لە فێرکردن و دەربڕینی ئەو جۆرە وشانە
* گەنج هەیە سوپاس کردن بە کەمبوونەوە و بێ دەستەڵاتی خۆی دەزانێت
* گەنجی بوێر و سەرکەوتوو، سڵ لە دەربڕینی ئەو وشانە ناکاتەوە

دابوونەریت بەربەستە گەورەکەی ئافرەتان

"ئافرەتی کورد بەشێکی زۆر لەو نەریتانەیان شکاندووە و گۆڕانکاریان لە تێگەیشتنە کۆمەڵایەتییەکاندا کردووە"

ئاسیا مەغدید

نەعیمە عەبدولڕەحمان

درەخشان رواندزی

دکتۆرە ڤیان سلێمان

محەمەد ئامۆکەیی – زاری کرمانجی:

هەمیشە لە کۆمەڵگەی کوردی باس لە بابەتی داب و نەریتی کۆنی کوردەواری دەکرێت، بەشێك لە ئافرەتان پێیان وایە داب و نەریت بەربەستە لەبەردەم پێشکەوتنی ئافرەتان، زاری کرمانجی بۆچوونی ژمارەیەك ئافرەتی لەسەر ئەم پرسە وەرگرتووە، ئەوان پێیان وایە هێشتا داب و نەریت زاڵەو باس لەوەش دەکەن دەبێت ژنان خۆیان کار لەسەر بەرەو پێشبردنی خۆیان بکەن.

ئاسیا مەغدید، چالاکوانی مەدەنی، لەم باریەوە دەڵێت:" هەر کۆمەڵگەیەك کۆمەڵێك دابوونەریت و ئادابی خۆی هەیە، لەناوچەیەك بۆ ناوچەیەکی تر جیاوازە، دەگونجێت کلتوورێکی قورس و داخراو بێت، دەشێت کلتوورێکێك بێت لەگەڵ پێشکەوتن و کرانەوەی کۆمەڵگەکان گونجاوبێت، پێموایە کلتووری کوردی بووەتە بەربەست بۆ ئافرەتان چوونەدەرەوە، کارکردن، دەرکەوتن، هەر شتێك تۆ بتەوێت بیکەیت، هۆکارێکت بۆ دەهێنتەوە تا ڕێگریت بکات، بەناوی دابوونەریت بڕیارت لەسەر دەدات، زۆرێك لە ئێمە باوك و برا و خاڵ و مام .هتد، پشتگیریمان دەکەن، بەڵام لەترسی ئەوەی قسەی خەڵکیان نەهێتە سەر، دەڵێت کچم تووشی ڕەخنەی خەڵکمان مەکە، بۆیە کلتوورەکە کۆسپە گەورەکەی ئافرەتان و کچانی کوردستانە، زۆرجار کە ئێمە دەمانەوێت کارێك بکەین ڕووبەڕووی ناوزڕاندنی کۆمەڵگە دەبینەوە پێیانووایە، تاوانێکت کردووە، عەیبەت بۆ خێزانەکەت هێناوە، ئەو شتانەی بەعەیە ئەبینرێت، لەڕاستیدا عەیبە نیە، بەڵکو کلتوورەکەیە وایکردووە وخەڵکی ئێمەش پابەندبوون پێوەی، ئەگەرچی ئێستا خەڵك لەچاو ساڵانی ڕابردوودا تا ڕادەیەك هۆشیاربوونەتەوە .لە هەمان کاتدا پێموایە کە دەبێت ئێمەی ئافرەتانیش لە نێو جوانییەکانی داب و نەریتماندا و لە نێو جوانییەکانی ئەو پێشکەوتنانەی کە ئێستا هەن بەڵام داب و نەریتی داخراو ڕێگری دەکات، هەولبدەین جوانییەك درووست بکەین و ببینە سیمبولێك کە هەموو بیر و ڕا داخراوەکان و ڕێگرەکانیش ببنە پشتیوانمان.

نەعیمە عەبدولڕەحمان، داب و نەریت بە گشتی وای لە ئافرەت کردوو کە نەتوانیت کارەکانی خۆی بەبێ ترس بکات لە هەموو کاتێکدا دەگەڕێتەوە بۆ کۆمەڵگە، بەڵام لەکۆمەڵگەی کوردەواری داب و نەریت زیاتر زەق بووەتەوە دەبێت ئافرەتان مرۆڤ بوونی خۆیان بسەلمێنن لەکۆمەڵگەدا، ئەگەر سەیری بکەین داب و نەریت لە ناو کۆمەڵگەی کوردەواریدا بەربەستێکی گەوری دروستکردوو بۆ ئافرەتانی کورد، بەڵام ئافرەتان زۆریان خۆیان هۆکاری سەرەکین چونکە گوێ لەقسەی کۆمەڵگە دەگرن، ئەگەر ئافرەتان خۆیان ئەو ڕێچکیە نەشکێن چاوەڕێی کۆمەڵگە یاخوت ڕەگەزی بەرامبەر نەبن بۆیان بشکێنێت، چونکە کۆمەڵگە وەکو مرۆڤ سەیری ئافرەت ناکات بگرە وەکو کاڵا سەیری ئافرەت دەکات لەهەمان کاتدا ئافرەتان نیوەی کۆمەڵن و دایکی نیوەکەی ترن، لێردا ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ شەریعەتی ئیسلام یش خودای میهرەبان ئافرەتی بە ناسکی دروستکردووە، بەڵام کومەڵگە ئەمەشی پی ڕەوا نابینێت ئافرەتان دەبێت خۆیان ببنە هۆکاری بەدەستهێنانی مافەکانی خۆیان نەك چاوەڕێی کۆمەڵگە بکەن دەبێت ئافرەت ئەو بەربەستانە بشکێنێت کە بەناوی داب و نەریتەوە چوار دەوریان پێ تەنی وە دەبێت ئافرەتان خۆیان ببنە هۆکاری دۆزینەوەی ڕێگەی ژیانی خۆیان.

درەخشان رواندزی، چالاکوانێکی تری سۆرانە دەڵێ" ئەگەر بێتوو چاوێك بە مێژوو بخشێنینەوە لەگەڵ ئێستا گۆڕانکاری خێرا لە نێو کۆمەڵگەی کوردی دروست بوونە، بۆ نموونە پێشتر ئاغا هەبووە دەسەلاتەکان لە ژێر دەستی ئەو دابووە، ئەگەر کەسێك کەسێکی کوشتبا بۆ ئاشتەوای، (سولح کردن) ئاغاکا ئافرەتی بەماڵەکە ئەدا بۆ بەدڵ خوێن، ئەم ئافرەتە دەبووە قوربانی خاوەن ماڵەکە، یاخود پێشتر ئەگەر ماڵێك هاوسەرگیری کردبا ئەوە ژن بە ژنی دەکرا گەورە بە بچووك منداڵی تازە بوو لەنێو لانکە مارە دەکرا بۆ کوڕێکی ١٨ ساڵی، یا نەیان دەهێشت کچ بچێتە بەر خوێندن دەیان گووت عەیبە ئافرەت بخوێنێت ئافرەت دەبێ لەژوور بێت خزمەتی پیاو بکات ئەوەش دەبووە هۆی ماف خورانی ئافرەت، لەلایەکی ترەوە ئەگەر کچ خۆشەویستی کردبا کوڕەکا هاتبا داوای ماڵی کچەکە ئاستەنگیان دروست دەکردوو دەیان گووت چۆن حەزی لێکردیە نای دەین باوکی کچەکە لەڕەقان دەچوو بۆ بەیانی لەبرازاکەی خۆی مارە دەکرد جابرازاکەی زۆر لە تەمەنی کچەکە گەورەتر دەبوو، بەڵام سەردەمی ئێستا هەمووشت پێ چەوانە بووەتەوە و ئەم داب و نەریتە بەرەو نەمان چووە، لێرەش نابێت ڕۆڵی دەرچوونی ژمارەیەك یاسای تایبەت ئافرەت لەبیر بکرێت لەلایەن پەرلەمانی کوردستان، کە چەندین بڕگە لەخۆ دەگرێت ئەمەش هۆکار و هاندانێك بوو کە ئافرەتی کورد زیاتر بەسەر داب و نەریتە کۆنەکان زاڵبێت.

دکتۆرە ڤیان سلێمان، سکرتێری یەکێتی ئافرەتانی کوردستان دەڵێ:" داب و نەریتەکان بریتین لەو باوەڕ و ڕێوڕەسمانەی کە هزر و تێڕوانینی مرۆڤەکان لە قۆناخ و سەردەمەکانی پێشووتر باوەڕیان پێیبووە و لە ژیانی ڕۆژانەیان پراکتیزیان کردوون، بەوپێیەش بوونەتە بەشێك لە باوەڕی کۆمەڵایەتی و کولتوری کۆمەڵگە و لە نەوەیەکەوە بۆ نەوەیەکی دیکە گواستراونەتەوە و بوونەتە سەرچاوەی کردار و ڕەفتار و چالاکییە کۆمەڵایەتییەکانی مرۆڤیان ئاڕاستە کردووە، لە باسکردنی ئەم بابەتە تەنها مەبەستم لەو داب و نەریت بەها کۆمەڵایەتییانەیە، کە بوونەتە هۆکاری گرفت و دەردەسەری و سەدان ڕووداوی دڵتەزێن، واتە مەبەستم لە چەمکی داب و نەریت بەشێوەیەکی گشتی نییە، چونکە داب و نەریت لایەنی ئەرێنی هەم نەرێنی هەیە، مەبەستم ئەو نەریت و یاسا کۆمەڵایەتییانەیە کە لە خودی مرۆڤ زیاتر پیرۆزکراون و هەندێ جاریش ژیانی مرۆڤ بە تایبەت ئافرەت کراوە بە قوربانی پاراستنیان، یان بە هۆکاری ئەو داب و نەریتانە ئافرەت لە مافی بەشداریکردن لە ژیانی گشتی بێبەش کراوە، یان بەپشتبەستن بەو نەریتانە هەندێك کار و پیشە بۆ ڕەگەزێك قبوڵ دەکرێ و بۆ ڕەگەزێکی دیکە قبوڵ ناکرێ یاخود دەبێتە جێی سەرنج و ڕێگریشی بۆ دروست دەکرێ، ناچارکردنی ئافرەت بە پابەندبوون بە نەریتە کۆمەڵایەتییەکان یان چاوەڕوانییەکانی کۆمەڵگە لە ئافرەت و سەرنج خستنەسەر ڕەفتار و هەڵسوکەتەکانی و گەمارۆدانی لەنێو کۆمەڵێك چەمکی لە شێوەی ڕەفتاری گونجاو بە ئافرەت، نەکەی یان نابێ و شەرم و عەیبە و دەرنەچوون لە نەریتی باو، ئەو چوارچێوانەن کە لەژێر ناوی ئادابی گشتی و ترادیسیونی باو ئافرەتیان کۆت و بەند کردووە و ڕێگاکانی دەرکەوتن و سەرکەوتنیان لێگرتووە، چەندین ساڵ و دەیە و سەدەیە ئافرەت لەژێر ناو و بە پاساو و بۆ پابەندی بەو نەریتانە بەند دەکرێ و لێدەدرێ و دەکوژرێ و ناچار بە خۆکوشتن و خۆسوتاندن دەکرێ. هێزی ئەم نەریتانە بەشێوەیەك کاریگەرییان لەسەر بیروباوەڕی کۆمەڵگە هەیە و بەشێوەیەك دەستیان پێوەگیراوە و پیرۆزکراون کە لە سەرووی هەموو پیرۆزییەکانی دیکەی کۆمەڵگە دانراون تەنانەت ئاینیش".

لەبەردەوامی قسەکانی دا د.ڤیان سلێمان، گووتیشی:" ئێمەی ئافرەتی کورد، لەمڕۆدا بەشێکی زۆر لەو نەریتانەمان شکاندووە و گۆڕانکاریمان لە تێگەیشتنە کۆمەڵایەتییەکاندا کردووە، بەشێك لەو بەهایانە گۆڕانکاریان تێدا کراوە و کۆمەڵگە بەشێك لە پێشکەوتنەکانی قبوڵ کردووە، لەمڕۆدا ئەگەر بەشێوەیەکی یەکسانیش نەبێت، بەڵام ئافرەت لە هەموو سێکتەرەکانی کار و کایەکانی ژیان و پنتێکی کۆمەڵایەتیدا بوونی هەیە، دیارە چەندین فاکتەر ڕۆڵیان لەو گۆڕانکاریانەدا هەیە، لە هۆکارەکانی جیهانگیری و گۆڕانکارییەکانی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی، بەڵام بیرمان نەچێت داینەمۆی گۆڕانکارییەکان خودی ئافرەت و قوربانیدانیەتی بۆ ئازادی و ماف و ئەرکی یەکسان، شکاندنی تابوەکان و بەزاندنی شورای کولتور و تەلبەندی داب و نەریتە، بۆیە بە خۆشحاڵییەوە ئافرەت سەرمەشقی گۆڕانکارییە کۆمەڵایەتی و کولتورییەکانە، ئەو گۆڕانکاریانەی بەسەر بەها و باوەڕ و چەمکەکان هاتووە و تاڕادەیەك تێگەیشتنی کۆمەڵگەی ئێمەی بۆ زۆرێك لەو بەها و باوەڕانەدا هێناوە و زۆرێك لەو نەریتانەی شکاندووە کە ساڵانی پێش بەوشێوەیەی ئێستا نەبوون، لە هەمووی گرنگتر گۆڕانکاری بەسەر هەژموونی پیاوسالاری لە خێزاندا، بەرزبوونەوەی ڕێژەی سکاڵاکان و بێدەنگنەبوونی ئافرەت لە ئاست ستەم و ڕازینەبوون بە نایەکسانی، چوونەدەرەوەی ئافرەت بۆ بازاڕی کار و سێکتەرەکانی دیکەی ژیان، هەرئەوەش واتە ئازادی ئافرەت و بەشداری یەکسانی لە کۆی کایەکانی دەسەڵات و بوارەکانی ژیان گەرەنتی دیموکراسی و گواستنەوەمانە بۆ ژیانێکی شکۆمەندانە و کۆمەڵگەیەکی پێشکەوتوو".

بۆچی ئافرەتان زیاتر رووبەڕووی توندوتیژی دەبنەوە؟

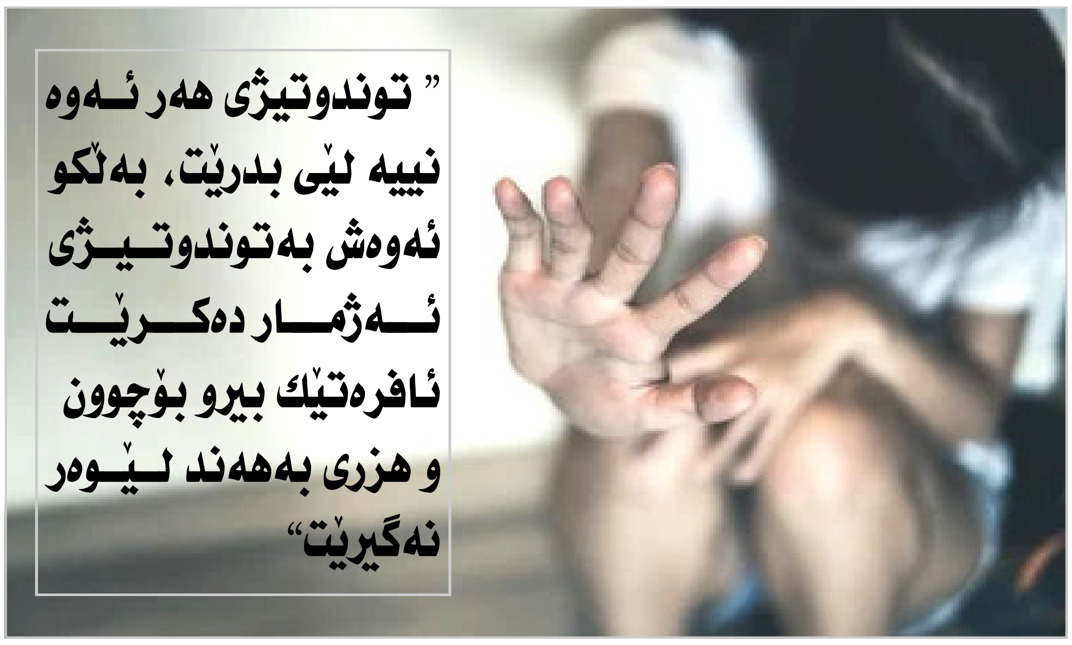

محەمەد ئامۆکەیی – زاری کرمانجی:

لەگەڵ دروستبوونی مرۆڤ توندوتیژی سەری هەڵداوە و دیاردەیەکی شاراوە و نادیار نییە، بەڵام هەمیشە کە ئامارەکانی توندوتیژی بڵاو دەکرێنەوە پشکی شێر بە ئافرەتان دەکەوێت، زاری کرمانجی بۆچوونی ژمارەیەك ئافرەتی وەرگرتووە و پرسیاری ئەوەی ئاراستە کردوون بۆچی ئافرەتان بە بەراورد بە پیاوان تووشی توندووتیژی دەبنەوە؟ ئەوان باس لەهۆکارەکان ئەکەن و پێشیان وایە توندووتیژی هەر لێدان نیە بەڵکو قسەی ناخۆشیش ئەچێتە چوارچێوەی توندوتیژی.

دهۆك بارزانی، چالاکوانێکی سۆرانە باس لەوە دەکات" کاتێك باس لە توندوتیژی و کاریگەرییەکانی دەکەین، ئەوە نییە، توندوتیژی نواندن تەنها کاریگەری نەگەتیڤی لەسەر تاك یان گرووپی قوربانی ببێت، بەڵکو هەر کردەیەکی توندوتیژ کاریگەری خراپی هەیە لە سەر کۆمەڵگە و دەورووبەریش، راستە بە شێوەیەکی هەست پێکراو کەسێك دەبێت بە قوربانی، بەڵام بازنەی قوربانییەکانی توندوتیژی نواندن زۆر زیاتر لە تاکێکە، توندوتیژی کاریگەری دەروونی و ماددی و مەعنەوی هەیە لەسەر کەسانی دەوروبەری تاکی قوربانی، بۆیە ئەرکی سەرجەم کۆمەڵگەیە دژ بە توندوتیژی و کاریگەرییەکانی بوەستنەوەو دیاردەی توندوتیژی دژ بە ژنان تەنها گرێ نەدەنەوە بە ژنان، ئەرکی چالاکانی کۆمەڵایەتی و سیاسییە دژ بە توندوتیژی نواندن بەرامبەر بە ژنان بوەستنەوە، لە کۆمەڵگەیەکی ئارام و سەقامگیر دا کە هەموو تاکێك هەست بە ئاسوودەیی بکات و بزانێ لە باری جەستەیی و دەروونییە پارێزراوە، لە کۆمەڵگەیەکدا پێشکەوتنە کۆمەڵایەتی و سیاسی و زانستییەکان زۆر خێراترە لەو کۆمەڵگەیەی تاکەکانی کۆمەڵ هەست بە ئاسوودەیی ناکەن.

پارێزەر لانە ئامانج، دەربارەی ئەوەی بۆچی ئافرەتان تووشی توندوتیژی دەبنەوە پێیوایە لە کۆمەڵگەی ئێمەدا تا ئێستاشی لەگەڵ بێت بەچاوێکی تر سەیری ئافرەت دەکرێت، لای هەندێ لە چین و توێژەکانیش وایە ئافرەت هێشتا نەگیشتتۆتە ئەوەی خاوەن بڕیاری خۆی بێت، بۆیە ئەوە هۆکار بووە کە ڕۆژانە توندوتیژی بەرامبەریان ئەنجام بدرێت، کە باس لە توندوتیژیش دەکەین توندوتیژی هەر ئەوە نیە لێی بدرێت، بەڵکو ئەوەش بە توندوتیژی ئەژمار دەکرێت ئافرەتێك بیروبۆچون و هزری بەهەند لێوەر نەگیرێت، سەرجەم ئەو توندوتیژیانەی بەرامبەر ڕەگەزی مێینە دەکرێت بۆ داب و نەرەیتی کۆمەڵگەی دەگەڕێنمەوە، نەبوونی هۆشیاری ئاسایی بە هۆکاری سەرەکی دادەنێم، دەبێت ئافرەتی کورد، بەدوای ئەوەی بگەڕێت و تێ بگات ماف چیە، زۆرجاریش کە توندوتیژی بەرامبەر کچ یا ژن دەکرێت چ لەلای پیاو یان باوك و برا، ئافرەتەکە ناچار دەبێت لەبەر ئەو داب و نەریتە سەقەتەی کۆمەڵگە، دان بەخۆی دابگرێت و هەموو بارودۆخێك قبوڵ بکات، پیاو هەیە قسە بەئافرەتەکەی یا خوشکی یا دایکی دەڵێت، تێ ناگات ئەو قسەیە کاریگەری خراپ بەجێ دەهێڵێت لەسەر دەرونیان، ئەو قسە ناخۆشە لە هزری ئافرەتەکە دەمێنێتەوە و بیری بۆ شتی خراپ دەچێت و زۆر جار بەهۆی قسەی نەشیاو ئافرەتەکە پەنای بۆ خۆ کوشتن بردووە، بۆیە قسەی نەشیاو زۆر لەو خراپترە کە ئازاری جەستەی بدەیت.

کەلسوم گەزنەیی، توێژەی کۆمەڵایەتی دەڵێت" ئەگەر گوزەرێکی خێرا بەمێژووی مرۆڤایەتیدا بکەین، دەبینین بێبەش نەبووە لە توندوتیژی، کە تیایدا هەموو جۆرە توندوتیژیەك کراوە، بەڵام هەمیشە ئافرەتان پشکی شێریان بەرکەوتووە و بەشێکی زۆری توندوتیژەکان کە روو دەدەن هۆکارەکەی دەگەڕێتەوە بۆ ناهۆشیاری و خۆسەپاندنی پیاو بەسەر ڕەگەزی بەرامبەر، کە ئامارەکان دەبینین ساڵانە بڵاو دەکرێنەوە لە بەڕێوەبەرایەتییەکانی توندوتیژی دژ بە ئافرەتان و خێزان دەبینین لە هەموو جۆرەکانی توندوتیژی (جەستەیی، دەروونی، سێکسی و ئیهمال کردنی تێدایە، ئەوەی جێگای نیەگەرانیە تائێستاش لەم دونیای پێشکەوتنەدا نەتوانراوە وەکو پیاو سەیری ئافرەت بکرێت، بەڵام گرنگە و دەبێت هەردوو ڕەگەز چەمکی یەکتر قبوڵ کردن بکەنە پێشینەی خۆیان بەتایبەت دووهاوسەر چونکە حاڵەتەکانی توندوتیژی بەزۆری لە نێوان هاوسەرانە لەبەر ئەوەی ئەوان بڕیاری ئەوەیان داوە پێکەوە بژین بۆیە ئەبێت کەشێکی ئارام بۆ خۆیان و منداڵەکانیان فەراهەم بکەن نەوەك ماڵێکی پڕ لە شەڕە جنێو و خاڵی لە قسە.

هەوڵ دەدەین بایەخی زیاتر بە کەرتی تەندروستی بدەین

"نەخۆشخانەی ٥٠ تەختی بەهۆی قەیرانی دارایی راگیراوە"

شەهلا رەشید- سۆران:

بەڕێوەبەری نەخۆشخانەی رواندز، بۆ زاری کرمانجی، باسی گرنگییەکانی بەرەو پێشچوونی کەرتی تەندروستی دەکات و دەڵێت" پلانمان پێشوەچوونی کەرتی تەندروستییە لە هەموو روویەکەوە، چونکە ئەمە پەیوەستە بە ژیانی هەموو تاکێك، راستە یەك نەخۆشخانەمان هەیە لە رواندز، بەڵام ئەمە بۆ گوندەکانی دەوروبەری گرفتی دروست نەکردووە، کە نزیکەی ٤٠ گوندن و ١٣ بنکەی تەندروستی هەن، ئەمەش وای کردووە هەر چوار گوندێك سوود لە بنکەیەکی تەندروستی وەربگرن.

لەبەردەوامی قسەکانیدا سەپان قادر، بەڕێوەبەری نەخۆشخانەی رواندز، گووتیشی: " نەخۆشخانەی ٥٠ قەرەوێڵەیی بەهۆی قەیرانی دارایی راگیراوە، هەروەها لە رێگەی سەرپەرشتیاری ئیدارەی سەربەخۆیی سۆران و بەرێوەبەری گشتیی تەندروستی سۆران بەردەوام دەبێت، بەڵام هێشتا بوودجەی بۆ دابین نەکراوە، ئەگەر ئەم نەخۆشخانە ٥٠ قەرەوێڵەی دروست بکرێت ئەوا کێشەمان نامێنێت لەرووی بەرفراوانی نەخۆشخانە لە رواندز، هەروەها لە چەند ساڵی رابردوو خاوەنی هەوارگەی شنگلبانە لە بەرنامەدا بوو نەخۆشخانەیەك لە قەزای رواندز نزیك کانی، نەورۆز و شۆڕش لەسەر ئەرکی خۆی دروست بکات، بە هەموو کەل و پەلەکانییەوە، دواتر رادەستی حکوومەت و وەزارەتی تەندروستی بکات، ئەو کات شارەوانی زەویشی بۆ تەرخان کرد، بەڵام راگیرا چونکە دەیویست ساڵانە بە داهاتی شنگلبانە دروستی بکات، بەڵام تا ئێستاش رەتی نەکردووەتەوە، تەنها دەبێ بوودجەیەکی زۆری هەبێت بۆ دروستکردنی.

دەشڵێت :" هەموو هەوڵێکمان خزمەتکردنی هاووڵاتییانە بۆ زیاتر بەرەوپێشچوونی کەرتی تەندروستی، لە ئێستاشدا چوار پزیشکی پسپۆڕمان هەن لە نەخۆشخانەی رواندز لەوانەش پزیشکەکانی ئێسك، ئافرەتان و پێست، لە هەوڵی دابین کردنی پزیشکی زیاترین لە سەرجەم پسپۆڕییەکاندا.

د. محەمەد ئادەم: دەستکاری کردنی دەم و ددان پێویستی بەشێوازێکی زانستی و کواڵێتی باش هەیە

دیدار- شەهلا رەشید

پزیشکێکی پسپۆری دەم و ددان، لە دیدارێکی زاری کرمانجی دەڵێت: " هەبوونی ددانی تەندروست رۆڵێکی گرنگی هەیە لە ژیانی هەر کەسێکدا و متمانە بەخۆبوونی مرۆڤ زیاد دەکات، کاریگەریەکی بەرچاوی هەیە لەسەر مرۆڤەکان لەڕووی دەروونی و بارودۆخە جۆراو جۆرەکانی وەك قسەکردن و پێکەنین و...هتد.

لەبەردەوامی قسەکانیدا د. محەمەد ئادەم، پزیشکی پسپۆری دەم و ددان، بە زاری کرمانجی راگەیاند " هەندێکجار تێکچوونی ددانەکان بۆماوەییە، بەڵام لە هەمان خێزان دا ئەگەر لە منداڵییەوە چاودێری ددانەکانی خۆیان کرا بێت و لە هەر حاڵەتێکدا چارەسەر کرابێت، ئەوا بە تەندروستی دەمێننەوە، کەواتە ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ پاك و خاوێن راگرتنی ددانەکان، جاری وا هەیە لە هەمان خێزان دا کە بۆماوەیان هەیە ددانەکانیان تێکچوونە یەك یان دوو کەس لەوان ددانەکانیان تێکنەچوونە، کەواتە بۆماوەیی کاریگەری هەیە بەڵام خاوێن راگرتنی ددانەکانیش کاریگەری ئەرێنیان هەیە و ئەم بۆماوەییە بەپێی کەسەکان دەگۆڕێت، هەر کات ددانێك رەش یان کلۆڵ بوو پێویستە پڕ بکرێتەوە، بەڵام مەرجیش لە هەموو حاڵەتەکانی پڕکردنەوە ددانەکە دەماربڕ بکرێت، ئەگەر ددانەکە کەمێك کلۆڵ یان رەش ببێت زوو پڕ بکرێتەوە، پێویست بە دەماربڕین ناکات، تەنها ئەگەر زۆر کلۆڵ بوو و نەخۆشەکە ئازارێکی زۆری هەبوو ئەوا دەبێ دەماربڕ بکرێت، بۆ ئەوەی ئازاری نەبێت".

ئەم پزیشکە گووتیشی" ئەگەر کیف کردنی ددان بەشێوەیەکی زانستی بێت ئەوا هیچ زیانێکی نییە، تەنها لەو حاڵەتەدا زیانی دەبێت ئەگەر بەجوانی قالبەکەی بە ئەندازە نەگیرێت و بۆشای هەبێ لە نێوان ددان و کیفەکە، هەر ئەمەش دەبێتە هۆکاری بۆنی ناخۆشی دەم و ددان، چونکە خواردنەکە لەنێوانیاندا کۆ دەبێتەوە و ئیلتیهاب دروست دەکات، هیچ کارێکی پزیشکی لە دەم و ددان گرێنتی نییە، بەڵام کارەکان بەپێی نرخ و کوالیتیەکانن، ئەو برغیانەی بۆ چاندنەوە بەکار دەهێندرێن بەپێی کۆمپانیاکان جیاوازن و کوالیتی بەرز و نزمیان هەیە، بۆ نموونە ئەگەر کەسێك چاندنەوەی ددان ئەنجام بدات، دەبێ مەوادەکان زۆر باش بن، پزیشکیش بەشێوازێکی رێك کارەکە ئەنجان بدات، بەڵام بە مەرجێك نەخۆشەکەش هاوکار بێت و ددانەکانی بپارێزێت، چونکە ئەم چاندنە جاری وا هەیە لەگەڵ تەمەنی کەسەکەیە، هەندێکجار پزیشکەکە کارەکە بە خاوێنی ئەنجام دەدات، بەڵام ئەو کەسە بەهۆی خاوێن رانەگرتن و جگەرە کێشانەوە ددانە چیندراوەکانی تێك دەدات".

د. محەمەد ئادەم، سەبارەت بە جوانکاری ددانەکان ئاشکراشی کرد " جوانکاری ددانەکان وەك هەموو ئەوانەی کە باسمان کردن ئەگەر بەشێوازێکی زانستی و رێك و پێك ئەنجام بدرێت ئەوا هیچ زیانێکی نییە، ئێستاش لە زۆربەی کلینیکەکان جوانکاری ددانەکان دەکرێن، بەڵام کەم کەس هەن کە پسپۆڕی جوانکاری ددان بن، لەم حاڵەتەشدا زیانی دەبێت چونکە ئەگەر پسپۆڕی نەبێت ئەوا ناتوانێت بەشێوەی زانستی ئەنجام بدات، ئەگەر کەمەك بۆشای هەبێت هەمان کێشەکانی کیف کردنی ددان دروست دەکات، بەڵام لابردنی ددانەکان بۆ جوانکاری وەك ئەوەی کە بۆ کیف کردنەکە ددانەکان بچووك دەکرێنەوە بۆ جوانکارییە وا نییە، تەنها بەشێکی کەمی لێی لادەبردرێت جاری واش هەیە هیچ لانابردرێت کارە سەرەتاییەکان ئەنجام دەدرێن و یەکسەر جوانکارییەکە لەسەری چەسپ دەکرێت، بەڵام لەنێو هەموو جوانکارییەکان ئەگەر کەمێك زیانیش هەبێت ئەوا (هۆلیوود سمایل) کەمترین زیانی هەیە، هەر ئیشێك بۆ ددانەکان بکرێت، ئەگەر بەشێوەیەکی زانستی و کوالیتی باش بێت و کەسەکەش باش ئاگاداری بێت و بیانپارێزێت زیانی نییە.

کچان دوای سووری مانگانەش باڵایان هەڵدەکشێت

د. محەمەد حەسەن

شەهلا رەشید- زاری کرمانجی

زۆرجار دایکان و باوکان بەهۆی گەشەنەکردنی باڵای کچەکانیان ترسیان لەوە هەیە کە لە پاش بالغبوونیش باڵایان هەڵنەکشێت و گەشە نەکات، ئەمەش بیرۆکەیەکی هەڵەیە و گەشەی باڵای کچان پرۆسەیەکی جیاوازی هەیە، ئەوان لە تەمەنی کۆرپەیدا بەخێرایی گەشە دەکەن تا دەگەنە تەمەنی بالغبوون دووبارە گەشەیان زیاد دەبێت.

د. محەمەد حەسەن، پزیشکی پسپۆڕی نەخۆشییەکان و گەشەی منداڵان، بە زاری کرمانجی راگەیاند" زۆرێك لە دایکان و باوکان ترسیان لە باڵای کچەکانیان هەیە دوای سوڕی مانگانە، ئەوان وا بیر دەکەنەوە کە دوای سوڕی مانگانە باڵایان هەڵناکشێت، ئەوەی گرنگە دوای سوڕی مانگانە باڵای کچان بەرز دەبێ بەتایبەت تا دووساڵ دوای سوڕەکە، بەو مەرجەی پێکدالکانی نێوان ئێسکەکان روونەدات.

گووتیشی" پێویستە پێش کەوتنە سوڕەکە بایەخی تەواو بە باڵای کچ بدرێت، بۆ ئەوەی پێش سوڕەکە باڵای کچەکە گەشەیەکی تەواو بکات و بگاتە ئاستێکی بەرزی گونجاو، ئەو کچانەی زووتر دەکەونە سووڕی مانگانە زووتر باڵایان لە هەڵکشان دەوەستێت، بۆیە ئەگەر کچەکە پێش بارودۆخەکە باڵای گەیشتبێتە پلەیەکی بەرز دوای بارودۆخەکە مەترسی بەرز نەبوونی باڵای کەمتر دەبێت، هەر بۆیەش هیوادارم دایك و باوك و کچانیش لەم تەمەنەدا خۆیان تووشی رارایی و دڵەڕاوکێ نەکەن، کە زۆرجار ئەم دڵتەنگییە دەبێتە هۆی زیان گەیاندن لەسەر باڵایان و رێگری لەبەرزبوونی دەکات.

پووکانەوەی ئێسك چییە؟

د. دیندار فازل، پسپۆڕی دەرمانسازی، دەڵێت" پوکانەوەی ئێسك، بریتیە لە حاڵەتی نەرم بوون و لاواز بوونی ئێسك بەهۆی کەمبوونەوەی چڕی ئێسك، ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوەی ئێسك بە ئاسانی بشکێت، ساڵانە لە جیهاندا بەهۆی پوکانەوەی ئێسکەوە وەك بڕبڕەی پشت، ران، حەوز، قوڵ و ...هتد، نزیکەی دوو ملیۆن شکانی ئێسك روودەدەن.

ئەم پزیشکە نیشانە و هۆکارەکانیشی دەخاتەڕوو و ئاشکرای دەکات"لە قۆناغی سەرەتایی نەخۆشییەکەدا هیچ نیشانەیەك دیار و ئاشکرا نییە، بەڵام لە قۆناغەکانی دواتردا چەند نیشانەیەك دەردەکەون وەك، ئازاری بەردەوامی ئێسکەکان بە گشتی و بەتایبەت ئازاری پشت، بە تێپەڕبوونی کات هەستکردن بە کەمبوونەوەی بەرزی لەش، نوشتانەوەی پشت، بە ئاسانی و زوو شکانی ئێسك، یەکێك لە هۆکارەکانی ئەم نەخۆشییە تەمەنە، بەتایبەت لە ئافرەتاندا دوای تەمەنی ٥٠ ساڵی، ئەمەش بەهۆی خێرا کەمبوونەوەی بڕی هۆرمۆنی ئێسترۆجین لە لەشدا، ئەم هۆرمۆنە بەرگری دەکات دژی پوکانەوەی ئێسك، بەکارهێنانی هەندێك جۆری دەرمان بۆ ماوەیەکی درێژ، خواردنی ناتەندروست، جگەرە کێشان و هۆکاری بۆماوەیی.

د. دیندار فازل، چارەسەری و خۆپاراستنەکانیش دەخاتەڕوو" کە بریتین لە بەکارهێنانی خواردنی تەندروست، بەردەوام وەرزشکردنێکی گونجاو، کە دوو هۆکاری سەرەکین بۆ مانەوەی ئێسکی لەش بە جێگیری و پتەوی، لەبەر ئەوەی ڤیتامین (D) یارمەتی هەڵمژینی بڕی پێویستی کالیسیۆم دەدات لە گەشەدا، هەر بۆیەش سەرچاوەیەکی سەرەکییە و لەش دەتوانێت لە رێگەی تیشکی خۆرەوە وەری بگرێت یاخود لە رێگەی خواردنەکانەوە یان حەبەوە، هەروەها چەند دەرمانێکی تایبەتیش هەن بۆ چارەسەری پوکانەوەی ئێسك پێویستە لەلایەن پزیشکی پسپۆڕەوە دیاری بکرێن.

داخورانی ئێسك (سەوەفان)

د. سۆران محەمەد، پسپۆڕی هەناوی، رۆماتیزم و فەقەرات، دەڵێت" داخورانی ئێسك یەکێکە لە نەخۆشییە باوەکان کە زیاتر تووشی رەگەزی مێ دەبێت، نیشانەکانیشی، بریتین لە ئازاری ئێسك و جومگە، ئاوسانی جومگە و کەمبوونەوەی جوڵە لەو جومگەیەدا.

هۆکارەکانی ئەمانە دەگرێتەوە: -تەمەن ٪٨٠ لە سەروو تەمەنی ٥٥ ساڵی تووشی داخورانی ئێسك دەبن

- قەڵەوی
- زۆر بەکارهێنانی جومگە
- هۆکاری بۆماوە
- نارێکی لە جومگەدا بەهۆی زگماکی یان رووداو

ئەم پزیشکە دەشڵێت" ئەو جومگانەی زۆر تووشی داخوران دەبن بریتین لە ئەژنۆ، بڕبڕەکانی پشت و مل، پەنجە گەورەی دەست، حەوز و شان، چارەسەرییەکانیشی بەپێی ئەو جومگەیەی تووشی داخوران بووە دەگۆرێت بەڵام بە شێوەیەکی گشتی:

-دابەزاندنی کێش
- کەمکردنەوەی هاتووچۆ کردن لەسەر پلیکانەکان و نوشتانەوەی جومگە
- وەرزش کردن
- دەرمانی ئازارشکێن.
دەرزی لێدان بۆ ناو جومگە.
- چارەسەری سروشتی.
-لەیزەر کە چارەسەرێکی تازەیە بە ئامێر

"بازرگانی کردن بە ژینگە یەکێکە لە هەڕەشە هەرە مەترسیدارەکان"

"دەڤەری بارزان وەکو هەموو ناوچەکانی تر ڕووبەڕووی دەستدرێژی ژینگەیی بۆتەوە"

مستەفا دۆلەمەری – بارزان:

لە دیدارێکی زاری کرمانجی دا، فاخر عەلی عارف، نووسەر و لێکۆڵەر، باس لە ژینگەپارێزی دەڤەری بارزان دەکات و، دەڵێت: مانگی چوار مانگێکی زۆر گرنگە، چونکە هەموو شتێك لەو مانگەدا گەشە دەکات، لەبەر ئەوەشە لە دەڤەری بارزان تا پێش ساڵی ٢٠٠٣ هیچ زەماوەندێك لەو مانگەدا نەدەکرا و دەیان گووت مانگی نیسان خۆی بووکە و جوانییە و سرووشت خۆی خەملاندووە، ئەگەر لێکۆڵینەوەیەکی زانستیانەی ئەم سەردەمە بۆ بکەین کە بۆچی ئەم نەریتە هەبووە، لە ئەنجامی ئەم لێکۆڵینانەوە بۆمان دەردەکەوێت کە لەبەر ئەوەیە لەو مانگەدا هەموو بوونەوەرێك دەکەوێتە قۆناغی زاوزێ و ئەگەر ئاهەنگیش کرابایە لەو سەردەمەدا بەهۆی شایی و ئەسپەکان گیا تێکدەچوو و زیانێکی زۆری پێدەگەیشت.

ئەو نووسەرە، گووتیشی: حکوومەت و دامەزراوەکان تا ڕادەیەك باس لە ژینگەپارێزی دەکەن و گرینگی بەم پرسە دەدەن و هەوڵ دەدەن ژینگە پاکوخاوێن ڕابگرن، بەڵام وەکو پێویست نییە، بەڕادەیەکی بەرچاو ژینگەی خۆمان پاك ڕاناگرین، کلتووری ئێمە دەڵێت ئاهەنگ و شایی لە مانگی نیسان قەدەغەیە، بۆیە دەبێت لە مانگی نیسان گەشت بۆ ناو ژینگە کەم بکەینەوە، تەنها بیر لە خۆشی خۆمان نەکەینەوە، بەڵکو پێویستە ڕێز لە ژینگە بگرین، بازرگانیکردن بە ژینگە یەکێکە لە هەڕەشە هەرە مەترسیدارەکان بۆسەر ژینگە، کلتوورێکی زۆر ترسناك دروست دەکات، خەڵکی بارزان خاوەن پەروەردەیەکی تایبەتە بە چەند قۆناغێکی مێژوویی دەرباز بوونە و لێکۆڵینەوەکان دەریدەخەن کە ژینگەپارێزی لە دەڤەری بارزان دەگەڕێتەوە بۆ ١٠٠ ساڵ پێش ئێستا.

فاخر عەلی عارف، نووسەر و لێکۆڵەر، گوتیشی: دەڤەری بارزان وەکو هەموو ناوچەیەکی تر ڕووبەڕووی دەستدرێژی ژینگەی بۆتەوە، بەڵام پێش ئەوەی سزایان بەسەردا بسەپێنێت بارزان هەوڵ دەدات لەو هۆکارانە بپرسێت کە ئەو کەسە هەڵساوە بەو کارە بۆ ئەوەی بزانێت هۆکاری پێ هەڵسانی چییە و جارێکی تر بەم کارە هەڵنەسێت ئەو کەسە خۆی بگۆڕێت و بەم کارە هەڵنەسێتەوە و جارێکی تر بگەڕێتەوە بۆ ناو کۆمەڵگە و ژینگە.

فاخر عەلی، لە کۆتایی قسەکانیدا، دەڵێت: کێشەکانی ژینگە دەگەڕێنەوە بۆ مرۆڤ، دوو پرسمان هەن پرسی کۆمەڵایەتی و پرسی ژینگەیی، ئەم دوو پرسە پێویستە هاوسەنگ بن، کە تا ساڵانی هەشتاکان ئەم پرسە هاوسەنگ نەکرابوو و پرسی کۆمەڵایەتی هەمیشە لە پێش پرسی ژینگەیی دا بووە، بەڵام دواتر کۆمەڵناسی ژینگەی دروست بوو هاوسەنگی لە نێوان ئەم دوو پرسەدا دروست کرد و هەبوونی ڕێکخراوەکانی ژینگە نیشانەی شارستانی و دیموکراسیە بۆیە ئەم ڕێکخراوانە ڕۆڵێکی زۆر گرینگیان هەیە لە پاراستنی ژینگە و چەند ڕێکخراوی ژینگەی زیاتربن ئەوا ڕێژەیەکی زیاتری خەڵك ئاشنا دەبن بە ژینگە پارێزی، بە شێوەیەکی گشتی دەتوانین بڵێین ڕێکخراوەکان کاریگەری زۆریان هەیە لە بەرەو پێشبردنی ژینگە.

دوو هەڵوێستی مەردانەی حوزنی لە دیدەنی مەلیك فەیسەڵی یەکەم و مەلیك غازیدا

کوردستان موکریانی

هەڵوێستی یەکەم- لە دیدەنی مەلیك فەیسەڵی یەکەمدا

حوزنی موکریانی لە پەڕاوێکیدا بەسەرهاتی خۆی لەنێوان ساڵانی ١٩٣٠–١٩٤١ دا نووسیوە. کارەساتی ڕۆژانە و هەرچی ناهەموارێکی، کە لەم ماوەیەدا بەسەریهاتووە، هەر تەنێ بۆ ئەوە بووە، کە چاپخانەکەی پووچبکەنەوە و چاپەمەنیەکانیشی لەنێوبەرن.

بیرەوەریەکانی حوزنی سامانێکی دەوڵەمەندن. لە ڕووداوانی مێژوویی کۆمەڵێك دەدوێن، کە پەیوەندی ڕاستەوخۆیان بە چارەنووسی کوردەوە هەیە. من لێرەدا هەڵوێستی بوێرانە و کوردپەروەرانەی حوزنی لە بەرامبەر ئەم دوو مەلیکە نێوبراوەدا بڵاودەکەوە.

لە ١٦- ٨- ١٩٣٢ مەلیك فەیسەڵی یەکەم – مەلیکی عێراق ڕووی لە کوردستان کردووە. مەلیك سەرێکی لە شاری کەرکووك، مووسڵ، هەولێر و ڕواندز داوە. لە جوندیان داوایکردووە، کە حوزنی بێت بۆ لای و چاوی پێ بکەوێت.

حوزنی بەم شێوەیە باسی لەو چاوپێکەوتنەی کردووە:

من لە ماڵی خۆم ڕوو بە خودا و بێدەنگ گۆشەگیر دانیشتبووم. گەورە و بچووکی شار و دێهاتەکانی ڕواندز بانگهێشتکرابوونە پێشوازیکردن. نزیك نیوەڕۆ جگە لەمن کەسێك نە نێر و نە مێ لە شاردا نەمابوو.

هەر هێندەم زانی تەزکەرەیەکی تەحسین قەدری بەگ– موڕافقی جەلالەتی مەلیك بەدەست پۆلیسێکەوەیە پێمدرا، کە وەرمگرت نوسرابوو: جەلالەتمەئابی مەلیکی عێراق دەیەوێت، بتبینێت، ئەوا ئۆتۆمبێلم بۆ ناردی، تاڵۆکە لە هاتن بکە.

من کەوتمە ئەندێشەوە دەبێت چی بێت؟ بۆچی بێت؟ یان چ کارێکی بە من هەبێت؟ بە ئەندێشەو لێکدانەوە کەوتمەڕێ و سواری ئۆتۆمبێل بووم و چووم.

جەلالەتمەئاب لە جوندیان لە خانووبەرەیەکی مستەر هامیلتونی ئینگلیز بۆ مێوانەکانی دروستکردبوو، جێی بۆ چاککرابوو، ڕوو بە قیبلە لە پێش خانووبەرەکەدا سابات و کەپرێکی بەرز و گەورەیان بۆ ڕێکخستبوو، تەنها خۆی لەو ساباتە دانیشتبوو.

هەر کە چووم لە ڕواندزەوە هەتا پردی جوندیان خەڵکی شار و ڕەعییەت و میللەتی دەرەوەی ڕواندزم لەمبەر و بەری ڕێگا لە ژێر سێبەرە دارەکان کەوتبوون، ڕێی ئۆتۆمبێل نەبوو بڕوات، کە گەیشتمە سەر پردی جوندیان دوو پۆلیس لەوبەری پرد ڕاوەستابوون، ڕایانگرتم و دایانبەزاندم لە پیادەڕێوە سەریان خستم ، کە دیم تەحسین قەدری بەگ ڕاوەستابوو، چاوەڕوانی منی دەکرد. چوومە پێش و ڕۆژباشم لێیکرد و پێشمکەوت. هەندێک ڕەوشتی نیشاندام، کە گوایا من ناشارەزام و پیاوانی گەورەم نەدیوە و نەچوومەتە دیوانی سەرهات و ناودارانەوە و منیش هەر بەڵێم بۆ دەگوت و دەڕۆیشتم و تەماشای دەوروپشتی خانووبەرە و کۆمەڵەکانم دەکرد، چاوم پێکەوت، کە ئەمین زەکی بەگی کوردی سلێمانی– وەزیری ئیقتیساد و مواسەڵات و ئەشغالی عێراق لە تەنیشتییەوە لەلای ڕۆژئاوای دیواری خانووبەرەکە ڕاوەستابوو، تەماشای منی دەکرد و بە قامکی ڕاستی ئیشارەتی بە من دەدا، کە زبانی خۆت بگرە و ئاگاداری گفتووگۆکۆدن بە زارەوە دەگرت و لەگەڵم خەریکبوو.

چاوێکم لە ئەمین زەکی بەگ بوو، چاوێکم لە مەلیك بوو لەنێو ساباتەکە، کە لەسەر کورسێکی مورەسسەع ڕوو بە ڕۆژئاوا دانیشتبوو، لە من ورد دەبووە و هەردوو گوێم دابووە تەحسین قەدری بەگ، کە فێری داب و دەستووری چوونەپێش و گفتووگۆ و ڕەوشتی ڕاوەستان و دەست ماچکردن و کڕنووشبردنی دەکردم، کەوتبوومە وەهم و ....، کە داخوا ئەمین زەکی بەگ مەبەستی چی بێت و تەحسین قەدری بۆچ دەرسم دەدات و مەلیك قسەی چم لەگەڵ دەکات، کە وا ئەم دوو گەورە پیاوانەی بەمنەوە خستۆتە ئەندێشەوە؟

چوومە پێش و قسەکانی تەحسین قەدریم بە هێند نەگرت و بە ئیشارەت و قامك گەزتنی ئەمین زەکی خۆم دانەچڵەکاند، بە دەستوورێکی موسڵمانانە نزیك بە پێشگاهی مەلیك، کە بوومەوە دەستی ڕاستم بڵند کرد و گوتم: ئەلسەلام و عەلەیکوم و کورسێك لە نزیك داندرابوو، چووم لەسەری دانیشتم، چاوەڕوانی فەرمانی جەلالەتمەئابیانم کرد.

مەلیك نەرمە کەنینێکی گرت و کەمەێك بەسەرچوو، جوابی سڵاوەکەی دامەوە و گوتی مەرحەبا و بێدەنگ بوو.

لە دوای دوو دەقیقەیەك ئەحواڵپرسی کردم و لە مەتبەعە و مەتبووعات و تەئلیفەکانی پرسیم، پێمگووت، کە زۆر باشە و هێندە جلد مجەلەی زاری کرمانجی نەشربووە و چەند کتێبێکی تاریخی کوردان و ئەدەبی و ئیجتیماعیشم لە چاپدراوە و ناوی کتێبەکان و فهرستیانم پێگووت.

لە نێوانی من و ڕەزا بەگی پرسی، کە چۆنین گووتم زۆر باشین و ڕەزا بەگ مادام قائیمقامی مەلیکە، چك و دادگەر و بە کردە و ڕەعیەتپەروەر و قانوونی و ڕاست و سادقی حکومەتە، هیچ قسووری و عەیبی لێ نابینم، گووتی" لەگەڵ تۆ و مەتبەعەکەت چۆنە؟ گووتم" لەگەڵم بە میهرەبانە و زۆر ئارەزووی پێشخستن و دارایی مەتبەعەکەم دەکات و کتێب و مەتبووعەکانم بەهۆی ئەوەوە نەبێ ناسووڕێت.

هەرچەندە قسەکانم بەرئاوەژووی کردەوەی ڕەزا بەگ بوو، بەڵام لەمەدا مەبەستی من ئەوەبوو، پیاوێکی کورد نەشکێنم و لەسەر دەستووری خۆم، کە پاشەملە خراپی کەسم بە زباندا نەهاتووە، نەمویست لە حزووری مەلیکێکی گەورە، باسی خراپەی هیچ کەسێك بکەم، بەتایبەتی ڕەزا بەگ، کە کوردێك و لە بنەماڵەیکی گەورەی سلێمانی بوو، چۆن بە زبانم دادێ بە خراپی لێی بدوێم.

لە پاش ئەوە هەڵیدایە، کە تۆ لەگەڵ گەورە و سەرهات و مەزنەکانی عەشایری کورد تێکەڵاوی و لەگەڵ شێخ ئەحمەدی بارزان و پژدەری و شێخ مەحموود زۆر ڕێك و دۆستن و هەواخوانی ئەوانی، هەمیشە بۆ کوردایەتی تێدەکۆشی و هەموو کوردێك تۆیان خۆشدەوێت، ڕەزا بەگ بە دووروودرێژی بۆی گێڕامەوە.

گووتم: بەڵێ، لەبەر ئەوە کە بەپشتیوانی قانوونێکی بە میللەتی نەجیبی کوردتان بەخشیوە و میللەتی کوردتان بە شەعبێکی موهیمی عێراق داناوە و تەشکیلاتی حکوومەتی عێراق لە دوو عونسری نەجیب و بەهێزی کورد و عەرەب دراوەتەناسین و قانوونی لوغاتی محەلییە بۆ میللەتی کورد تەتبیقکرا، مجەلە و نەشریاتم بە زبانی کوردی بوون و منی بە هەموو کوردێك داوەتەناسین و لەبەر ئەمە، کە یەکەمین کوردێکم، کە تاریخی کوردانم بە زبانی کوردی نووسیوە و بەناوی عەدالەتی جەلالەتمەئابتانەوە چاپ و بڵاومکردۆتەوە و حکوومەتی خۆشەویست ئیمتیازی داوم، دیارە کە گەورە و سەرهاتەکانی کورد دەبێ خۆشییان بوێم و مادام لوتف و مەرحەمەتی ئێوەم لەسەر بێت پتر خۆشەویست دەبم.

هەڵوێستی دووەم لەدیدنی مەلیك غازیدا

لەبەر ڕۆشنایی بیرەوەریەکانی حوزنی وا دیادەکەوێت، کە ڕەزا بەگی قایمقامی ڕواندز بەڕادەیەك مەحموود فەخری کەرکوکی– موتەسەرفی هەولێر لە حوزنی دڵگیر کردبوو، نێوبراو فرمانی دەرکردنی حوزنی لە عێراق لەساڵی١٩٣٣ دەرکردبوو.

حوزنی بۆ چارەسەرکردنی ئەو کێشەیە بەرەو بەغدا بەرێکەوتووە ویەکسەر ڕووی لەوەزارەتی ناوخۆ کردووە ناجی شەوکەتی وەزیری ناوخۆ ڕووبەڕوو پێی گوتووە تۆ کوردپەرستی دەکەیت، لەگەڵ مێژووی کورددا خەریکی نایەڵم لە عێراق دانیشیت دەبێت دەست لەبیری کوردایەتی بەربدەیت تاوەکو بژیت!

کەواتا تاکە کەسێکی کە مابێت لە عێراقدا چارەی بکات تەنێ پاشای عێراقە کە بەم جۆرە باسی چاوپێکەوتنەکەی کردووە:

هیچ چارنەما لەنزیك دوامینی مانگی کانووندا (١٩٣٣) هەستام بەو شەوە چوومە لای مەرحووم مەلیك– برای مەلیك فەیسەڵ زۆر منەتداری ئەم مەلیکە موحتەرەمە بووم کە بەبێ پرسیار خواستمییە حزووری زۆر بەلوتفەوە نوازشی کردم. سەر بهوردی لێی پرسیم. بەسەر داهاتووی خۆم و ئیستیبدادێکی ناجی شەوکەت بەگ دەیەوێت پێم ڕەوا ببینێت، دووروودرێژ ئەوەی ڕاست و دروست بوو، بۆم گێڕایەوە.

ئەو گەورە پیاوە دەست بەجێ لەگەڵ مەرحووم مەلیك غازی بە تەلەفۆن گفتوگۆی کردوو هەستا بە ئۆتۆمبێلی خۆی بردمییە قەسری ئەلزهوور، کەچووینە ژوور تەنها جەلالەتمەئابیان لەژوورێکدا دانیشتبوو. دوو کورسی دیکەش دانرابوو، یەکێك لەبەرامبەر خۆی هی دووەم نزیك مەترێك لەخوار خۆیەوە دانرابوو. جەلالەتی مەلیك عەلی چوو لەسەر کورسی بەرامبەری دانیشت، منیش بۆلای کورسی دووەم چووم، ڕاوەستام و چاوەڕوانی فەرمانی دانیشتنم کرد. مەلیك غازی، چونکو نەوجەوان و خوێنگەرم بوو، ڕووی تێکردم بەم دوو سێ پرسیارانەی دایگرتم و گوتی: تۆ لەگەڵ چاوڕاوی کوردایەتی خەریکی، کوردپەرستی دەکەیت، کتێب و موجەلەی مەتبەعەکەت بە هاندانی میللەتی کورد نەشریات دەکات، کورد لە عێراقدا تۆ فێرتکردوون و لاوەکانی کوردت خستۆتە سەر ڕەوەشتی خۆت. ڕاوەستام و دەستم لەسەر تەختە مێزەکە داناو گوتم: جەلالەتمەئاب مەلیکی گەورە و خۆشەویستمان ئەم تەختە مێزە تەختەی یاریبوو، ئێمەی کورد لەلایەکەوە و ئێوەش لەلایەکی دیکەوە بۆبردنەوە لەتەردەستیدابووین، تێدەکۆشیان ناڵێم ئێمە نەمانزانی و تێنەگەیشتووبووین و ئێوە ئازاتروو تەردەستربوون و بردتانەوە، بەڵام پشتیوانی ئێوە بەهێز بوو، پشتی لەئێمە ئەستاندبوو، بەزۆر بەئێمەی دایە دۆڕاندوو پەرێشانی کردین، ئەو دۆڕاندن و پەرێشانییە منی ناچارکردووە، کەپانا بۆ بارەگاهی بەرزی جەلالەتمەئابتان بێنم و لەپێش دەستتان ڕابوەستن کە ئەوەم بەعەرەبی پێگووت مەرحووم عەلی وەك و گوڵ گەشایەوە، چونکە دەمدیت لەفەرمایشەکانی مەلیك غازی وەك و ژی کەوان وێکهاتبوو ڕەنگی لەڕوودا نەمابوو، هیچ ئومێدی نەدەکرد مەلیك غازی بەوجۆرە قسانە بمدوێنێت.

حکومەتی هەرێمی کوردستان – عێراق
ئەنجومەنی وەزیران
وەزارەتی شارەوانی و گەشتوگوزار
بەڕێوەبەرایەتی گشتی شارەوانیەکانی سۆران
لیژنەی فرۆشتن و بەکرێدان
ژمارە: ١٢٧٦ ڕێکەوت: ٢٧-٤-٢٠٢٣
ئاگاداری

لیژنەی سەرەوە هەڵدەستێ بە بەکرێدانی شوێنی (بەنزینخانەی مۆبایل/ دانراو) لەسەر بەشێك لە پارچە زەوی ژمارە (١٤٦/کەرتی١ڕواندز) کە لە خوارەوە ئاماژەی پێکراوە، ئەو کەسەی نیازی بەشداربوونی هەیە لە زیاد کردنی ئاشکرا با سەردانی سەرۆکایەتی شارەوانی ڕواندز بکات، زیاد کردنەکە ئەنجام دەدرێت لە ڕێکەوتی ٣٠-٥-٢٠٢٣ کاتژمێر (١٠:٣٠) پێش نیوەڕۆ، یەکەم ڕۆژی دوای تەواو بوونی ماوەی یاسایی بڵاوکردنەوەی ئەم بانگەوازە لە ڕۆژنامە دەست پێدەکات، لە ڕۆژی دیاریکراو کەسی بەشداربوو دەبێت پێش بەشداریکردنی بارمتەیەك سپاردە بکات بەڕێژەی لە (٢٠٪) ی بەهای خەملێندراو کەمتر نەبێت، کرێی بڵاوکردنەوە و خەرجی تریش دەکەوێتە ئەستۆی کرێ گرتە.

ز	ژمارە و جۆری موڵك وشوێن	ڕووبەر	نرخی خەملێنراوبۆ(١)م٢	ماوەی بەکرێدان
١	شوێنی بەنزینخانەی موبایل/ دانراو لەسەر بەشێك لەپارچە زەوی ژمارە١٤٦/کەرتی ١ڕواندز	٤٠٠م٢	٢٥٠٠/دوو هەزار و پێنج سەد دینار	(٣/سێ) ساڵ بەشێوەی زیادکردنی ئاشکرا

خسرۆ اسماعیل سعید/ بەڕێوەبەری گشتی شارەوانیەکانی سۆران

حكومة اقليم كوردستان العراق
مجليس الوزراء/ وزارة الداخلية
مديرية الجنسية العامة اقليم كوردستان
مديرية الجنسية والآحوال المدنية لمحافظة اربيل
الواقعات
العدد: ٦٩٦٧
تاريخ: ٢٠٢٣/٤/٢٧
الى/ مؤسسة النشر والاعلانات
م/ اعلان
قدمت المواطنة (مقديد حسن محمد) دعوى تبديل اسمها من (مقديد) الى (مغديد) فمن لدية اعتراض المراجعة خلال (١٥) يوم من تاريخ نشرة فى الجريدة و بعكسة فسوف تنظر هذا المديرية وفق احكام المادة ٢٢ من قانون البطاقة الوطنية رقم (٣) لسنة ٢٠١٦.
مع التقدير...
ع/ اللواء / رياض جندى عبدالكاظم
مدير الاحوال المدنية والجوازات والاقامة/ وكالة

زاری کرمانجی
ژمارە ٧٠٨ سێشەممە ٩-٥-٢٠٢٣
خاوەنی ئیمتیاز: ئەکرم ئیسماعیل فەقێ
بەڕێوەبەر و سەرنووسیار: ئیسماعیل ئیبراهیم
جێگری سەرنووسیار: رائیب جادر
نەخشەساز: سامی فتاح
بەڕێوەبەری نووسین: مورشید برادۆستی
جێگری بەڕێوەبەری نووسین: محەمەد قادر
ناوونیشان: کوردستان - سۆران
E-mail: Zarikrmanji@yahoo.com
Mob: 0750 460 9787 - 0750 727 4771
www.zarikrmanji.Net

بۆ یەکەمجار زاری کرمانجی زانیاری لەسەر شوێنێکی سەرنجڕاکێشی چیای هەندرێن بڵاو دەکاتەوە

محەمەد مەحموود – سۆران:

گاوە پرد شوێنێکی سرووشتییە، لە چیای هەندرێن، بەدیوی گوندی سەران لە دۆڵی ئاکۆیانی سنووری قەزای رواندز، لە ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، لەبەر سەختی هەڵکەوتەی جوگرافی شوێنەکە تاکو ئێستا کەم کەس گەیشتوونەتە ئەو شوێنە، سرووشتی ئەوێ دیمەنێکی دڵڕفێنی هەیە، هاووڵاتییەکی گوندی سەران چەند زانیارییەك لەسەر ئەو شوێنە سەرنجڕاکێشە بۆ زاری کرمانجی دەخاتەڕوو.

خدر حاجی ئیبراهیم، خەڵکی گوندی سەرانە، بۆ زاری کرمانجی باسی گاوە پرد دەکات و دەڵێت: گاوە پرد لە چیای هەندرێنە، یەکێکە لە دیمەنە جوان و سرووشتییە سەرنجڕاکێشەکانی گوندی سەران، ئەو شوێنە تەواو سرووشتییە و نەخشی پەروەردگارە و جێی دەستی مرۆڤ نییە.

گاوە پرد کەوتۆتە نێوەڕاستی چیای هەندرێن بەدیوی گوندی سەران و کانی کەوان، گاوەکە بەشێوەیەك هەڵکەوتووە، لەشێوەی پردە، بۆیە پێی دەڵێن گاوە پرد.

خدر حاجی، باسی لەوەشکرد: ئەو شوێنە کەم بینراوە تەنها لە سەرێکەوە ڕێی بۆ دەچێ شوێنێکی زۆر سەختە، بەڵام دیمەنێکی تەواو جیاواز و جوانە، تاکو لە نزیکەوە نەیبینی ناتوانی چێژ لە جوانی وەربگری، بەهۆی هەڵکەوتەی جوگرافیای شوێنەکە، شوێنێکی سەختە. بەتایبەت لە رووی گوندی سەران.

خدر، گوتیشی: کەم کەس دەتوانێ بەو شوێنە بگات، بەڵام ئەگەر بێت و لەسەر چیای هەندرێن، بۆی بێیە خوارەوە تۆزێك ئاسانترە، هەر لەبەر ئەوەشە تا ئێستا نەکەوتۆتە بەر چاوی کامێرای هیچ فۆتۆگرافەرێك.

خدر، ئەوەشی روونکردنەوە: ئەو شوێنە سەردەمانێك حەشارگەی بزنە کێویەکان بوو کە چەندین ئەشکەوتی بچووك و پەناگەی شاراوەی لێیە، بەڵام بەهۆی ڕاوکردنیان هەموویان لەناو چوون، ئەگەر بمابان دیمەنەکە زۆر جوانتر دەبوو.

یەك ملیۆن کێڵی دروستکردووە

خاوەن پێداویستییەکی تایبەت ٣٢ ساڵە کاری کێڵسازی دەکات

عەبدوڵڵا وەرتی: کێل بۆخۆم دروست دەکەم

شەهلا رەشید– رواندز:

هەر چەندە بۆ دروستکردنی کێڵ مرۆڤ پێویستی بە رووحێکی گەورە هەیە، بەڵام لە رواندز خاوەن پێداویستیەکی تایبەت، بێ ئەوەی هەست بە ماندووبوون بکات ٣٢ ساڵە کاری کێڵسازی دەکات، وەکو خۆی دەڵێت: یەك ملیۆن کێڵی دروستکردوونە.

عەبدوڵڵا مستەفا، کە ناسراوە بە عەبدوڵڵا وەرتێ، لە دیدارێکی زاری کرمانجی، باسی پیشەکەی خۆی دەکات و دەڵێت: لە ساڵی ١٩٨٠ـەوە لە رواندز دادەنیشم، لە ساڵی ١٩٩١ دەستم بە کاری دروستکردنی کیلێ کردووە و ٣٢ ساڵیشە لەناو ئەو کارەدام، لە ساڵی ١٩٩٢ بە چەکوش و قەڵەم کارم دەکرد، بەڵام لە ساڵی ١٩٩٣ تا ئێستا بە ئامێر کار دەکەین ئەمەش وای کردووە کارەکانمان بەخێراتر ئەنجام بدەین، ساڵی ٢٠١٥ سەردانی وڵاتی چینم کرد بۆ هێنانی دوو ئامێری پێشکەوتوو بۆ دروستکردنی وێنە و نووسین، کە تا ئێستا نزیکەی یەك ملیۆن کێڵم دروستکردوونە، بە نیازیشم کێڵی تایبەت بە خۆم دروست بکەم".
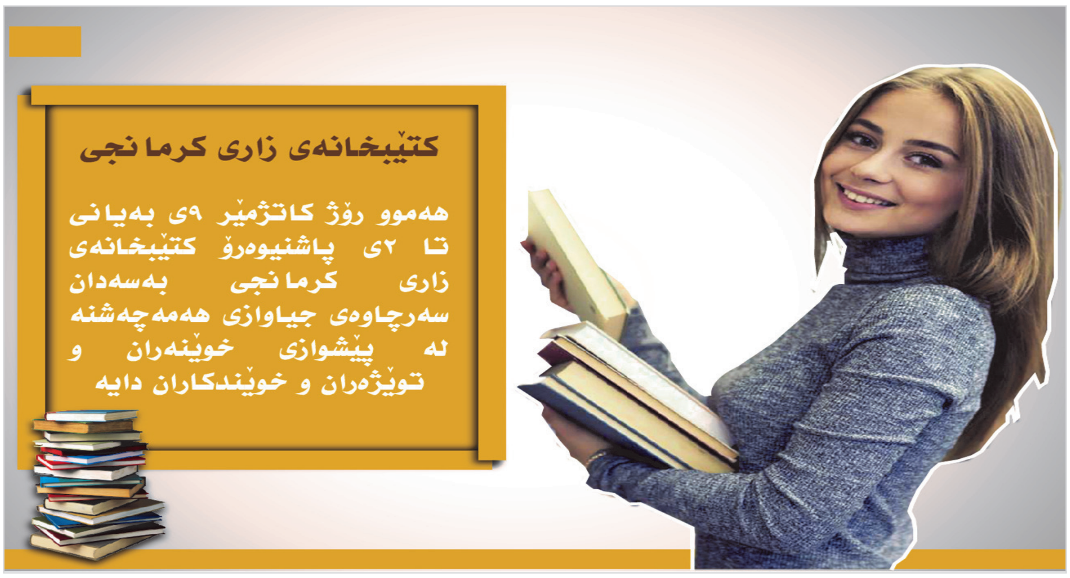
ئەو کێڵسازە، دەشڵێت: ئەو بەرهەمانەی کە بەکاریان دەهێنین هێچیان ناوخۆیی نین و هەموویان لە وڵاتانی تورکیا و ئێران هاوردە دەکرێن، ساڵانە بە سەدان ملیار دینار پارەی هەرێم دەچێتە ئەم وڵاتانە، ئەگەر حکوومەتی هەرێم پاڵپشت بێت بۆ دروستکردنی دوو کارگە لە هەر پارێزگایەك و بەرهەمی ناوخۆ بەکاربهێنین، ئەو پارەی دەچێتە وڵاتانی دیکە دەگەڕێتەوە بۆ خۆمان و سەدان گەنج لەم وڵاتە دەبنە خاوەن کار، کە ئێستا تەنها من توانیومە هەلی کار بۆ ٢٥ گەنج بڕەخسێنم.